

ТРЕНДОВИ

Q3

ТРЕНДОВИ

Трендови, III квартал 2025.

Издаје и штампа: Републички завод за статистику, Београд, Милана Ракића 5

Одговара: Бранко Јосиповић, в.д. директора

Уредник: Катарина Станчић

Рукопис припремили:

Горан Катић (Цене)

Марина Павловић, Сања Брадарих (Бруто домаћи производ)

Марија Вучуровић, Дуња Катић (Спољна трговина, Индустријска производња)

Јасмина Јотев (Индекс економске климе, Регионалне економске асиметричности, Тржиште рада, Зараде, Индикатори за праћење макроекономских неравнотежа у Европској унији – резултати за Републику Србију)

Дејана Ђорђевић (Грађевинарство)

Мелинда Токаи (Унутрашња трговина, Пословне услуге)

Милош Павловић (Туризам, Пољопривреда)

Петар Пецић (Саобраћај и телекомуникације)

Лектура: Емилија Бацковић, Богдана Милошевић

Дизајн и техничко уређење: Одељење за развој, припрему и визуелизацију статистичких аутпута

УВОД

Републички завод за статистику, као главни произвођач и дисеминатор статистичких података, објављује велики број саопштења, индикатора, билтена и др. Мноштво публикација често ствара конфузију међу корисницима, који, с друге стране, употребљавају статистичке податке како би проценили своје перформансе и ускладили их са другим економским субјектима и кретањима.

Будући да велики број корисника, осим ускостручних, није ни статистички, ни економски едукован, разноликост података код њих може изазвати збуњеност, неразумевање и погрешну процену приоритета, што често резултира отпором према информацијама.

С обзиром на то да је статистички систем веома комплексан и генерализован, дизајниран тако да задовољи специфичне супсекторске потребе за информацијама, у модерном друштву је неразумевање статистичких података честа појава. Информисање објављивањем „сувопарних“ статистичких података корисницима често није довољно, пошто даје само парцијалну слику о макроекономији. Конкретно, показало се да традиционални начини приказивања података (табеле, саопштења итд.) не омогућавају брзо разумевање социоекономске стварности и не успевају да пренесу кључну поруку, нарочито када је број података велики.

Имајући у виду све наведено и пратећи светске тенденције у приказивању статистичких података, као и интересовања стручне јавности, редизајнирани *Трендови*, традиционално, доносе заокружене кварталне и годишње податке, али коришћењем новог концепта приказивања најважнијих економских сигнала путем модерних и напреднијих графичких решења за презентовање и дисеминацију.

Издање за трећи квартал 2025. доноси преглед најважнијих економских кретања у овом периоду: Бруто домаћег производа, Индустријске производње, Грађевинарства, Спољне трговине, Унутрашње трговине, Цена, Тржишта рада, Зарада, Туризма, Индекса економске климе, Регионалних економских асиметричности, Пољопривреде, Пословних услуга и Саобраћаја и телекомуникација.

Стандардно, приказане су и прогнозе кретања у појединим областима у наредном периоду, добијене применом ARIMA прогностичких модела (у деловима: Индустрија, Унутрашња трговина и Спољна трговина).

Редовни део публикације Трендови за трећи квартал референтне године, јесте и поглавље – Индикатори за праћење макроекономских неравнотежа (енглески: Macroeconomic Imbalance Procedure) – резултати за Републику Србију. И у овом броју анализом је обухваћено осам основних (енг. MIP Scoreboard) индикатора за праћење макроекономских неравнотежа (MIP) у Србији, за које су подаци директно доступни.

Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију – укупно.

САДРЖАЈ

1. Бруто домаћи производ	7
2. Индустијска производња	9
3. Грађевинарство	13
4. Спољна трговина	17
5. Унутрашња трговина	25
6. Цене	28
7. Тржиште рада	31
8. Зараде	36
9. Туризам	40
10. Индекс економске климе	43
11. Регионалне економске асиметричности	49
12. Пољопривреда	54
13. Пословне услуге	60
14. Саобраћај и телекомуникације	70
15. Индикатори за праћење макроекономских неравнотежа у Европској унији – резултати за Републику Србију	76

1.

БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

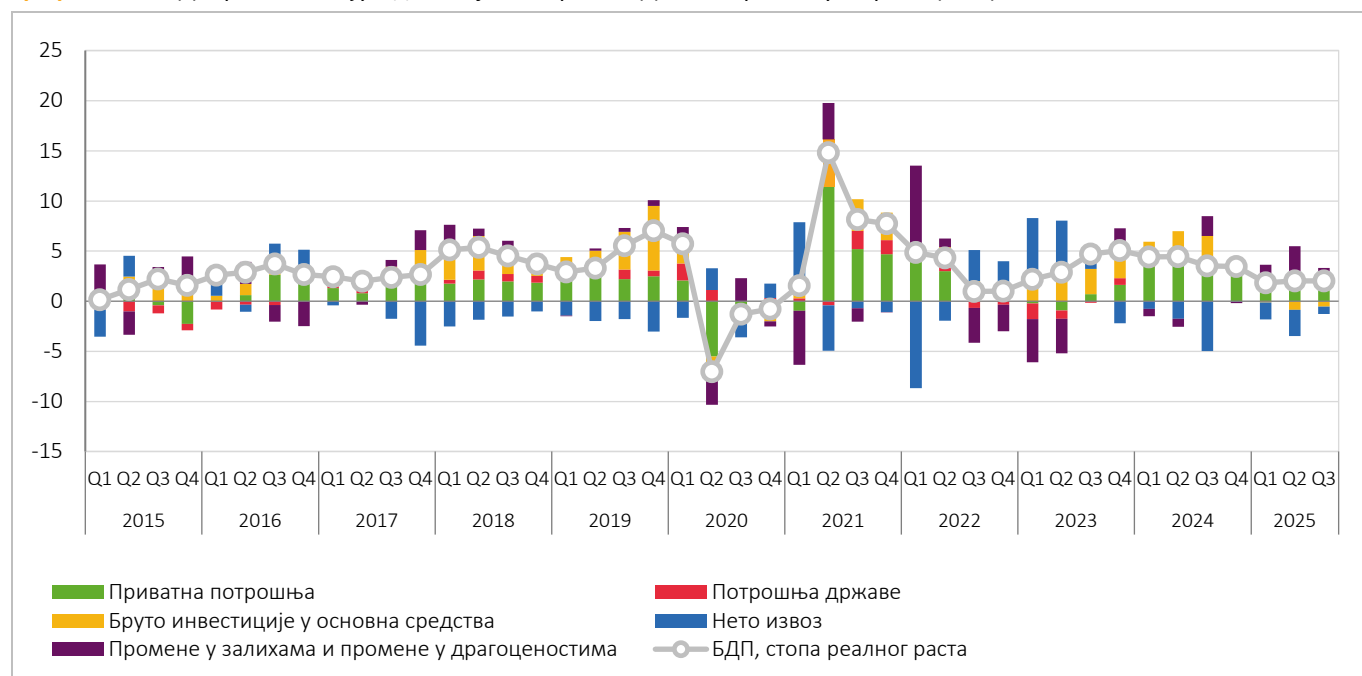
У трећем кварталу 2025. године остварен је реални раст БДП-а од 2,0% у односу на исти период претходне године. На позитивно кретање БДП-а у овом кварталу најзначајније је утицао сектор услуга, осим трговине, са 1,5 п. п.

Посматрано по агрегатима употребе, у трећем кварталу 2025. године, у поређењу са истим периодом претходне године, приватна потрошња остварила је реални раст од 3,4% и позитивно допринела кретању БДП-а са 2,1 п. п. Инвестициона активност смањена је за 2,1% у поређењу са истим периодом претходне године (допринос кретању БДП-а од -0,6 п. п.). Извоз и увоз остварили су стопе раста од 4,2% и 5,2%, са доприносом кретању БДП-а од 2,3 п. п. и 3,0 п. п., респективно (табела 1.1 и графикон 1.1).

Табела 1.1. БДП – агрегати употребе, међугодишње стопе реалног раста, Q1 2023 – Q3 2025. (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2023				2024				2025		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
БДП	2,2	2,9	4,7	5,1	4,4	4,4	3,5	3,5	1,8	2,0	2,0
Приватна потрошња	-0,2	-1,4	1,0	2,6	5,6	5,6	4,9	4,7	1,8	3,1	3,4
Државна потрошња	-8,4	-4,4	-0,9	3,6	4,9	6,3	4,2	1,0	0,5	3,8	3,9
Бруто инвестиције у основна средства	7,9	9,4	10,4	10,8	7,1	10,1	11,3	3,1	-0,8	-3,9	-2,1
Извоз	8,7	3,0	-0,7	0,6	1,7	5,6	6,3	7,0	8,9	5,6	4,2
Увоз	-2,1	-5,9	-1,5	3,9	2,9	8,1	14,3	6,7	11,2	9,7	5,2

Графикон 1.1. Доприноси међугодишњој стопи раста БДП-а – агрегати употребе (п. п.)

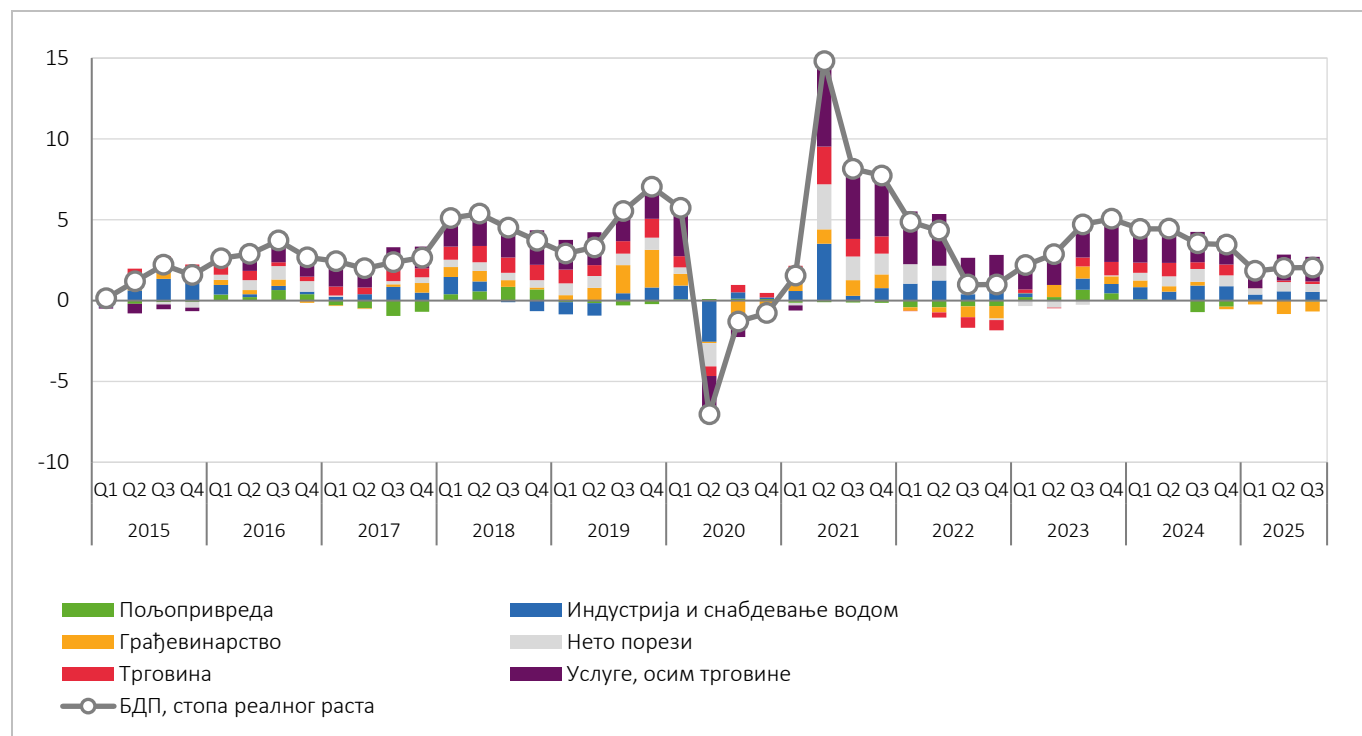

Посматрано са производне стране, на позитивно кретање БДП-а у трећем кварталу 2025. године највише је утицао сектор услуга, осим трговине, са 1,5 п. п.

Табела 1.2. БДП – производна страна, међугодишње стопе реалног раста, Q1 2023 – Q3 2025. (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2023				2024				2025		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
БДП	2,2	2,9	4,7	5,1	4,4	4,4	3,5	3,5	1,8	2,0	2,0
Пољопривреда	8,1	6,5	8,2	6,9	-6,7	-7,0	-7,7	-6,5	-0,4	0,2	-0,2
Индустрија и снабдевање водом	0,8	-0,1	3,8	3,0	4,1	2,9	4,8	4,7	2,1	3,0	2,9
Грађевинарство	0,8	17,0	15,2	7,9	10,0	6,6	4,7	-2,8	-5,3	-15,8	-11,7
Трговина	2,1	-0,4	5,6	8,2	6,3	8,3	4,1	6,1	-0,1	0,9	1,5
Услуге, осим трговине	4,1	5,4	5,2	6,1	4,2	4,4	4,1	3,8	2,6	3,3	3,2
Нето порези	-2,3	-2,4	-1,7	0,1	3,3	4,0	5,5	4,7	2,7	3,7	3,3

Графикон 1.2. Доприноси међугодишњој стопи раста БДП-а – производна страна (п. п.)

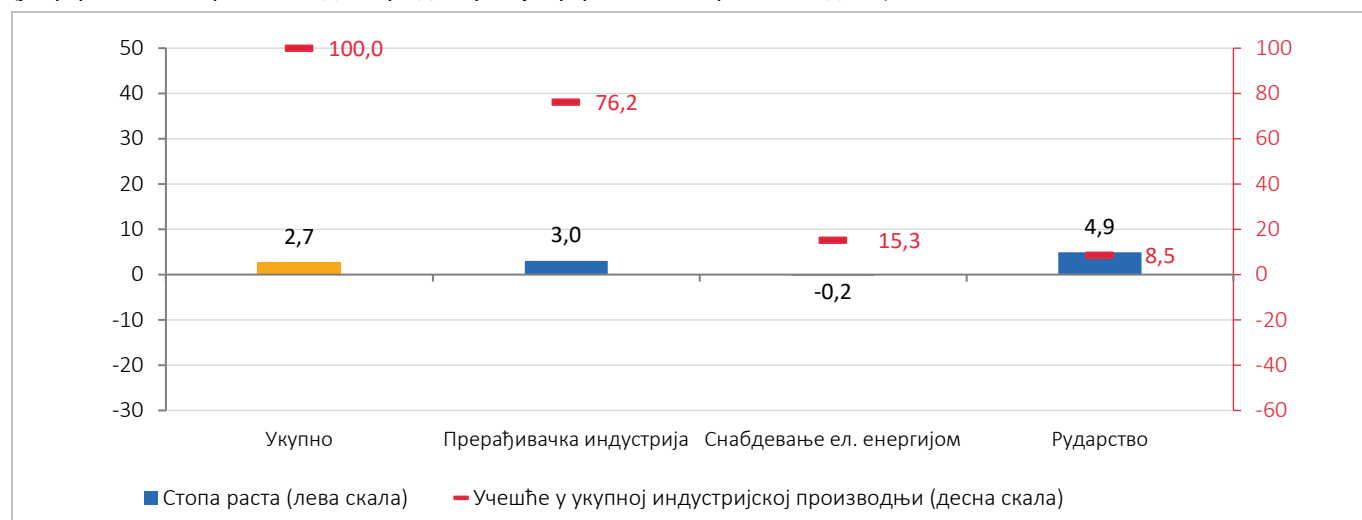

2. ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА

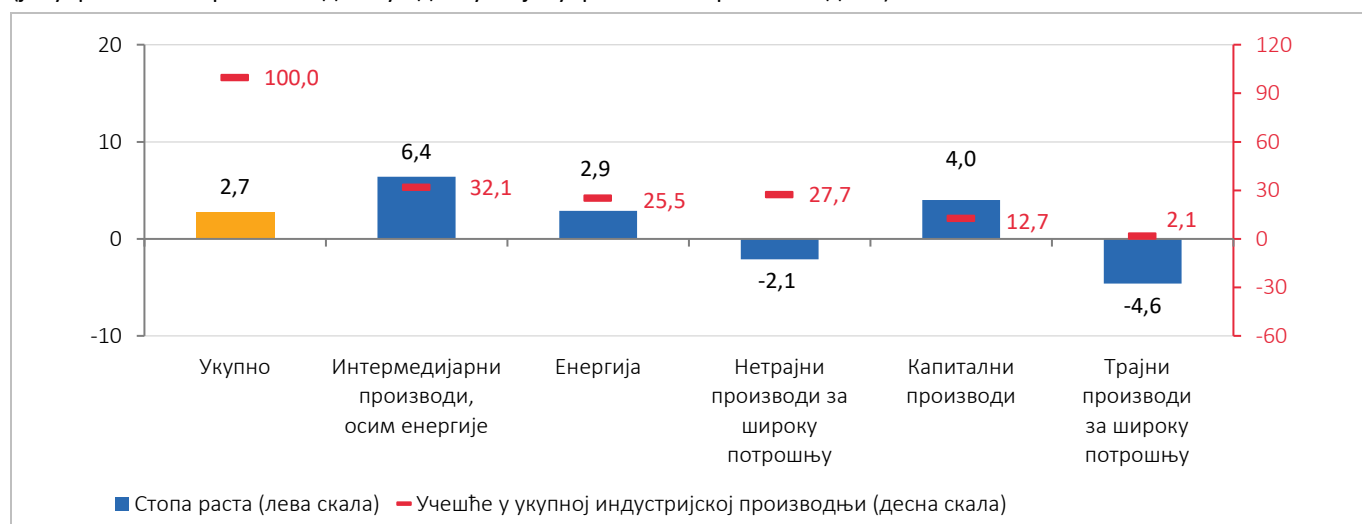
2.1. УКУПНА ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА

Укупна индустријска производња у Републици Србији у периоду јануар–септембар 2025. године била је за 2,7% виша него у истом периоду претходне године. Раст је остварен у секторима *Прерађивачка индустрија* (3,0%) и *Рударство* (4,9%), док је у сектору *Снабдевање ел. енергијом, гасом, паром и климатизација* остварен пад од -0,2%.

Графикон 2.1. Кумулативно кретање укупне индустријске производње и њених сектора, стопе раста (%) (јануар–септембар 2025. године у односу на јануар–септембар 2024. године)

Графикон 2.2. Стопе раста индустријске производње по намени (%) (јануар–септембар 2025. године у односу на јануар–септембар 2024. године)

Сектор **Прерађивачка индустрија** дао је највећи допринос (2,3 п. п.) расту укупне индустрије у периоду јануар–септембар 2025. / јануар–септембар 2024. године. Следи допринос сектора **Рударство** (0,4 п. п.), док је сектор **Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација** у овом периоду дао негативан допринос деветомесечном расту индустријске производње (-0,03 п. п.).

Табела 2.1. Индустриска производња, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2023				2024				2025			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q1-Q4 ¹
Индустриска производња – укупно	102,5	100,9	103,7	102,8	102,9	101,3	103,4	103,9	102,1	103,1	102,8	102,0
Прерађивачка индустрија	98,5	99,0	102,1	102,8	103,1	102,4	106,4	105,6	103,7	103,8	101,3	102,3
Снабдевање ел. енергијом	118,6	114,8	111,1	106,6	100,3	89,4	86,9	96,6	94,3	98,3	109,1	...
Рударство	104,5	94,3	105,8	95,3	106,4	116,5	104,4	105,0	104,9	103,4	106,7	...

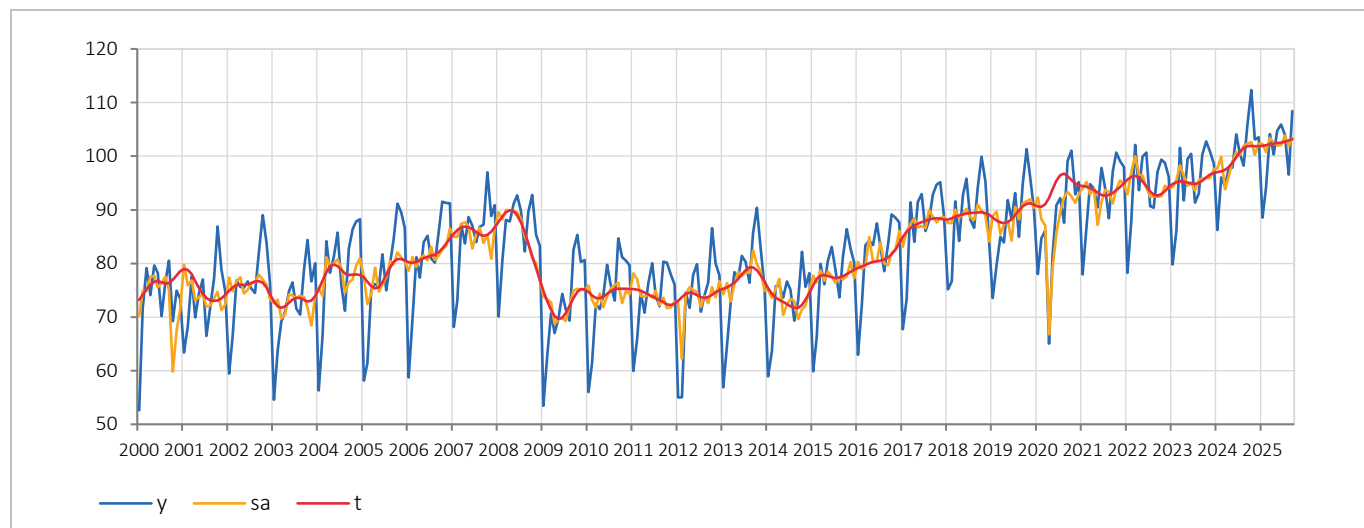
¹ Прогноза (добијена на бази модела анализе временских серија).

2.2. ПЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА (Ц)

(учешће од 76,2% у укупном индексу индустриске производње)

Тренд циклус компонента Прерађивачке индустрије у трећем кварталу 2025. године показује стабилна и умерено узлазна кретања (графикон 2.3).

Графикон 2.3. Компоненте временске серије Прерађивачке индустрије, индекси (у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом, т – тренд-циклус компонента, просек 2024 = 100)

Посматрано по областима, Прерађивачка индустрија је у периоду јануар–септембар 2025. године забележила раст у 12 од 24 области (заједно учествују са 37,2% у укупној индустрији) у односу на исти период 2024. године. Најзначајније области – мерено учешћем у укупној индустријској производњи – у којима су остварени позитивни резултати у периоду јануар–септембар 2025. године јесу: Производња кокса и деривата од нафте (раст од 7,4%), Производња производа од гуме и пластике (раст од 19,6%) и Производња металних производа осим машина (раст од 7,5%).

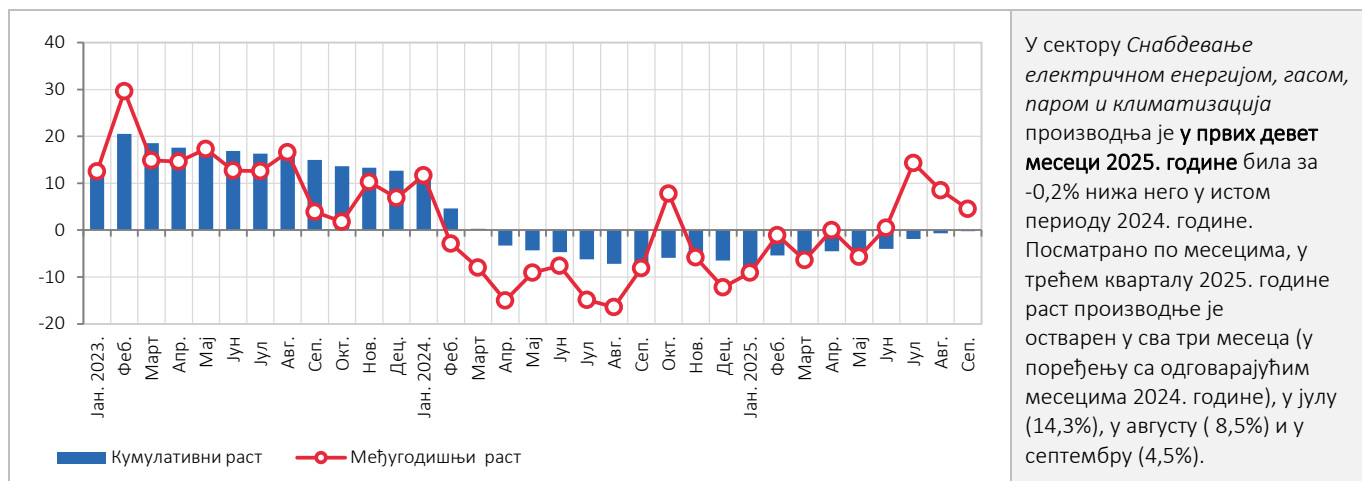
Пад је забележен у 12 области (заједно учествују са 39,1% у укупној индустријској производњи): Производња прехранбених производа (пад од -1,9%), Производња основних фармацеутских производа и препарата (пад од -0,9%) и Производња пића (пад од -0,3%).

Графикон 2.4. Прерађивачка индустрија по областима, кумулативне стопе раста (%) (јануар–септембар 2025. године у односу на јануар–септембар 2024. године) (области су поређане према растућем учешћу у укупној индустријској производњи)

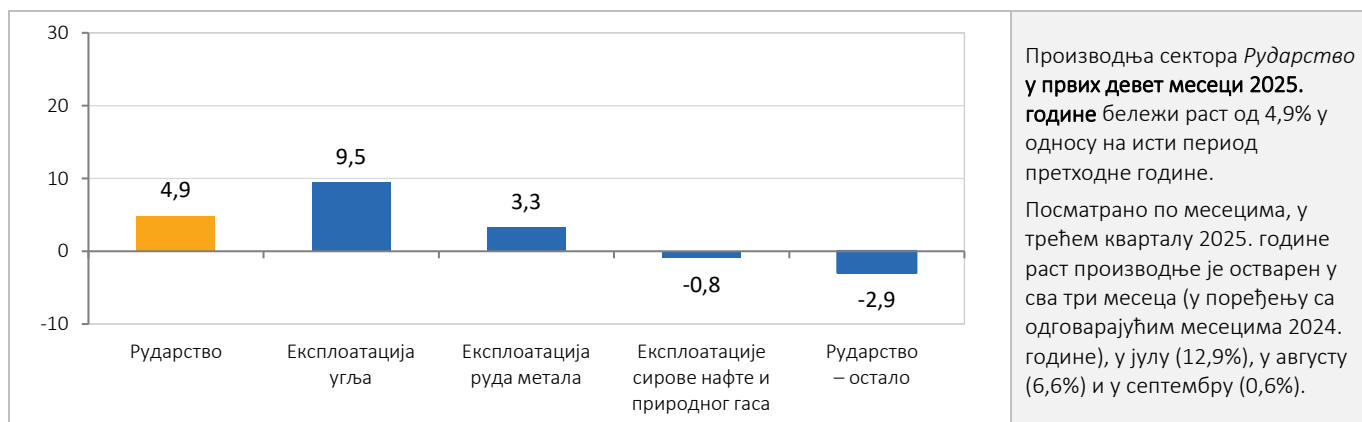
2.3. СНАБДЕВАЊЕ ЕЛЕКТРИЧНОМ ЕНЕРГИЈОМ, ГАСОМ, ПАРОМ И КЛИМАТИЗАЦИЈА (Д) (учешће од 15,3% у укупном индексу индустријске производње)

Графикон 2.5. Кумулативне и међугодишње стопе раста у енергетском сектору (%) (кумулативне – период у односу на исти период претходне године; међугодишње – месец у односу на исти месец претходне године)

2.4. РУДАРСТВО (Б) (учешће од 8,5% у укупном индексу индустријске производње)

Графикон 2.6. Кумулативне стопе раста у сектору Рударство (%) (јануар–септембар 2025. године у односу на јануар–септембар 2024. године)

КАКО ТУМАЧИТИ ВРЕМЕНСКУ СЕРИЈУ?

Сезонски ефекти могу унети дисторзије у кретање серије, маскирајући на тај начин њену „праву“ природу и важне карактеристике неопходне за детаљну анализу појаве. Приликом одабира индикатора који ће се користити у анализама (оригинални, десезонирани или тренд) треба обратити пажњу на природу посматране серије и сврху анализе која се спроводи. Три одвојене компоненте (добијене дезагрегацијом серије), заједно са оригиналном серијом, описују различите аспекте једне појаве и користе се за различите аналитичке сврхе – у зависности од интересовања истраживача. Десезониране вредности користе се за поређење узастопних периода и процењивање потенцијалне вредности неке серије када ефекти календара и сезоне не би постојали, као што је случај код индустријске производње.

3. ГРАЂЕВИНАРСТВО

3.1. ГРАЂЕВИНСКА АКТИВНОСТ

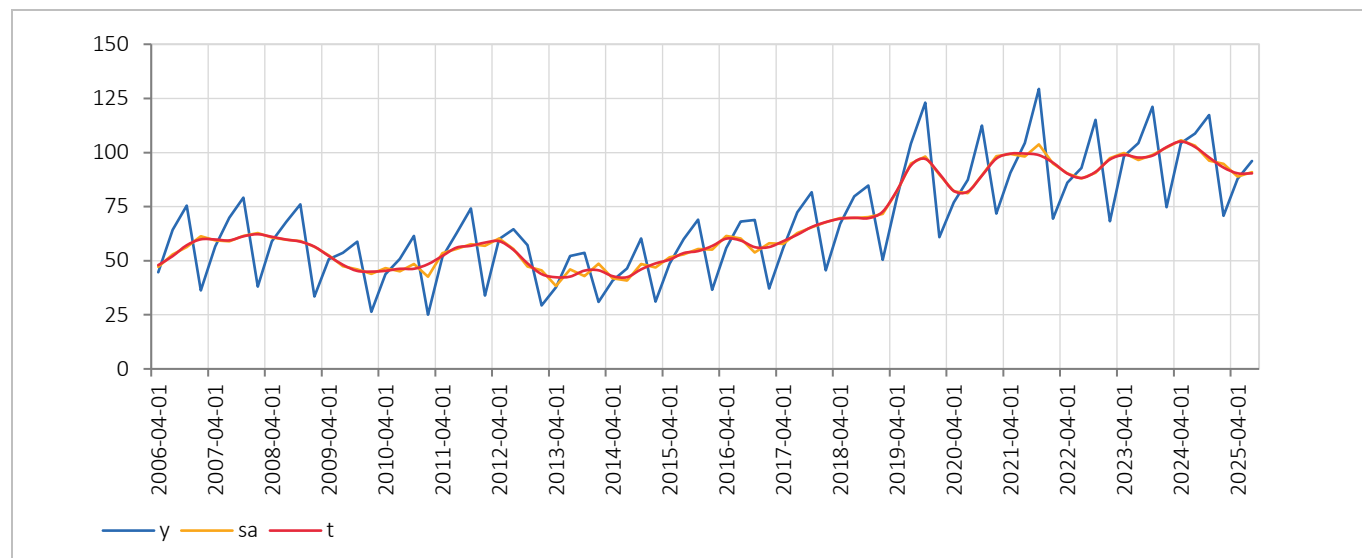
У трећем кварталу 2025. године грађевинска активност на територији Републике Србије, у односу на исти период претходне године, смањена је за 8,2% у текућим ценама, док је у сталним ценама то смањење износило 11,6%.

Посматрано према врсти грађевина, вредност изведених радова на зградама бележи раст (2,3%), а на осталим грађевинама (саобраћајнице, цевоводи, сложене индустријске грађевине и сл.) бележи пад од 19,1%, у сталним ценама.

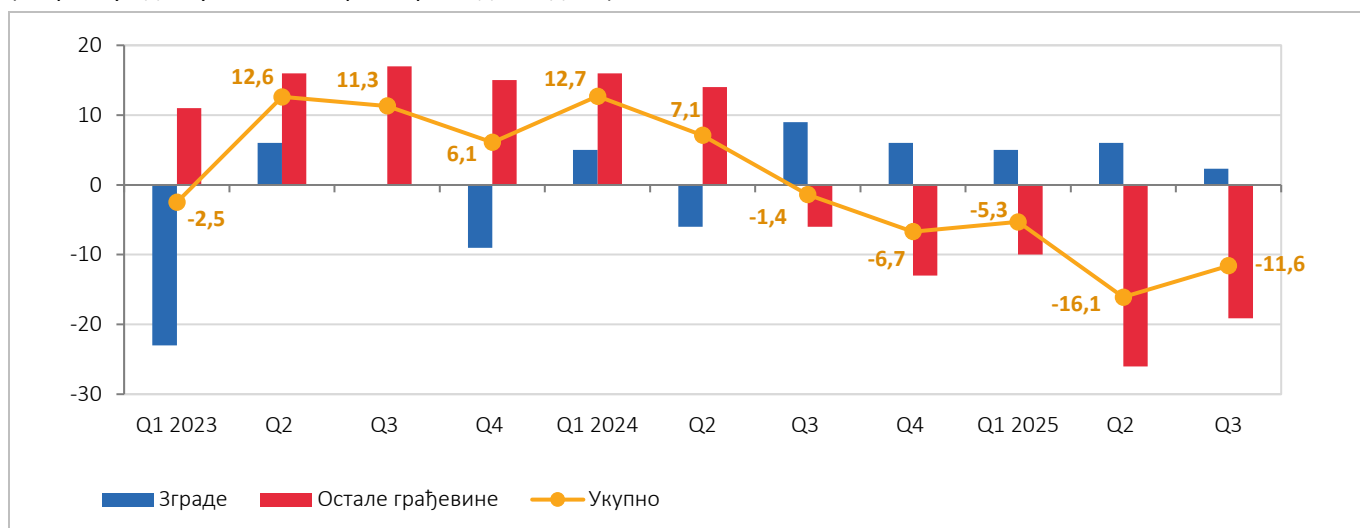
Табела 3.1. Вредност изведених грађевинских радова, квартални индекси (поређење са istim периодом претходне године)

	2023				2024				2025		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Текуће цене	109,2	121,1	119,3	113,9	122,0	114,9	104,9	99,6	98,6	87,3	91,8
Сталне цене	99,5	117,9	115,8	111,1	118,3	110,2	104,0	98,1	94,4	83,9	88,4

Графикон 3.1. Компоненте временске серије вредности изведених грађевинских радова на територији Републике Србије у сталним ценама, индекси (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2021 = 100)

Графикон 3.2. Вредност изведених грађевинских радова у сталним ценама, стопе раста (%)
(квартал у односу на исти квартал претходне године)

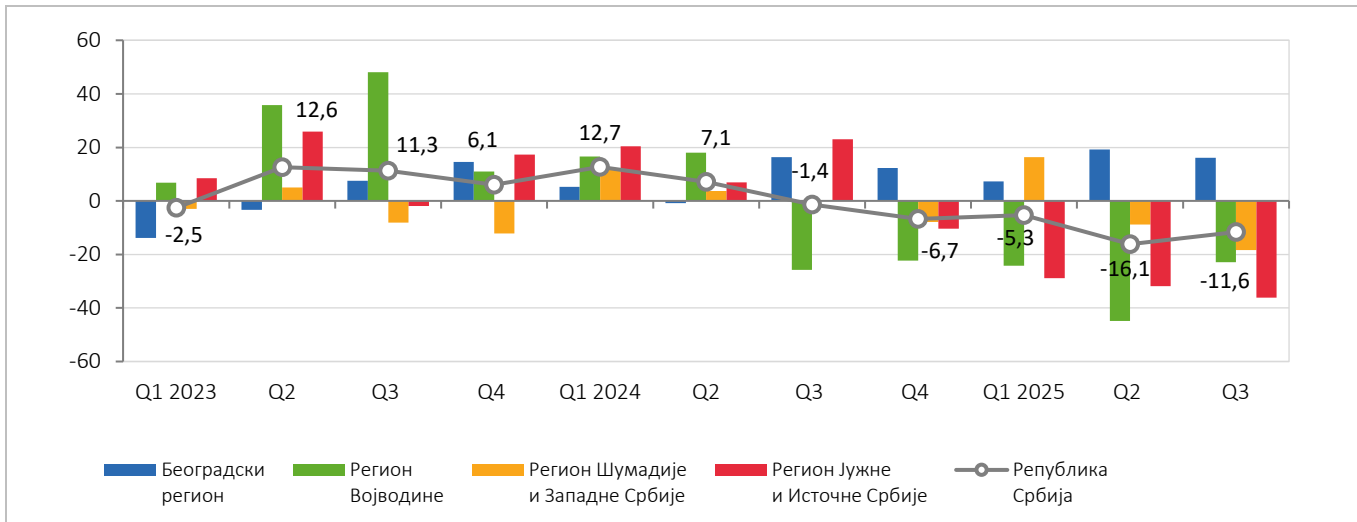
Посматрано по регионима (графикон 3.3) раст вредности изведених грађевинских радова забележен је само у Београдском региону. У односу на трећи квартал претходне године, вредност радова порасла је за **16,1%** у сталним ценама. Повећање је забележено готово на свим врстама грађевина, а нарочито на стамбеним зградама, где је у току изградња неколико великих стамбених комплекса, као и на грађевинама саобраћајне инфраструктуре, које су углавном повезане са изградњом објеката за потребе међународне изложбе EXPO.

Вредност изведених грађевинских радова у Региону Војводине опала је за **22,9%** у сталним ценама у односу на исти квартал претходне године. Главни разлог овог пада јесте завршетак радова на пројекту мађарско-српске железнице, чија је реализована вредност у трећем кварталу 2024. године била изузетно висока. С друге стране, вредност радова на стамбеним и нестамбеним зградама бележи раст од почетка 2025. године.

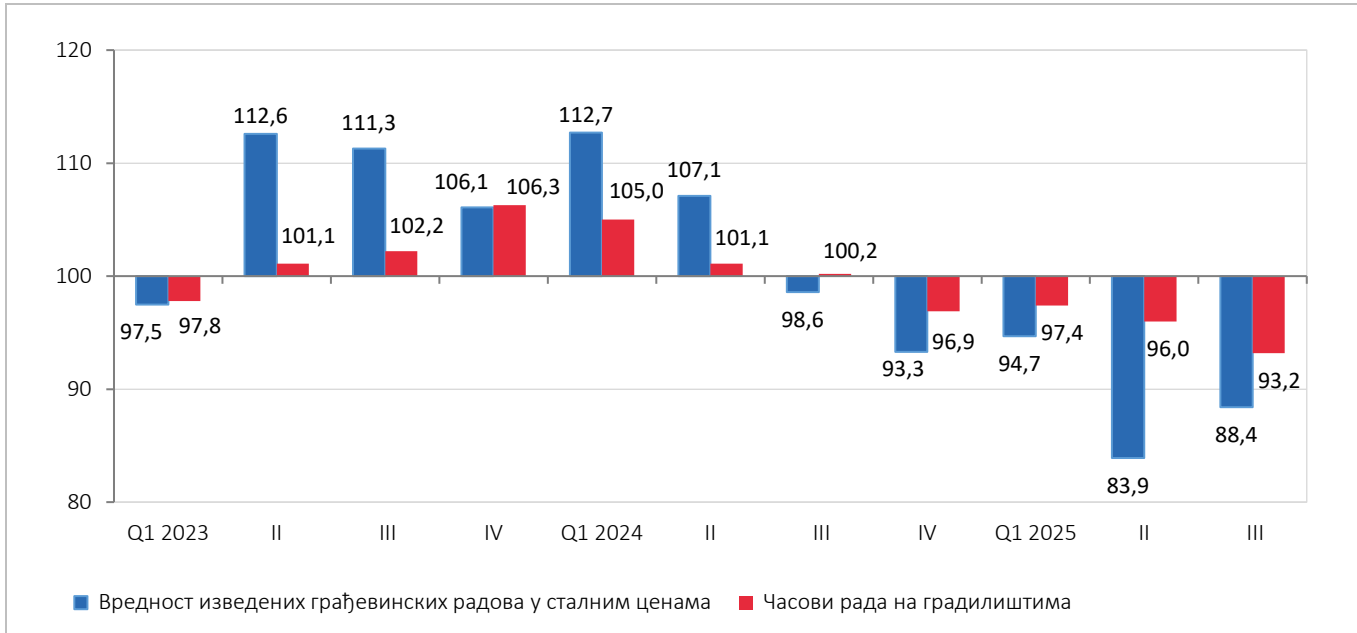
Пад грађевинске активности забележен је и у Региону Шумадије и Западне Србије (**-18,3%**) у сталним ценама, у односу на исти период претходне године. Посматрано према врсти грађевина, вредност изведених радова смањена је на стамбеним зградама и на грађевинама саобраћајне инфраструктуре. Главни разлог пада јесте то што су велики инфраструктурни пројекти, пре свега они који се односе на изградњу саобраћајница, завршени или су у завршној фази реализације.

Вредност изведених грађевинских радова највише је опала у Региону Јужне и Источне Србије (**-36,1%**), где је забележен пад вредности радова и на зградама и на осталим грађевинама. Током претходне године интензивно су се изводили радови на изградњи болничких центара, производно-складишних комплекса, као и на изградњи брзе саобраћајнице Пожаревац–Голубац и комуналне и канализационе инфраструктуре у овом региону, који су у међувремену завршени.

Графикон 3.3. Вредност изведених грађевинских радова по регионима, у сталним ценама, стопе раста (%) (квартал у односу на исти квартал претходне године)

Графикон 3.4. Вредност изведених грађевинских радова и часови рада на градилиштима, упоредни преглед, индекси (квартал у односу на исти квартал претходне године)

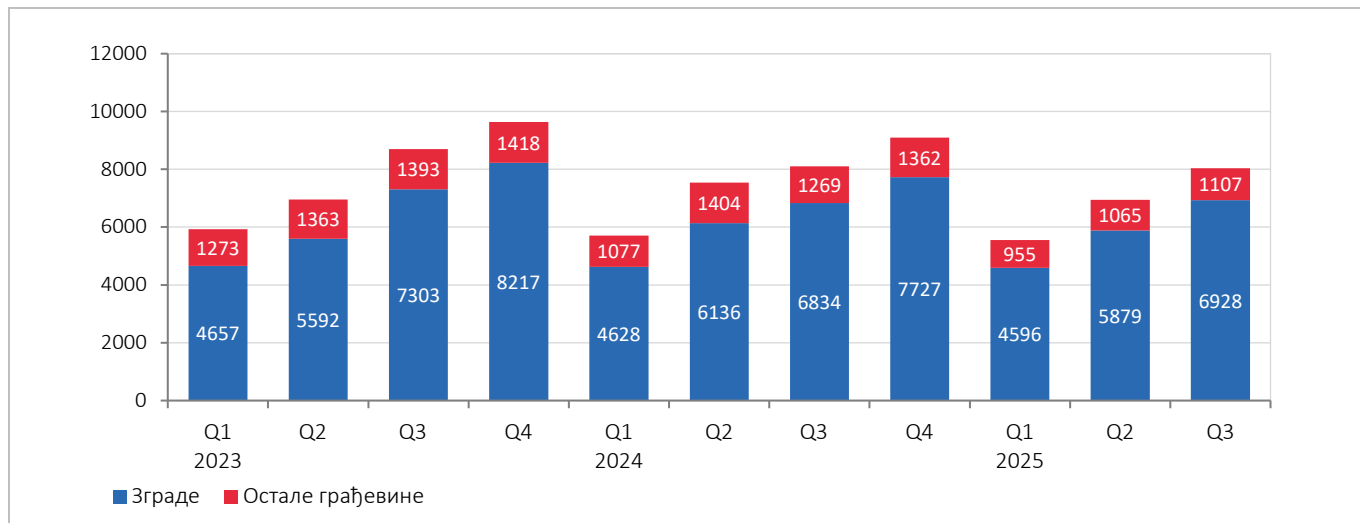
На графикону 3.4 дат је упоредни преглед кретања часова рада и вредности изведених радова на градилиштима. Ефективни часови рада бележе пораст од другог квартала 2023. године, што је у складу са растом вредности изведених радова у истом периоду. Највећи раст броја часова рада остварен је у четвртном кварталу 2023. године и износио је 6,3%. Од четвртог квартала 2024. године приметан је пад грађевинске активности, што показују оба индикатора — и вредност изведених грађевинских радова и број ефективних часова рада.

3.2. ГРАЂЕВИНСКЕ ДОЗВОЛЕ

Поред вредности изведених радова и часова рада на градилиштима, статистика грађевинарства води месечну евиденцију и о издатим **грађевинским дозволама и решењима**, којима се одобрава извођење грађевинских радова у Републици Србији и који показују будуће кретање грађевинске активности.

У трећем кварталу 2025. године издато је укупно 8 035 грађевинских дозвола. Највећи број тих дозвола (6 928) односи се на извођење радова на зградама, а остатак (1 107) на радове у вези са саобраћајном инфраструктуром, цевоводима и сложеним индустријским грађевинама. Укупан број дозвола издатих у трећем кварталу већи је за 1,4% у односу на исти период претходне године.

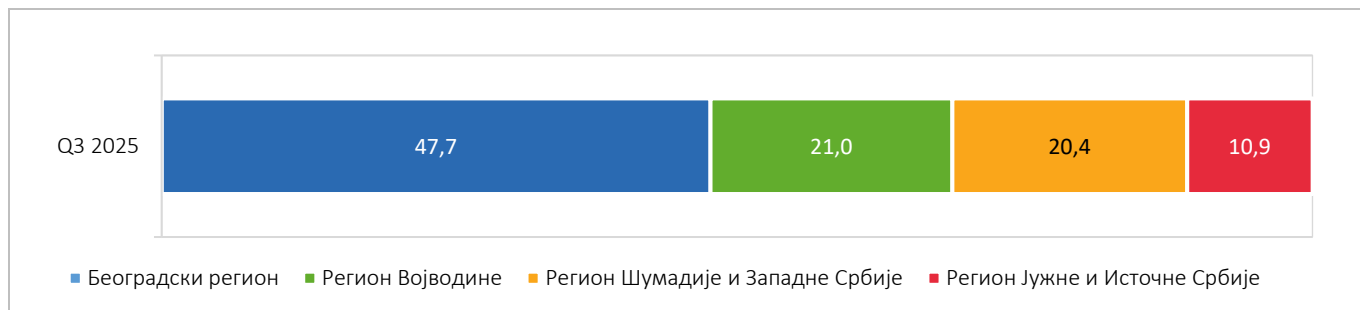
Графикон 3.5. Број издатих грађевинских дозвола за зграде и остале грађевине

Укупна предвиђена вредност радова, према издатим дозволама, у трећем кварталу 2025. године износи 314 560 мил. РСД, што представља раст од 25,6% у односу на исти квартал претходне године.

Највеће учешће у предвиђеној вредности у трећем кварталу има Београдски регион (47,7%), затим следе Регион Војводине (21,0%), Регион Шумадије и Западне Србије (20,4%) и Регион Јужне и Источне Србије (10,9%).

Графикон 3.6. Предвиђена вредност радова према издатим дозволама, по регионима; учешће у %

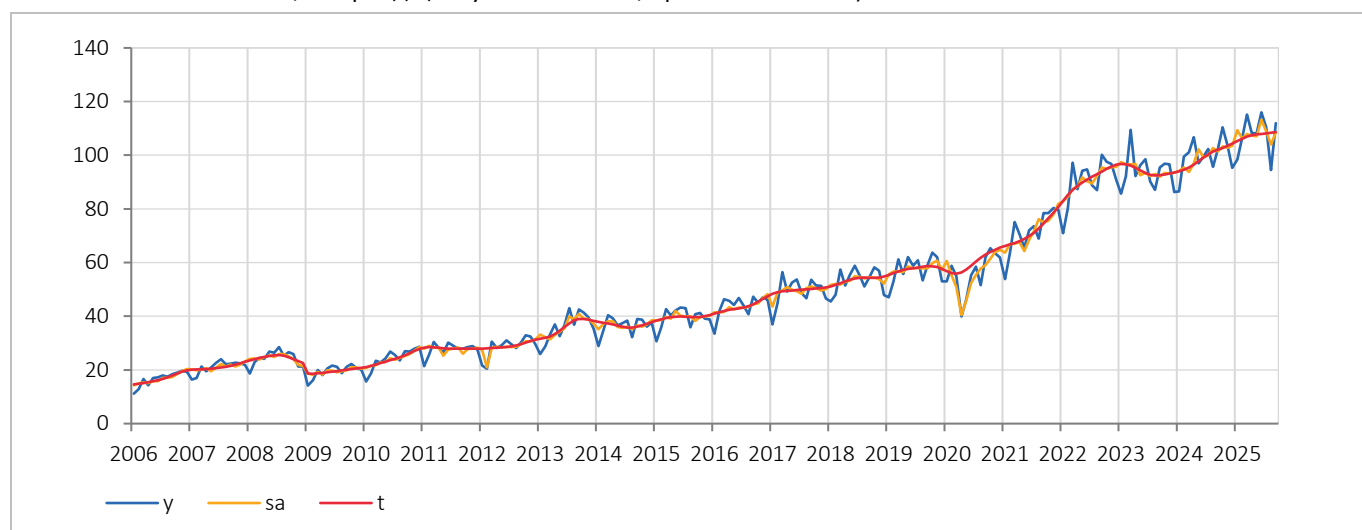

4. СПОЉНА ТРГОВИНА

4.1. ИЗВОЗ РОБЕ (по текућем курсу, у еврима)

Укупна вредност извоза робе у Републици Србији у периоду јануар–септембар 2025. године виша је за 8,9% у односу на исти период 2024. године. На кретање укупног извоза највише су утицали раст од 9,6% у извозу сектора Прерађивачка индустрија, који чини 87,8% укупног извоза. Следећи по учешћу (5,6%) био је сектор Рударство, који је остварио кумулативни раст од 9,4%.

Графикон 4.1. Компоненте временске серије извоза, индекси (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2024 = 100)

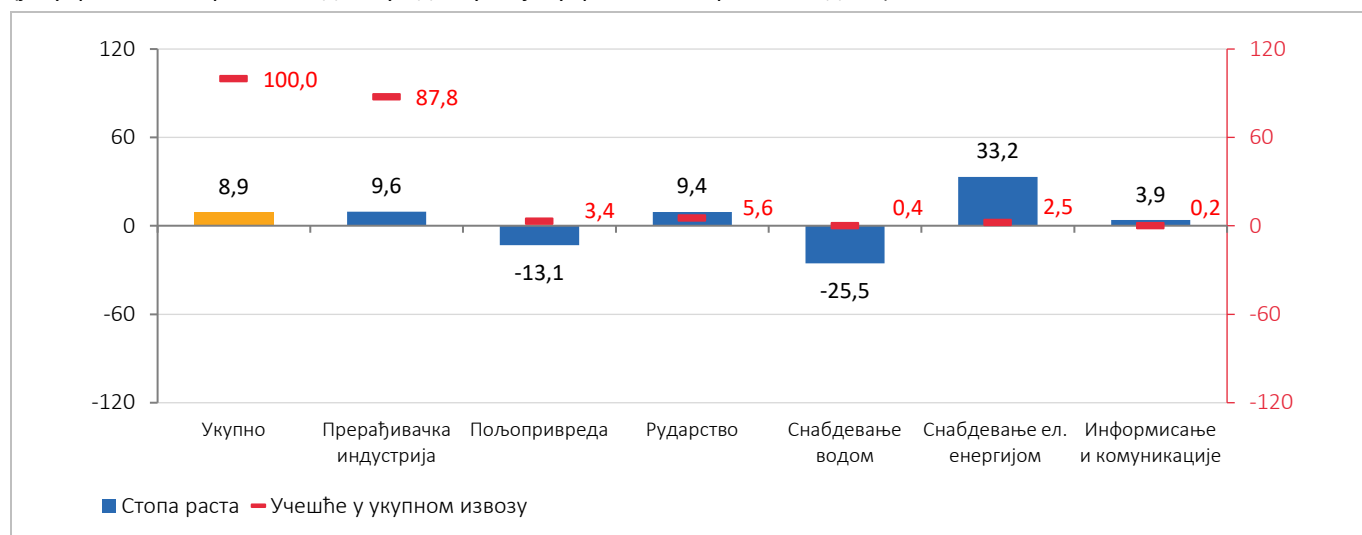

Табела 4.1. Извоз робе по секторима КД (2010), квартални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2023				2024				2025			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q1-Q4 ¹
Извоз робе – укупно	115,6	103,9	98,8	98,1	100,0	105,6	110,1	110,7	111,4	109,7	104,1	108,0
Прерађивачка индустрија	112,1	107,4	101,8	101,1	104,9	105,2	110,9	111,2	110,0	112,1	106,4	
Пољопривреда, шумарство и рибарство	72,8	56,7	72,9	116,4	143,5	161,1	129,8	98,0	99,1	80,8	80,4	
Рударство	125,3	58,7	84,9	65,1	78,7	163,7	112,2	119,9	129,6	97,6	82,1	

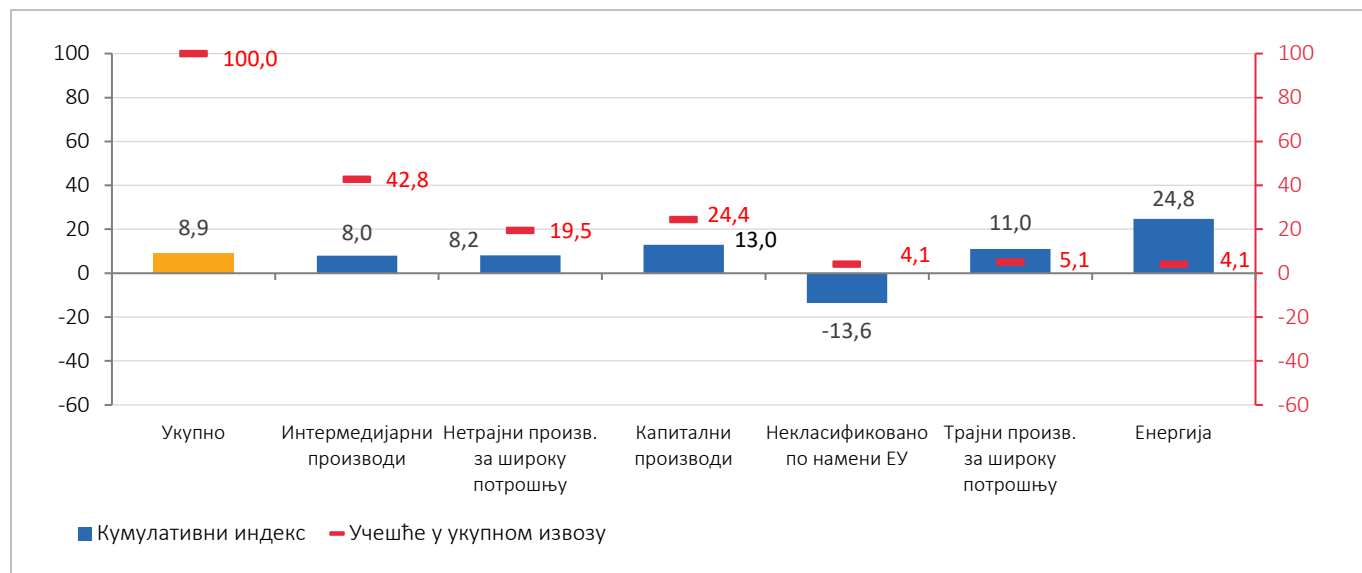
¹ Прогноза (добijена на бази модела анализе временских серија).

Графикон 4.2. Кумулативне стопе раста извоза по секторима КД (2010) и учешће сектора у извозу (%) (јануар–септембар 2025. године у односу на јануар–септембар 2024. године)

Посматрано према **наменским групама**, највећи утицај (допринос 3,5 п.п.) на кретање укупног извоза у периоду јануар – септембар 2025. године имао је извоз интермедијарних производа (учешће од 42,8%, раст од 8,0%) и капиталних производа (учешће од 24,4%, раст од 13,0% и допринос од 3,1 п.п.).

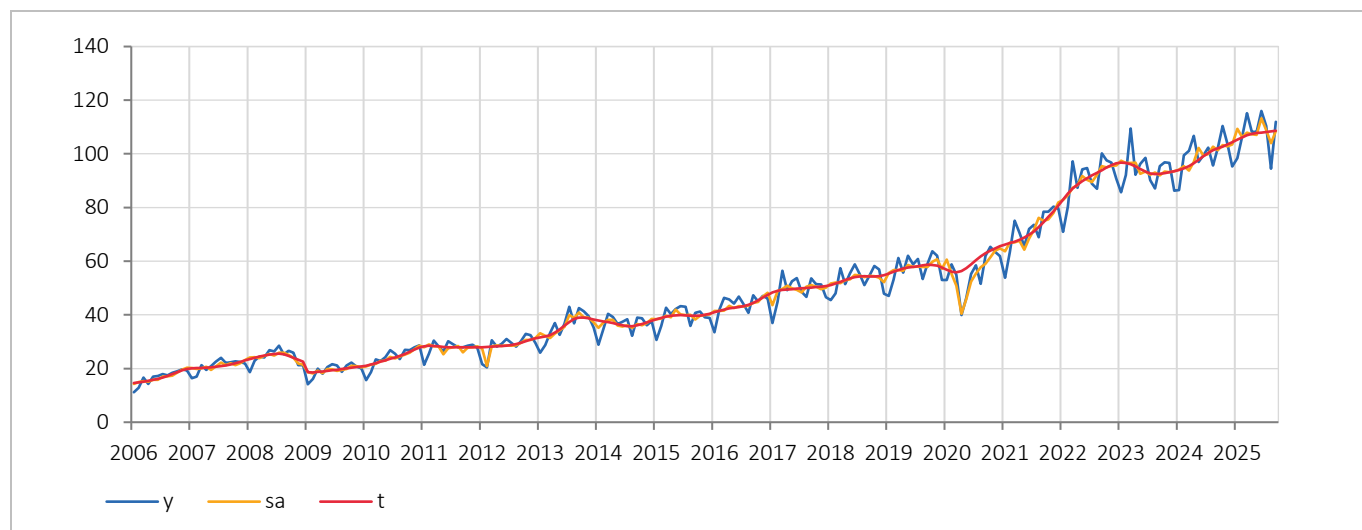
Графикон 4.3. Кумулативне стопе раста извоза по економској намени Европске уније (%) (јануар–септембар 2025. године у односу на јануар–септембар 2024. године)

4.2. УВОЗ РОБЕ (по текућем курсу, у еврима)

Укупна вредност увоза робе у Републици Србији у периоду јануар–септембар 2025. године већа је за 8,2% у односу на исти период 2024. године. На кретање укупног увоза највише су утицали раст од 5,5% у увозу сектора Прерађивачка индустрија, који чини 72,9% укупног увоза, и раст од 24,4% увоза сектора Некласификовано по КД, који чини 13,4% укупног увоза у периоду јануар–септембар 2025. године.

Графикон 4.4. Компоненте временске серије увоза, индекси (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2024 = 100)

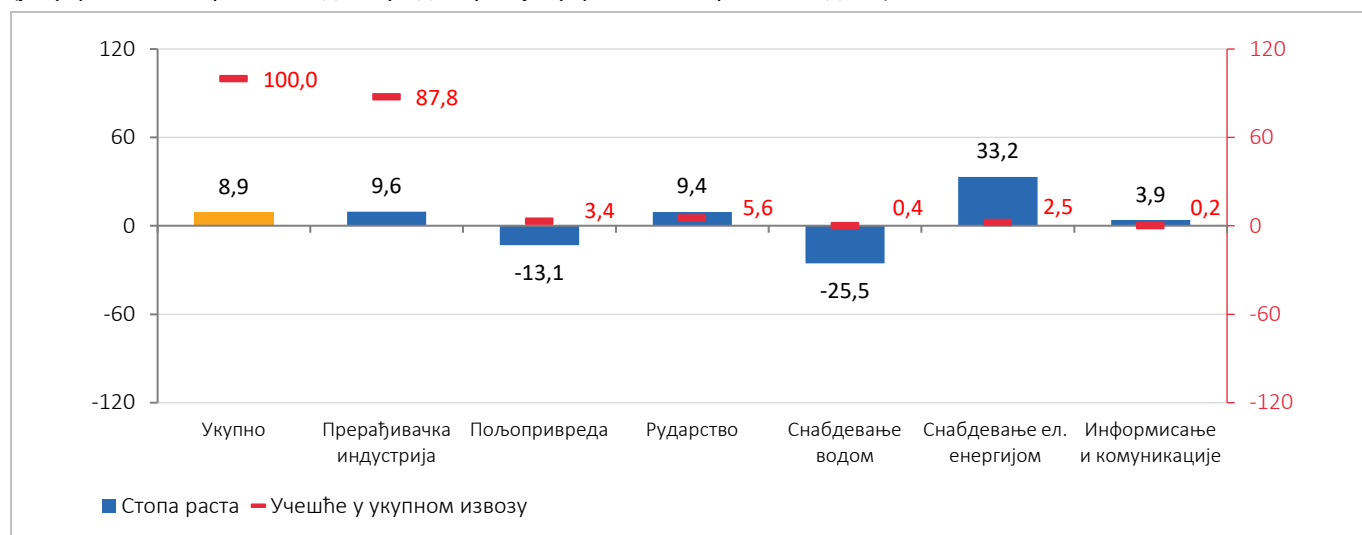

Табела 4.2. Увоз робе по секторима КД (2010), квартални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2023				2024				2025			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q1-Q4 ¹
Увоз – укупно	101,0	89,9	91,3	96,1	96,7	105,9	114,5	107,4	112,7	108,9	103,1	107,0
Прерађивачка индустрија	103,1	89,6	93,7	99,4	102,9	113,9	112,0	106,0	107,1	101,8	107,4	
Пољопривреда, шумарство и рибарство	125,5	110,7	100,0	89,3	103,0	110,9	134,0	154,2	128,5	148,5	115,5	
Рударство	96,4	81,4	87,3	84,5	72,5	61,2	129,1	95,0	121,6	114,7	67,3	

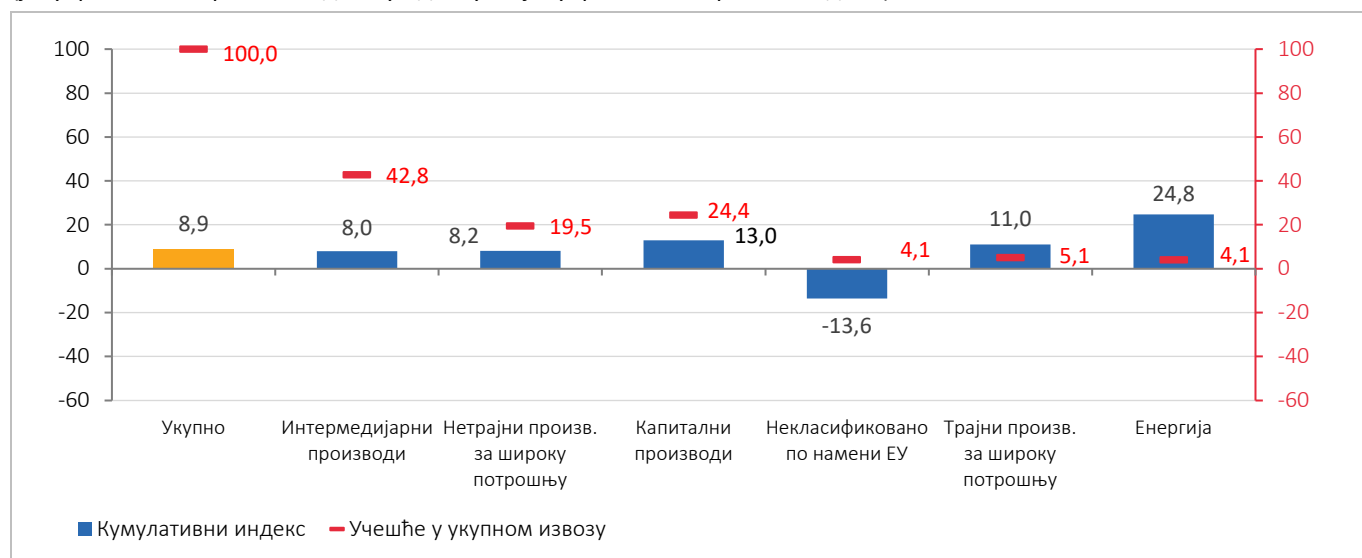
¹ Прогноза (добijена на бази модела анализе временских серија).

Графикон 4.5. Кумулативне стопе раста увоза по секторима КД (2010) и учешће сектора у увозу (%) (јануар–септембар 2025. године у односу на јануар–септембар 2024. године)

Посматрано према **наменским групама**, највећи утицај (допринос од 3,7 п.п.) на кретање укупног увоза у периоду јануар–септембар 2025. године имао је увоз неклаификованих производа по намени ЕУ (учешће од 17,4%, раст од 24,8%) и нетрајних производа за широку потрошњу (учешће 17,1%, раст од 12,5% и допринос 2,1 п.п.).

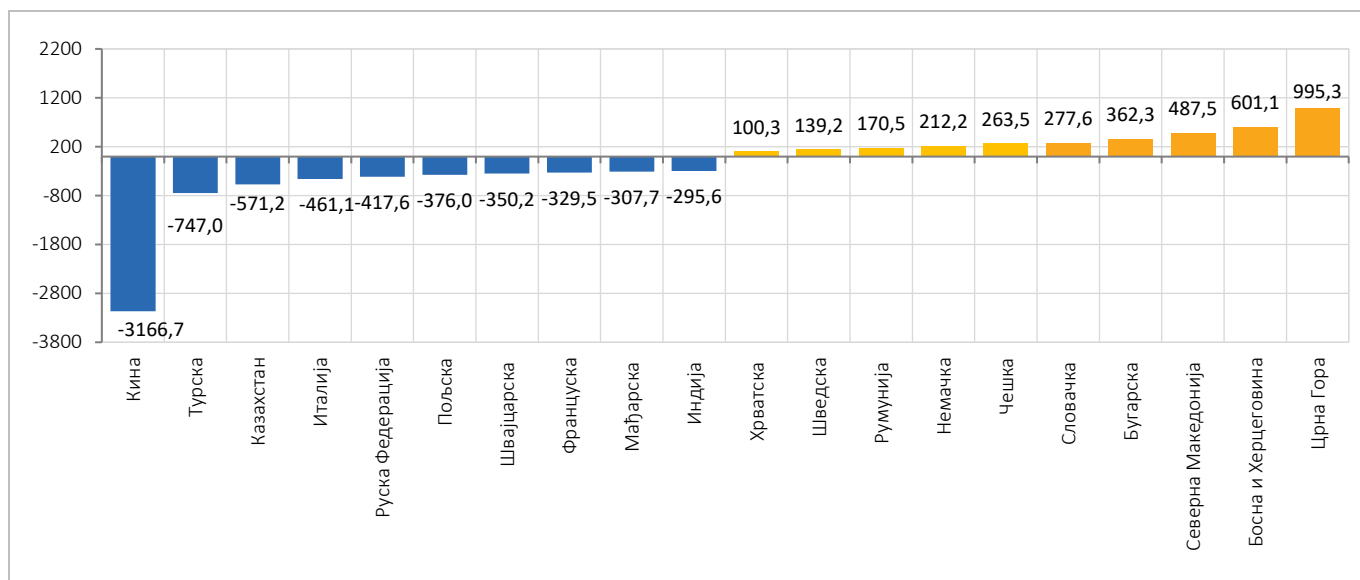
Графикон 4.6. Кумулативне стопе раста увоза по економској намени Европске уније (%) (јануар–септембар 2025. године у односу на јануар–септембар 2024. године)

На графикону 4.7 приказан је спољнотрговински биланс Републике Србије по земљама, у периоду јануар–септембар 2025. године. Позитиван спољнотрговински салдо, односно суфицит, у периоду јануар–септембар, Република Србија је остварила са 12 европских земаља (око 3,7 млрд. евра), од којих је Црна Гора на првом месту (суфицит 995,3 мил. евра). Посматрано по делатностима производа КД (2010), Србија је у овом периоду у Црну Гору извезла највише прехранбених производа (16,6% од укупног извоза у ЦГ), електричне енергије, гаса и паре (7,0% од укупног извоза у ЦГ), пића (6,8% од укупног извоза у ЦГ) и моторних возила и приколица (6,8% од укупног извоза у ЦГ).

Највећи спољнотрговински дефицит, у периоду јануар–септембар 2025. године, забележен је са Кином (-3,2 млрд. евра) и Турском (салдо -747,0 мил. евра). Посматрано по делатностима производа КД (2010), увоз производа из Кине највише се састојао од увоза неклассификованих производа (24,0% од укупног увоза из Кине), непоменутих машина и опреме (13,9% од укупног увоза из Кине), као и рачунара, електронских и оптичких производа (12,5% од укупног увоза из Кине). Са Турском, негативан спољнотрговински салдо резултат је високе вредности увоза основних метала (20,5% од укупног увоза из Турске) и електричне опреме (13,5% од укупног увоза из Турске). Следе Казахстан (дефицит -571,2 мил. евра), Италија (-461,1 мил. евра) и Руска Федерација (-417,6 мил. евра).

Графикон 4.7. Спољнотрговински биланс Републике Србије по земљама, јануар–септембар 2025. (у мил. евра)

4.3. НАЈВАЖНИЈИ СПОЉНОТРГОВИНСКИ ПАРТНЕРИ

Табела 4.3. Најважнији спољнотрговински партнери

Извоз	мил. EUR	Увоз	мил. EUR
Немачка	3866,3	Кина	4563,9
Босна и Херцеговина	1564,6	Немачка	3654,1
Италија	1556,0	Италија	2017,1
Кина	1397,2	Турска	1577,9
Мађарска	1158,7	Мађарска	1466,4

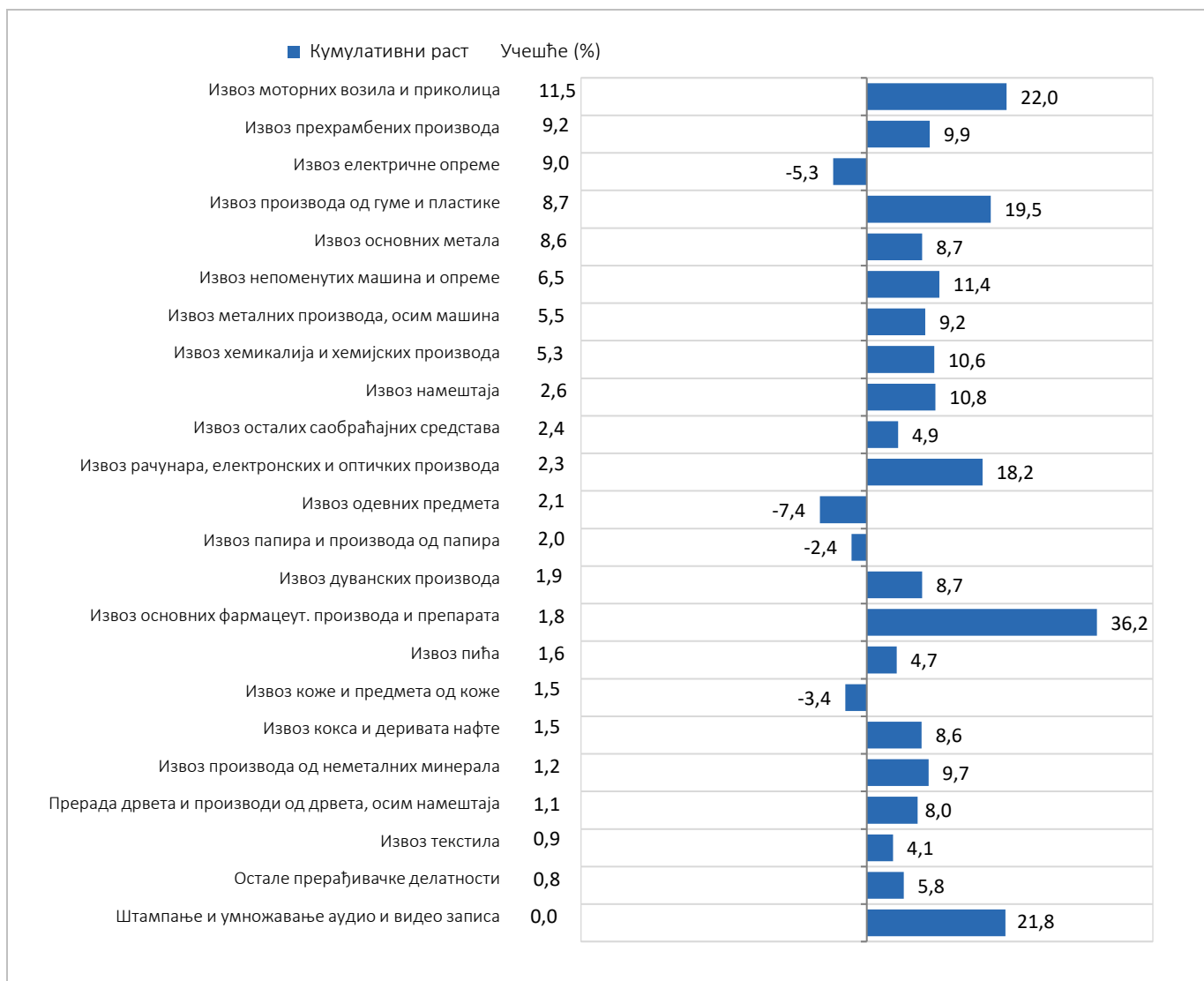
Најважнији спољнотрговински партнери у периоду јануар–септембар 2025. године биле су земље са којима Република Србија има потписане споразуме о слободној трговини. Земље чланице ЕУ учествовале су са 58,1% у укупној трговинској размени, док је АПЕС (Азијско-пацифичко економско удружење) на другом месту, са 18,6% учешћа. Појединачно гледано, главни спољнотрговински партнери приказани су у табели 4.3.

4.4. ПРАРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА (Ц) (учешће од 87,8% у укупном извозу и 72,9% у укупном увозу)

Извоз прерађивачке индустрије у периоду јануар–септембар 2025. године остварио је раст од 9,6% у односу на исти период 2024. године. Од 23 области бележи се кумулативни раст у 19 области, које заједно чине 73,4% у укупном извозу индустрије.

Извоз **моторних возила и приколица**, област са појединачно највећом вредношћу извоза (2,8 млрд. евра), остварио је кумулативни раст од 22,0%, са учешћем у укупном извозу од 11,5% (10,2% у истом периоду 2024. године). Извоз **прехрамбених производа**, област са вредношћу извоза од 2,3 млрд. евра и учешћем од 9,2% (9,1% у истом периоду 2024. године), бележи кумулативни раст од 9,9%. Извоз **електричне опреме** бележи кумулативни пад од -5,3% и вредност извоза од 2,2 млрд. евра, уз учешће од 9,0% у укупном извозу. Извоз **производа од гуме и пластике**, са вредношћу од 2,1 млрд. евра и учешћем у укупном извозу од 8,7%, бележи кумулативан раст од 19,5%. Извоз **основних метала** је област која је позиционирана на петом месту према вредности у укупном извозу прерађивачке индустрије, са учешћем од 8,6%, и бележи кумулативни раст од 8,7% и вредност извоза од 2,1 млрд. евра.

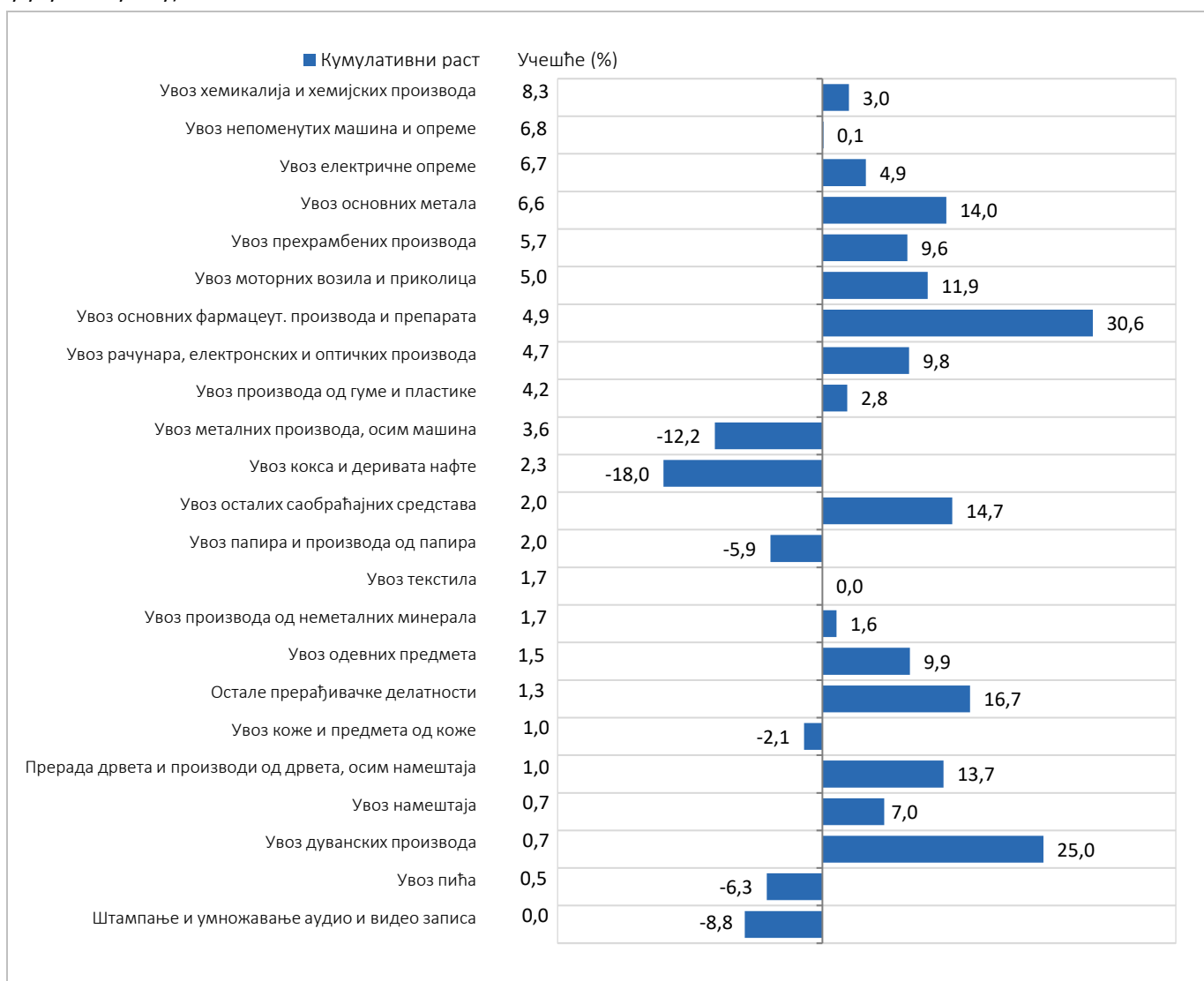
Графикон 4.8. Извоз прерађивачке индустрије по областима, кумулативни раст (%) (јануар–септембар 2025. године у односу на јануар–септембар 2024. године, према опадајућем учешћу у укупном извозу)

Увоз прерађивачке индустрије у периоду јануар–септембар 2025. године, у односу на исти период претходне године, остварио је раст од 5,5%. Од 23 области, бележи се кумулативни раст у 17 области, које заједно чине 63,5% у укупном увозу индустрије.

Увоз **хемикалија и хемијских производа**, област са појединачно највећом вредношћу увоза (2,6 млрд. евра), остварила је кумулативни раст од 3,0%, са учешћем у укупном увозу од 8,3% (8,7% у истом периоду 2024. године). Увоз **непоменутих машина и опреме** бележи кумулативни раст од 0,1% и вредност увоза од 2,1 млрд. евра, уз учешће од 6,8% у укупном увозу (7,3% у истом периоду 2024. године). Увоз **електричне опреме**, област са вредношћу увоза од 2,1 млрд. евра и учешћем од 6,7%, бележи кумулативни раст од 4,9%. Увоз **основних метала**, са вредношћу од 2,0 млрд. евра и учешћем у укупном увозу од 6,6%, бележи кумулативан раст од 14,0%. Увоз **прехранбених производа** је област која је позиционирана на петом месту према вредности у укупном увозу прерађивачке индустрије, са учешћем од 5,7%, и бележи кумулативни раст од 9,6% и вредност увоза од 1,8 млрд. евра.

Графикон 4.9. Увоз прерађивачке индустрије по областима, кумулативни раст (%) (јануар–септембар 2025. године у односу на јануар–септембар 2024. године, према опадајућем учешћу у укупном увозу)

4.5. ПОЉОПРИВРЕДА, ШУМАРСТВО И РИБАРСТВО (А)

(учешће од 3,4% у укупном извозу и 3,4% у укупном увозу)

Извоз овог сектора у периоду јануар–септембар 2025. године остварио је пад од -13,1%, као и смањење учешћа у укупном извозу са 4,3% (у периоду јануар–септембар 2024. године) на 3,4%, колико је забележено у периоду јануар–септембар 2025. године. Овом резултату је највише допринео кумулативни пад (од -16,4%) извоза жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица, групе која чини 63,6% извоза читавог сектора у посматраном периоду. Извоз јабучастог и коштичавог воћа – следеће групе по учешћу (9,2%), забележио је пад од -39,4% у периоду јануар–септембар 2025. године у односу на исти период 2024. године.

Посматрано са стране увоза, сектор Пољопривреда, шумарство и рибарство бележи раст од 30,9% у периоду јануар–септембар 2025. године у односу на исти период 2024. године, као и учешће од 3,4% у укупном увозу. Група са највећим учешћем у овом сектору (17,9%) – Гајење жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица, бележи раст од 36,5% у периоду јануар–септембар 2025. године. Следеће по учешћу (17,1%) јесу групе: Гајење поврћа, коренастих и кртоластих биљака – која је остварила раст увоза од 24,8%, и Гајење биљака за припремање напитака – која је забележила раст у увозу овог сектора од 37,8% и учешће од 12,1%.

4.6. РУДАРСТВО (Б) (учешће од 5,6% у укупном извозу и 7,8% у укупном увозу)

Сектор Рударство у периоду јануар–септембар 2024. године забележио је учешће у укупном извозу од 5,6%, које је остало непромењено и у истом периоду 2025. године. Остварена вредност извоза у периоду јануар–септембар 2025. године износи 1 389,4 мил. евра, што је за 9,4% више у односу на исти период 2024. године. Овај резултат је последица раста (раст од 7,9%) извоза руда метала, групе која чини 97,1% извоза рударства у првих девет месеци 2025. године.

Вредност увоза овог сектора у периоду јануар–септембар 2025. године износи 2 405,4 мил. евра, што представља учешће од 7,8% у укупном увозу (8,6% у истом периоду 2024. године). У периоду јануар–септембар 2025. године, у сектору Рударство остварен је пад увоза од -2,1% у односу на исти период 2024. године.

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Роба која није класификована по КД (2010) обухвата робу на складиштењу, робу у слободној зони, као и робу за коју није попуњена царинска тарифа.

5. УНУТРАШЊА ТРГОВИНА

5.1. ПРОМЕТ РОБЕ У ТРГОВИНИ НА МАЛО (Област 47 Класификације делатности)

Промет робе у трговини на мало, осим трговине моторним возилима и мотоциклима, у **трећем кварталу** 2025. године, у односу на исти квартал 2024. године, забележио је раст у текућим ценама од 6,6%, а у сталним ценама од 3,4%. У **првих девет месеци** 2025. године, у односу на исти период претходне године, промет робе у трговини на мало у текућим ценама био је за 5,9% већи а у сталним ценама за 2,8%. У трећем кварталу 2025. године промет у трговини на мало у текућим ценама био је већи за 9,9%, док је у сталним ценама забележен раст од 6,5% у односу на прошлoгодишњи просек.

Табела 5.1. Промет робе у трговини на мало, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

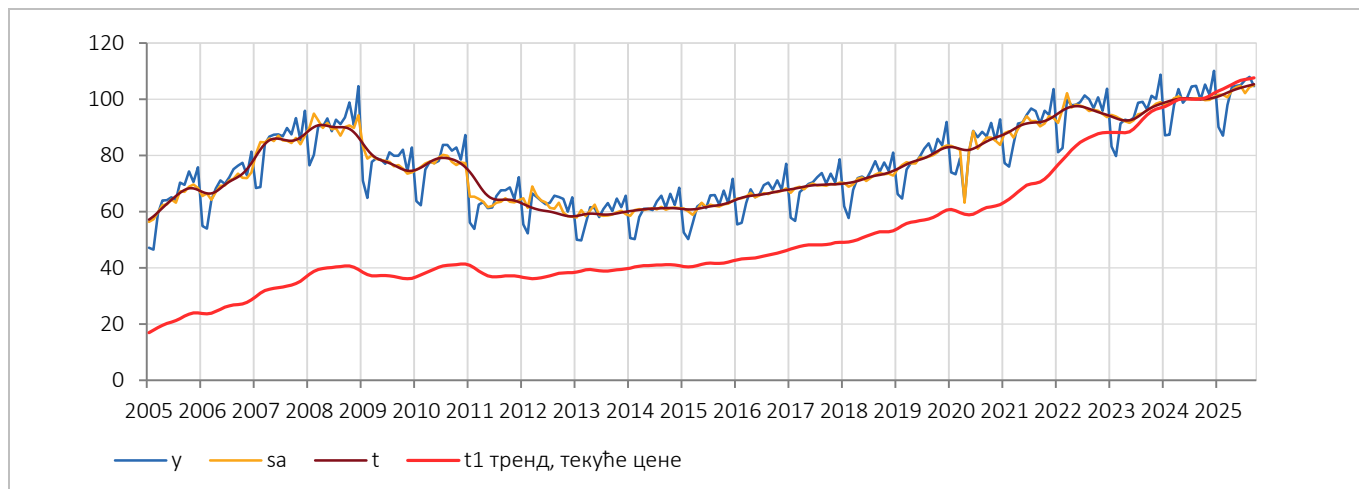
	2023				2024				2025			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q1-Q4 ¹
Текуће цене	112,2	106,2	107,8	109,5	112,2	113,1	107,8	104,8	104,7	106,4	106,6	106,5
Сталне цене ²	96,6	94,2	98,4	102,9	106,9	108,6	104,9	102,1	101,0	103,8	103,4	103,5

¹ Прогнозе (добијене на бази модела анализе временских серија).

² Индекси су прерачунати преко месечних индекса у сталним ценама.

Трговину на мало карактерише стабилан и растући дугорочни тренд, који је присутан већ десет година уназад. Стопе раста промета у текућим ценама су више него у сталним ценама, што је последица убрзане инфлације.

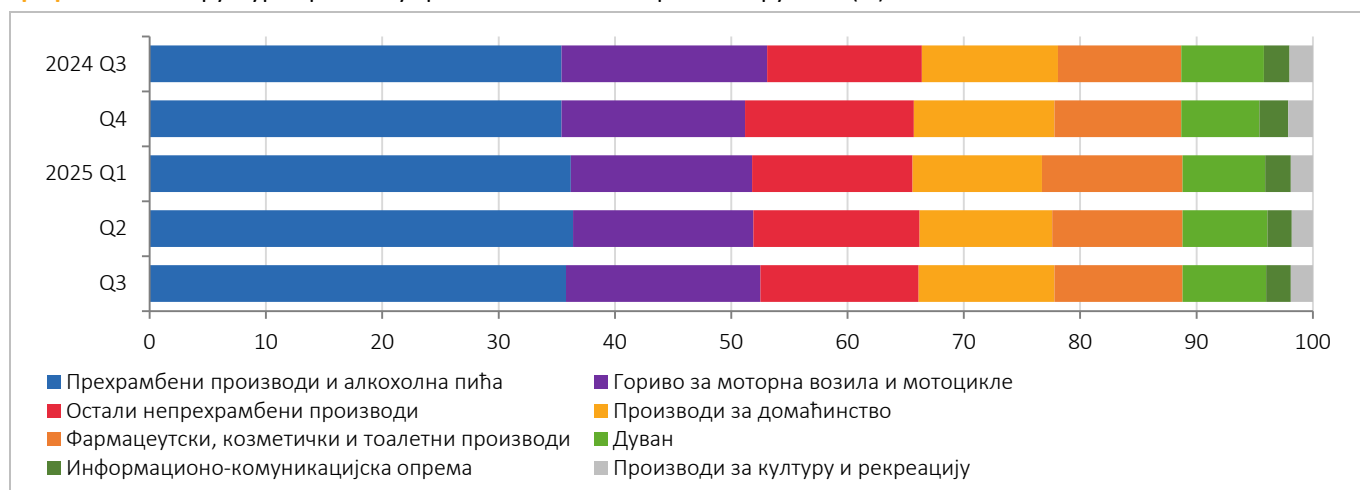
Графикон 5.1. Компоненте временске серије промета робе у трговини на мало у сталним ценама, индекси (у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента; просек 2024 = 100)

Посматрано по основним агрегатима КД (2010), у први девет месеци 2025. године, у поређењу са истим периодом претходне године, највећи раст промета робе остварен је у трговини непрехрамбеним производима, осим моторним горивима (8,1% у текућим и 4,9% у сталним ценама). Раст је такође остварен у трговини храном, пићима и дуваном и износи 6,8% у текућим, односно 1,1% у сталним ценама. С друге стране, у трговини моторним горивима забележен је пад од 0,6% у текућим ценама, док је у сталним ценама промет већи за 2,4%.

У структури трговинског промета по робним групама, у промету робе у трговини на мало, у трећем кварталу 2025. године, најзаступљенији су били Прехрамбени производи и алкохолна пића (35,8%), затим Гориво за моторна возила и мотоцикле (16,7%) и Остали непрехрамбени производи (13,6%).

Графикон 5.2. Структура промета у трговини на мало по робним групама (%)

5.2. ПРОМЕТ РОБЕ У ТРГОВИНИ НА ВЕЛИКО (Област 46 Класификације делатности)

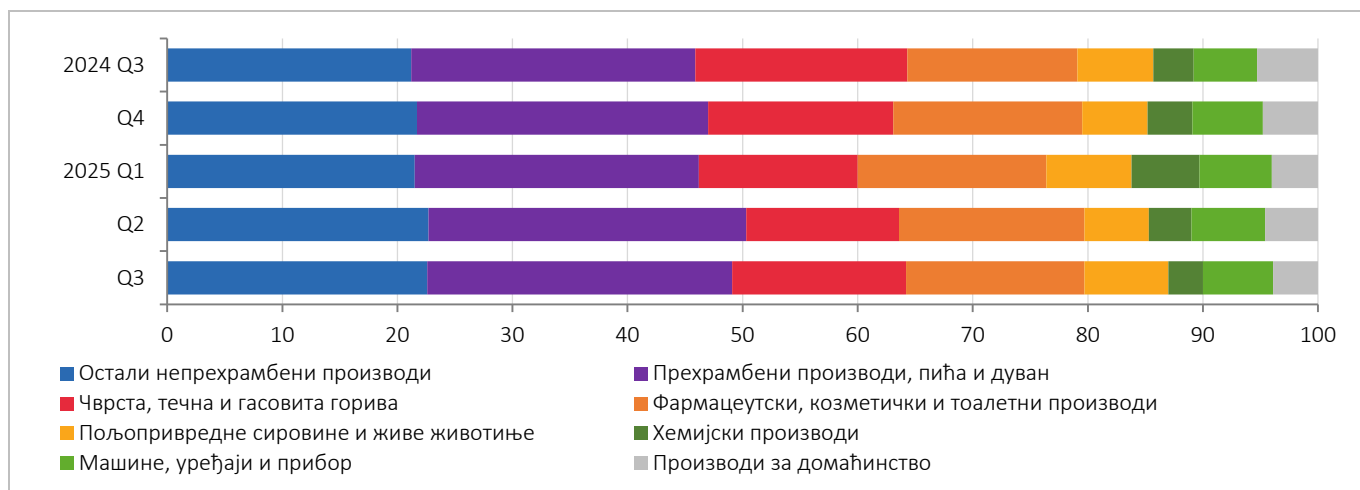
Промет робе у трговини на велико у **трећем кварталу** 2025. године, у односу на исти квартал претходне године, бележи раст од 1,1% у текућим ценама, а у сталним ценама је забележен пад од 2,0%. У **периоду јануар-септембар** 2025. године промет робе у трговини на велико у текућим ценама био је за 2,2% мањи, док је у сталним ценама забележен пад од 4,8% у односу на исти период претходне године. У трећем кварталу 2025. године промет у трговини на велико у текућим ценама био је за 0,5% већи, док је у сталним ценама забележен пад од 2,4% у односу на прошлогодишњи просек.

Табела 5.2. Промет робе у трговини на велико, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2023				2024				2025		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Текуће цене	104,3	93,2	98,9	99,6	106,7	108,1	100,3	101,0	94,6	97,6	101,1

Посматрано по робним групама, у трећем кварталу 2025. године, у структури промета робе у трговини на велико најзаступљенији су били: Прехрамбени производи, пића и дуван (26,5%), Остали непрехрамбени производи (22,6%) и Фармацеутски, козметички и тоалетни производи (15,4%).

Графикон 5.3. Структура промета у трговини на велико по робним групама (%)

5.3. ПРОМЕТ РОБЕ У ТРГОВИНИ НА ВЕЛИКО И МАЛО И ПОПРАВКА МОТОРНИХ ВОЗИЛА (Област 45 Класификације делатности)

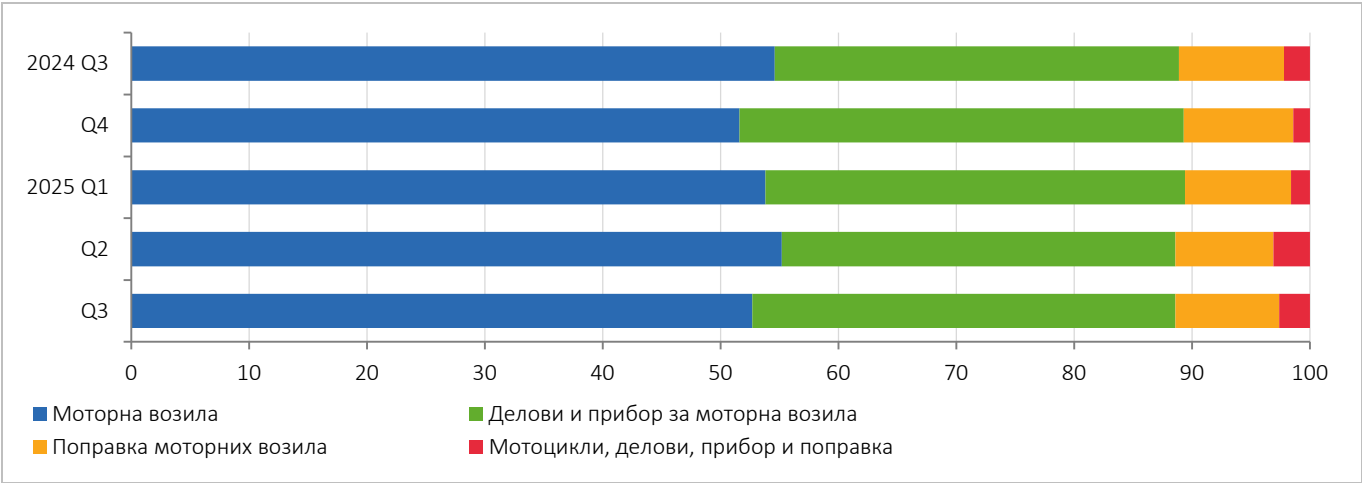
Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила у **трећем кварталу** 2025. године, у односу на исти квартал 2024. године, бележи раст од 1,7% у текућим ценама, а у сталним ценама забележен је пад од 2,4%. У **првих девет месеци** 2025. године, у поређењу са истим периодом 2024. године, промет у трговини на велико и мало моторним возилима је у текућим ценама је већи за 0,6%, док је у сталним ценама мањи за 2,3%. У трећем кварталу 2025. године промет у трговини на велико и мало моторним возилима у текућим ценама био је мањи за 1,5%, док је у сталним ценама забележен пад од 4,8% у односу на прошлогодишњи просек.

Табела 5.3. Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2023				2024				2025		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Текуће цене	112,5	111,7	111,7	112,1	117,9	109,5	107,0	107,4	100,0	100,1	101,7

Посматрано по робним групама, у трећем кварталу 2025. године, слично као и у претходним кварталима, у структури промета робе у трговини на велико и мало и поправци моторних возила најзаступљенији су били Моторна возила (52,7%) и Делови и прибор за моторна возила (35,9%).

Графикон 5.4. Структура промета у трговини на велико и мало и поправци моторних возила по робним групама (%)

НАПОМЕНА

Индекси промета робе трговине на мало (47 КД) у сталним ценама добијени су дефлационирањем индекса у текућим ценама одговарајућим индексима потрошачких цена, из којих су искључени: вода (из комуналних система), струја и моторна возила, мотоцикли и делови.

Индекси промета робе трговине на велико (46 КД) у сталним ценама добијени су дефлационирањем индекса у текућим ценама индексима цена добијених на основу индекса цена произвођача индустријских производа укупно (за домаће тржиште и за извоз) и индекса цена произвођача производа пољопривреде и рибарства.

Индекси промета робе трговине на велико и мало моторним возилима и мотоциклима (45 КД) у сталним ценама добијени су дефлационирањем индекса у текућим ценама индексима потрошачких цена (аутомобили, резервни делови, одржавање и поправка путничких возила).

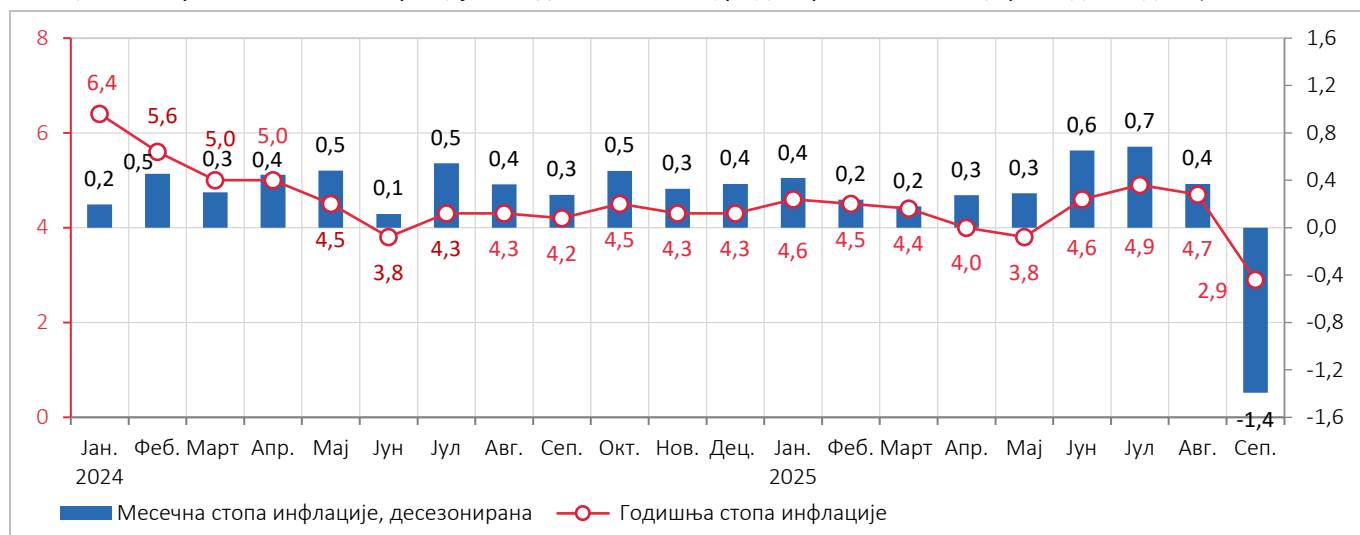
6. ЦЕНЕ

Након прва три квартала 2025. просечан међугодишњи раст потрошачких цена износио је 4,3%. Највећи утицај на раст потрошачких цена након Q3 имале су следеће групе производа: **воће, кафа, дуван, комуналне услуге, поврће, храна и пиће у ресторанима**. Иако је интензитет цена ових група производа у Q3 2025. знатно ослабио (услед ефеката ограничавања маржи у септембру 2025), оне су и даље имале највећи утицај на формирање потрошачких цена у поређењу са другим групама производа, учествујући са 44,3% у укупној међугодишњој стопи раста потрошачких цена. Једини дефлаторан утицај на укупне потрошачке цене након Q3 2025. задржале су горива за путничке аутомобиле и чврста горива (огрев).

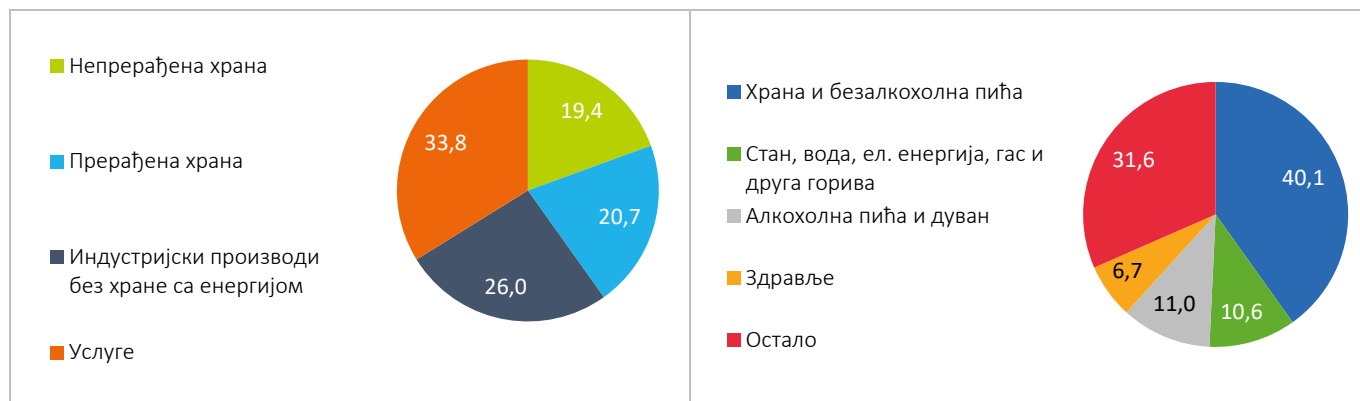
Табела 6.1. Потрошачке цене, међугодишња стопа инфлације (%) (квартал у односу на исти квартал претходне године)

	2024				2025			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Потрошачке цене	5,7	4,4	4,3	4,4	4,5	4,1	4,3	-

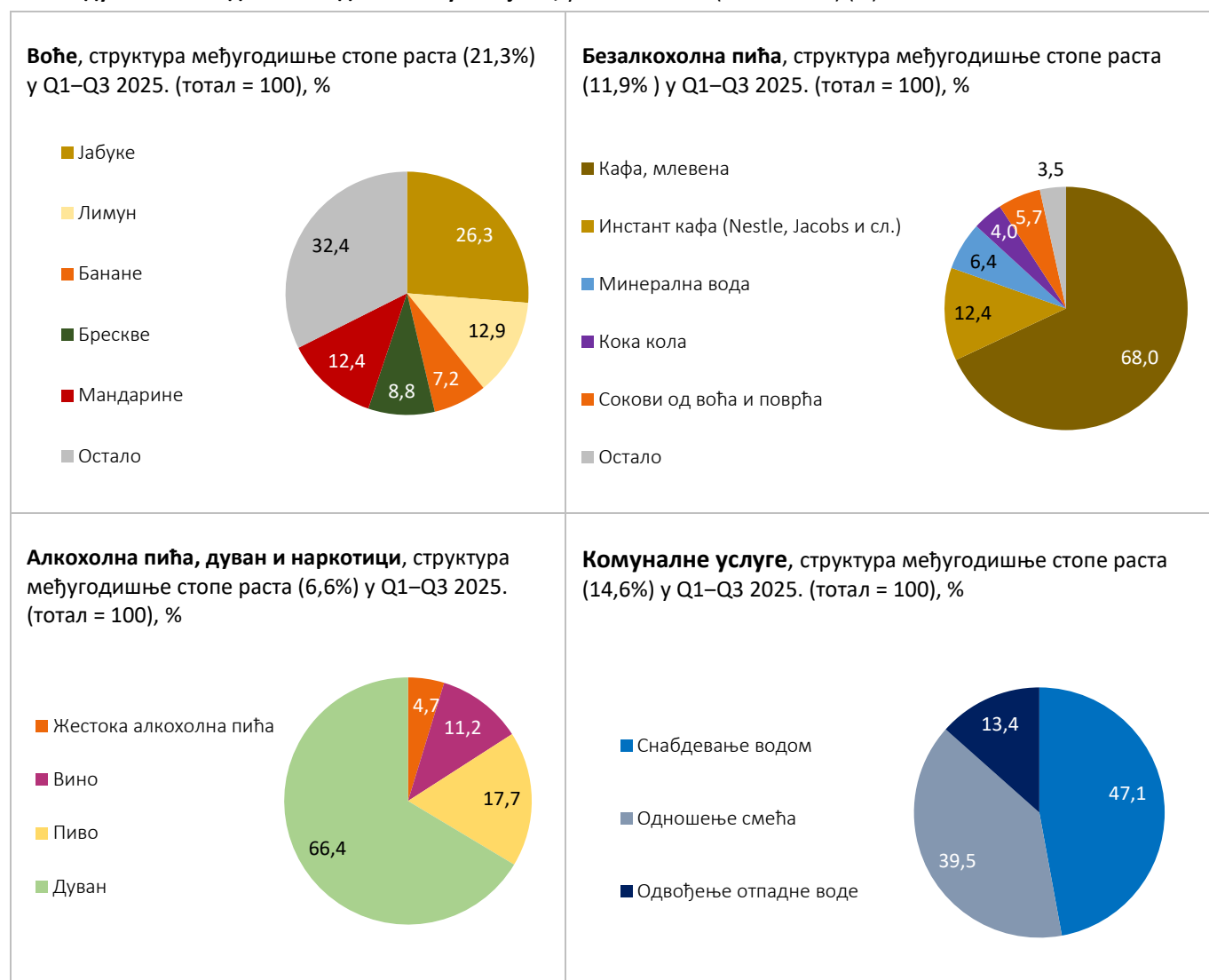
Графикон 6.1. Стопа инфлације мерена индексима потрошачких цена (%) (**месечна** – месец у односу на претходни месец, са искљученим сезонским утицајем; **годишња** – месец у односу на исти месец претходне године)

Графикон 6.2. Структура просечне годишње стопе раста потрошачких цена (од 4,3%) према намени и основним групама производа у Q1-Q3 2025. (тотал = 100) (%)

Графикон 6.3. Структура просечне годишње стопе раста потрошачких цена воћа, безалкохолних пића, алкохолних пића и дувана и снабдевања водом и комуналијама, у Q1–Q3 2025. (тотал = 100) (%)

У Q1–Q3 2025, **раст цене воћа** од 21,3% био је главни чинилац раста инфлације потрошачких цена, условљен пре свега растом цене јабука (39,2%), мандарина (34,0%), лимуна (27,7%) и банана (7,5%), као већ поменути последице глобалног раста цена овог воћа због поремећаја узгоја на највећим светским плантажама.

С друге стране, сушна летња сезона 2025. утицала је на то да у истом периоду (Q1–Q3 2025) дође и до **раста цена поврћа** (од 6,0%), које су минимално успориле у септембру (услед мера ограничавања маржи) и највише одређене кретањем цена: купуса, паприке, парадајза, чипса од кртоластог поврћа, спанаћа и зелене салате, који су чинили језгро раста цена поврћа у прва три квартала 2025, док су једини дефлаторан утицај имали црни лук и кромпир.

Такође, услед лоших временских услова и усложњавања процеса узгајања кафе у Бразилу (и другим светским регијама узгоје кафе), уз раст глобалне тражње, логистичких проблема и раста трошкова транспорта, догодио се историјски **раст цена сирове кафе** (нарочито врсте Арабике и Робусте) на међународном тржишту, што се одразило и на међугодишњи раст цене кафе у Србији, у Q1–Q3 2025, од 23,7%.

Редовно акцизно усаглашавање цене дувана у Q1–Q3 2025. резултирало је годишњим растом цене дувана за 7,0%, чинећи тако 66,5% укупног међугодишњег раста цене целе групе производа алкохолних пића и дувана. Важно је напоменути да, иако је календарски раст акциза од 1. јула 2025. ступио на снагу, произвођачи и дистрибутери не преносе увек тај трошак на малопродајне цене аутоматски, већ постепено у наредном периоду. Дакле, примећено поскупљење цигарета у децембру 2025. је очекивана последица усклађивања са повећаном акцизом из јула месеца, обављањем пописа залиха и општим тржишним кретањима.

У Q1–Q3 2025, међугодишњи раст цена **комуналних услуга** износио је 14,6% и условљен је из више разлога: одлукама локалних јавних комуналних предузећа (ЈКП), услед растућих трошкова пословања, потребом за инвестицијама у комуналну инфраструктуру (водоводну мрежу, канализацију, постројења за прераду отпада), и усклађивањем са реалним трошковима, јер су у неким случајевима биле ниске и непромењене дужи период.

Услед раста набавних цена хране и пића, логистике и транспорта, као и раста минималне цене рада, цене **услуга у ресторанима и хотелима** у Q1–Q3 2025. оствариле су међугодишњи раст од 8,0%, који је, гледано по врсти производа, највише био условљен **растом цена хране и алкохолних пића у ресторанима и продавницама брзе хране** (нарочито пие и палачинке), учествујући у међугодишњој стопи инфлације потрошачких цена са 5,7%.

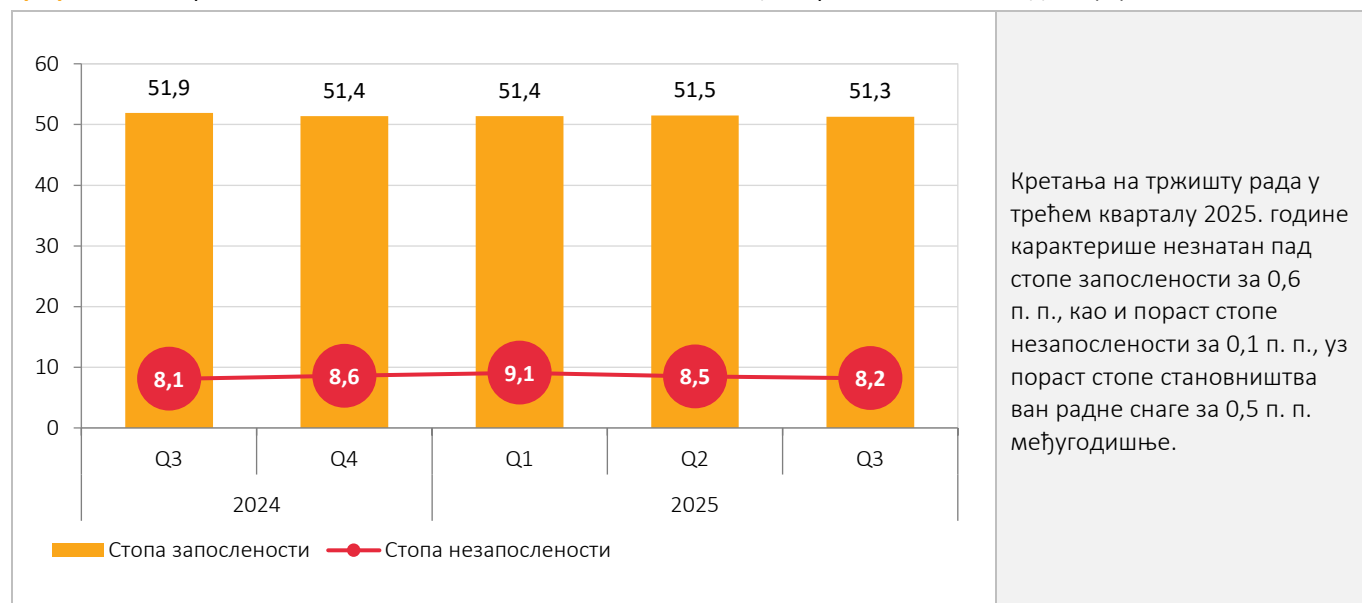
7. ТРЖИШТЕ РАДА¹

У Републици Србији, у трећем кварталу 2025. године, било је запослено 2 876 600 лица, незапослено 256 500 лица, а ван радне снаге било је 2 470 600 лица старијих од 15 година.

Стопа незапослености износи 8,2% и, у поређењу са другим кварталом, мања је за 0,3 п. п., док је број незапослених мањи за 10 500 лица, уз истовремени раст броја лица ван радне снаге за 15 700.

Регионално посматрано, стопа незапослености у трећем кварталу 2025. године, у поређењу са претходним кварталом, бележи пад у Региону Јужне и Источне Србије, са 12,2% на 9,9%, и Региону Шумадије и Западне Србије, са 9,3% на 8,2%, док је раст забележен у Београдском региону, са 6,7% на 7%, и Региону Војводине, са 6,4% на 8,1%.

Графикон 7.1. Кретање стопа запослености и незапослености лица старости 15 и више година (%)²

Табела 7.1. Стопе активности, запослености и незапослености

	2024				2025		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Стопа активности (%)	56,2	56,0	56,4	56,3	56,6	56,2	55,9
Стопа запослености (%)	50,9	51,4	51,9	51,4	51,4	51,5	51,3
Стопа незапослености (%)	9,4	8,2	8,1	8,6	9,1	8,5	8,2

¹ На основу Анкете о радној снази.

² Од 2021. године, Републички завод за статистику спроводи истраживање Анкета о радној снази према новој, редизајнираној методологији Евростата. Методологија је промењена у складу са новом Уредбом Европског парламента и Савета, која је ступила на снагу 1. јануара 2021. године. Више информација о методолошким променама и њиховим ефектима на главне статистичке показатеље може се наћи у посебној публикацији путем линка: <https://www.stat.gov.rs/vesti/20210628-anketa-o-radnoj-snazi-nova-metodologija/>

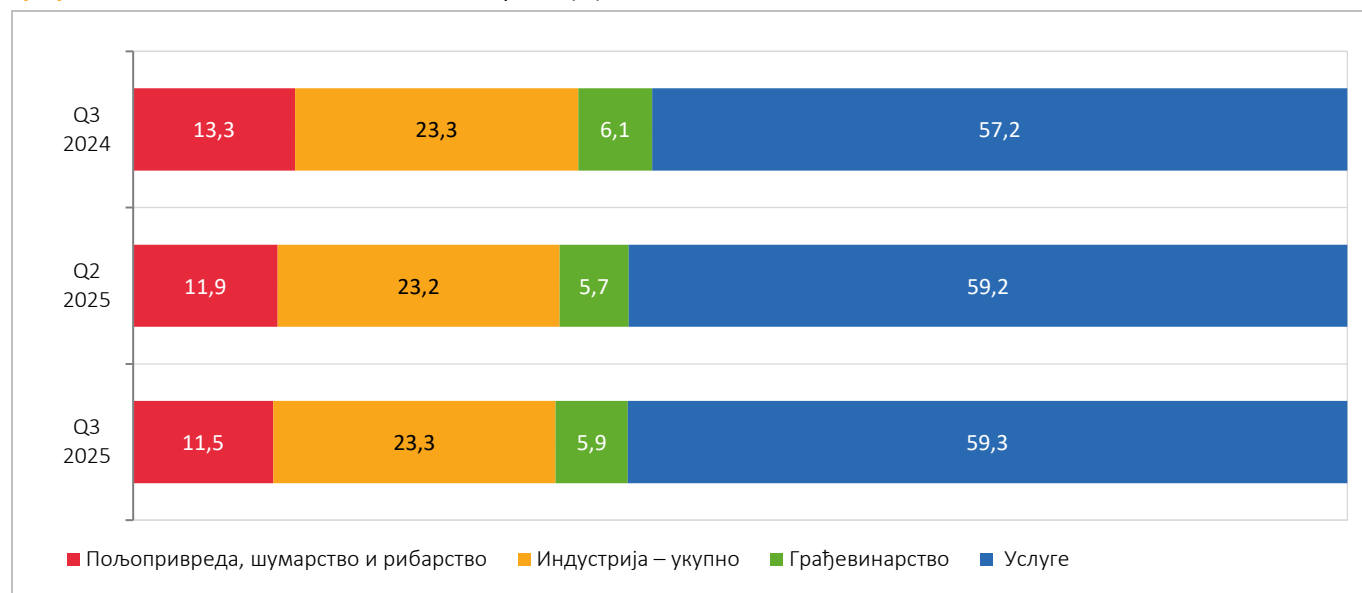
Табела 7.2. Тржиште рада – лица старости 15 и више година

	Актуелни квартал	Претходни квартал		Исти квартал претходне године	
	Q3 2025 (у хиљ.)	Q2 2025 (у хиљ.)	промена, %	Q3 2024 (у хиљ.)	промена, %
Незапослени	256,5	267,0	-3,9	257,1	-0,2
Запослени	2 876,6	2 885,9	-0,3	2 923,5	-1,6
	%	%	промена, п. п.	%	промена, п. п.
Стопа незапослености	8,2	8,5	-0,3	8,1	0,1
Стопа запослености	51,3	51,5	-0,2	51,9	-0,6

Посматрано по секторима, највеће учешће броја запослених у трећем кварталу 2025. забележено је у услужном сектору (59,3%), затим у индустрији (23,3%) и пољопривреди (11,5%), а најмање у грађевинарству (5,9%). У поређењу са претходним кварталом, раст учешћа запослених бележе сектори Услуга (са 59,2% на 59,3%), Индустрије (са 23,2% на 23,3%) и Грађевинарства (са 5,7% на 5,9%). С друге стране, пад учешћа запослених бележи једино сектор Пољопривреде, шумарства и рибарства (са 11,9% на 11,5%).

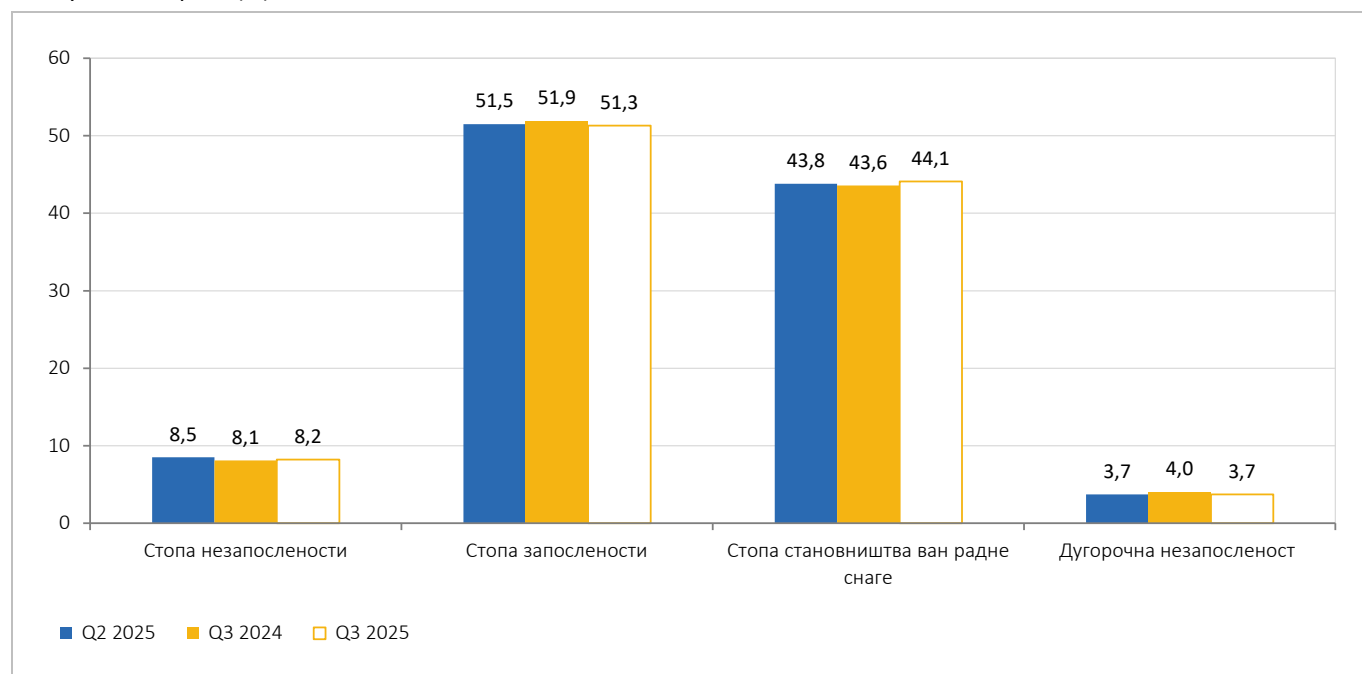
Посматрано у међугодишњој периодици (III квартал 2024 – III квартал 2025), раст учешћа запослених бележи једино сектор Услуга (са 57,2% на 59,3%). Насупрот томе, пад бележе сектори Грађевинарства (са 6,1% на 5,9%) и Пољопривреде, шумарства и рибарства (са 13,3% на 11,5%), док је учешће запослених у сектору Индустрије непромењено (23,3%).

Графикон 7.2. Учешће запослених по секторима (%)

Трендови на тржишту рада указују на знатну неуједначеност у секторској структури запослених и, самим тим, на потребу за прилагођавањем образовних и економских политика захтевима тржишта рада.

Графикон 7.3. Тржиште рада – најважнији показатељи за претходни квартал, исти квартал претходне године и актуелни квартал (%)

7.1. ПОРЕЂЕЊЕ СА ПРЕТХОДНИМ КВАРТАЛОМ

У поређењу са претходним, другим кварталом 2025. године, број запослених мањи је за 9 300, као и незапослених (за 10 500), уз истовремени пораст становништва ван радне снаге за 15 700 лица. Стопа незапослености мања је за 0,4 п. п, уз истовремени пад стопе запослености (за 0,2 п. п), док стопа становништва ван радне снаге бележи раст за 0,3 п. п.

Број запослених младих лица (15–24 године) мањи је за 11 400, док је број незапослених мањи за 1 500, уз пораст младог становништва ван радне снаге за 12 600 лица. Такав тренд довео је до пада стопе запослености младих (за 1,7 п. п.) те пораста стопе незапослености (за 0,6 п. п.) и стопе становништва ван радне снаге (за 1,9 п. п.) у односу на други квартал 2025. године.

Стопа дугорочне незапослености износила је 3,7%, као и у претходном кварталу.

Посматрано према полу, стопа незапослености у трећем кварталу 2025, у односу на претходни квартал, бележи пад код мушкараца за 0,9 п. п., док код женске популације бележи раст за 0,5 п. п.

Стопа незапослености мушке популације бележи раст једино у Региону Војводине, са 6,6% на 7,4%. Насупрот томе, пад стопе незапослености бележе Београдски регион (са 6,7% на 6,6%), Регион Шумадије и Западне Србије (са 9,6% на 7,7%) и Регион Јужне и Источне Србије (са 11,2% на 8,4%).

Стопа незапослености женске популације бележи раст у Београдском региону, са 6,8% на 7,3%, и Региону Војводине (са 6,2% на 8,9%), насупрот Региону Шумадије и Западне Србије (пад са 9,1% на 8,9%) и Региону Јужне и Источне Србије (пад са 13,5% на 11,8%).

Посматрано према професионалном статусу, у односу на претходни квартал, број запослених лица бележи пад у категоријама неплаћених породичних радника (за 2,4%) и samozапослених (за 1,7%), насупрот категорији запослених радника, која бележи незнатан раст, 0,1%.

Табела 7.3. Запосленост по професионалном статусу, поређење Q2 2025 – Q3 2025.

	Q2 2025 (у хиљ.)	Q3 2025 (у хиљ.)	Промена, %
Запослена лица – укупно	2 885,9	2 876,6	-0,3
Самозапослени	459,9	452,3	-1,7
Запослени радници	2 282,8	2 284,6	0,1
Неплаћени породични радници	143,2	139,7	-2,4

7.2. ПОРЕЂЕЊЕ СА ИСТИМ КВАРТАЛОМ ПРЕТХОДНЕ ГОДИНЕ

У поређењу са истим кварталом претходне године, број незапослених лица смањен је за 0,2% (са 257 100 на 256 500). Истовремено, број запослених лица мањи је за 1,6% (са 2 923 500 у трећем кварталу 2024. на 2 876 600 лица у трећем кварталу 2025. године). Пад стопе запослености (за 0,6 п. п.) праћен је незнатним растом стопе незапослености, за 0,1 п. п., при чему је стопа становништва ван радне снаге забележила раст за 0,5 п. п.

Стопа незапослености младих (старости од 15 до 24 године) у трећем кварталу 2025. износила је 23,4%, што је више у односу на трећи квартал 2024. године (за 1,9 п. п.).

Стопа дугорочне незапослености износила је 3,7% у трећем кварталу 2025, што је за 0,3 п. п. мање у односу на исти квартал претходне године.

Посматрано према полу, стопа незапослености у трећем кварталу 2025, у поређењу са истим кварталом претходне године, бележи раст за 1,7 п. п. код жена и за 2 п. п. код мушкараца.

Стопа незапослености мушке популације бележи раст у Београдском региону (са 6% на 6,6%) и Региону Шумадије и Западне Србије (са 6,5% на 7,7%). Насупрот томе, пад стопе незапослености бележе Регион Војводине (са 8,5% на 7,4%) и Регион Јужне и Источне Србије (са 11,5% на 8,4%).

Стопа незапослености женске популације бележи раст у већини региона, и то: у Београдском региону (са 5,7% на 7,3%), Региону Војводине (са 7,9% на 8,9%) и Региону Јужне и Источне Србије (са 11,3% на 11,8%), са изузетком Региона Шумадије и Западне Србије, у ком бележи пад са 9% на 8,9%.

Посматрано према професионалном статусу, у односу на исти квартал 2024, број запослених лица бележи пад у категоријама неплаћених породичних радника (за 20,1%) и самозапослених (за 2,8%), насупрот категорији запослених радника, која бележи раст за 0,1%.

Табела 7.4. Запосленост по професионалном статусу, поређење Q3 2024 – Q3 2025.

	Q3 2024 (у хиљ.)	Q3 2025 (у хиљ.)	Промена, %
Запослена лица – укупно	2 923,6	2 876,6	-1,6
Самозапослени	465,2	452,3	-2,8
Запослени радници	2 283,5	2 284,6	0,1
Неплаћени породични радници	174,9	139,7	-20,1

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Активно становништво (радну снагу) чине сва запослена и незапослена лица.

Запослени су лица старости 15–89 година која су најмање један сат у посматраној седмици обављала неки плаћени посао (у новцу или натури), као и лица која су имала запослење, али која су у тој седмици била привремено одсутна са посла. Према класификацији професионалног статуса запослених, они се деле на *самозапослене*, *запослене раднике* и *помажуће чланове у породичном послу*.

Самозапослени су она лица која раде самостално у властитом предузећу, установи, приватној радњи или на пољопривредном имању, као и лица која обављају самосталну професионалну делатност или неки други посао за сопствени рачун. Самозапослена су она лица која сама одређују услове свог рада (као и рада својих запослених) и носе ризик за свој посао.

Запослени радници су она лица која раде за послодавца у било ком сектору својине, без обзира на то да ли имају формални уговор о запослењу или раде на основу усменог договора. Чланови домаћинства који помажу у обављању породичног посла и који су плаћени за свој рад сматрају се запосленим радницима.

Неплаћени породични радници су лица која помажу другом члану домаћинства у вођењу породичног посла или пољопривредног газдинства, а да при томе нису плаћена за тај рад. Ова лица сматрају се запосленима и поред тога што нису плаћена за свој рад, пошто од свог рада имају користи у виду бенефиција као што су смештај, храна и сл.

Незапослени су лица старости 15–74 године која нису обављала ниједан плаћени посао у посматраној седмици, активно су тражила посао током четири седмице које су претходиле посматраној седмици и у могућности су да почну да раде у року од две седмице након истека посматране седмице.

Становништво ван радне снаге чине сва лица стара 15 и више година која нису сврстана у запослено или незапослено становништво. У становништво ван радне снаге спадају студенти, пензионери, лица која обављају кућне послове, као и остала лица која у посматраној седмици нису обављала ниједан плаћени посао, нису активно тражила посао или нису била у могућности да почну да раде у року од две седмице након истека посматране седмице.

Стопа активности представља удео активног становништва у укупној посматраној популацији (становништву старом 15 и више година).

Стопа запослености представља удео запослених у укупној посматраној популацији (становништву старом 15 и више година).

Стопа незапослености представља удео незапослених у радној снази (запослени и незапослени).

Стопа дугорочне незапослености представља удео лица незапослених дуже од годину дана у радној снази (запослени и незапослени) старости 15 и више година.

Стопа становништва ван радне снаге представља проценат становништва ван радне снаге у укупном становништву старом 15 и више година.

8. ЗАРАДЕ

Просечна зарада без пореза и доприноса обрачуната у Републици Србији за трећи квартал 2025. године износила је 107 937 динара.

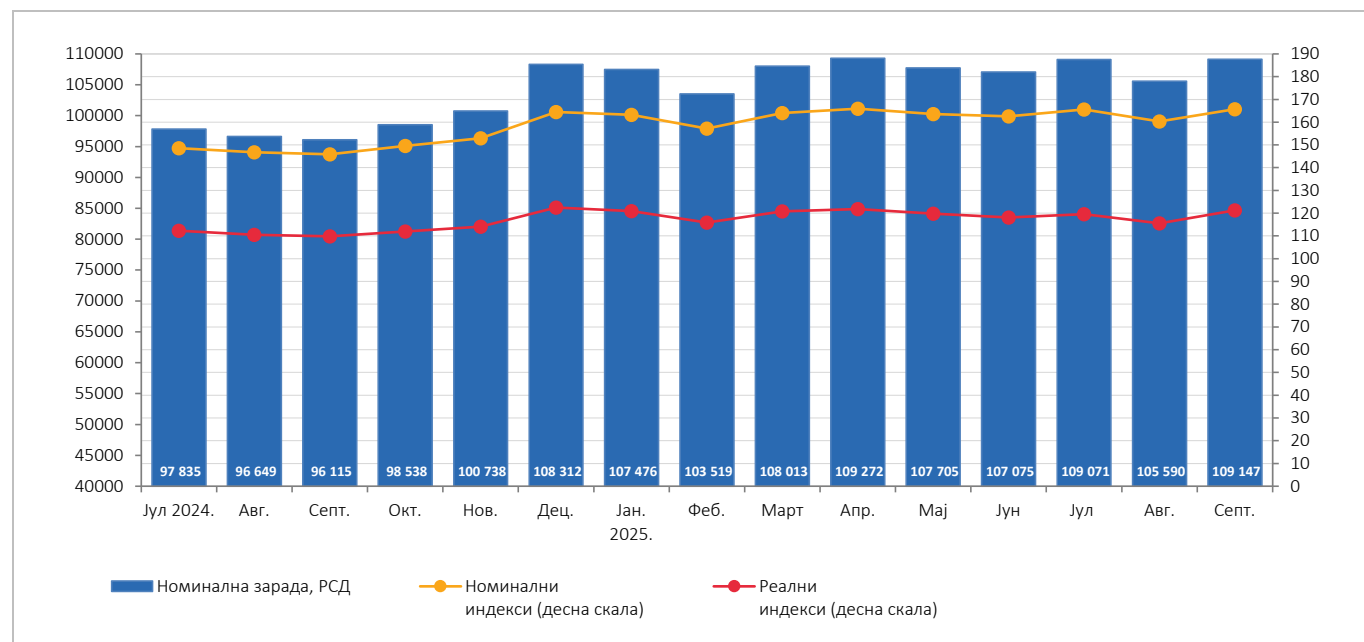
У поређењу са истим периодом претходне године, номинално је виша за 11,4%, а реално за 6,9%. У односу на претходни квартал, тј. други квартал 2025, номинално је нижа за 0,1%, а реално за 1,1%.

За првих девет месеци 2025. године, обрачуната просечна зарада без пореза и доприноса износила је 107 432 динара и, у односу на исти период претходне године, номинално је виша за 11,1%, а реално за 6,5%.

Табела 8.1. Зараде без пореза и доприноса – реални и номинални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

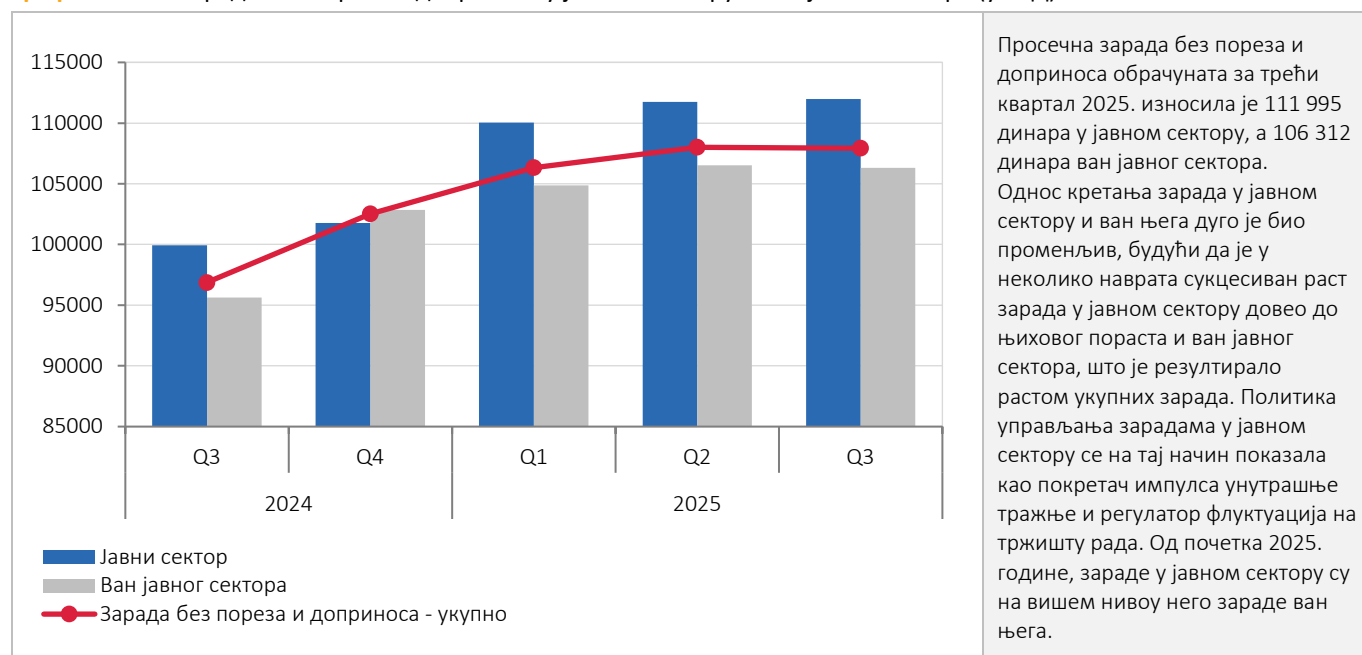
	2022				2023				2024				2025		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Реални индекси	104,3	102,7	101,3	98,6	99,5	100,8	102,5	105,8	108,7	109,6	109,3	108,5	106,4	106,4	106,9
Номинални индекси	113,4	113,6	114,8	113,4	115,5	115,4	114,1	114,2	114,9	114,5	114,0	113,2	111,2	110,8	111,4

Графикон 8.1. Зараде без пореза и доприноса, кретање номиналних и реалних индекса (просек 2021 = 100)

Номиналне зараде су се од почетка године кретале у складу са кретањем реалне економије и буџета, истовремено се прилагођавајући тржишним показатељима, тј. понуди и потражњи радне снаге. Просечна зарада без пореза и доприноса бележи тренд раста од почетка године и у септембру 2025, са износом од 109 147 динара, достиже међугодишњи раст од 13,6% номинално, односно 10,4% реално. На раст зарада утицала је и одлука о повећању минималне цене рада са 271 динара (нето) по радном часу у 2024. години на 308 динара у 2025. години. Такође, просечна зарада без пореза и доприноса, изражена у еврима, као показатељ животног стандарда и међународне конкурентности привреде Републике Србије, бележи раст и у септембру 2025. достиже вредност од 931 евра (13,4% међугодишње).

Графикон 8.2. Зараде без пореза и доприноса у јавном сектору и ван јавног сектора (у РСД)

Просечне зараде без пореза и доприноса у јавном сектору (јануар–септембар 2025)

Јавни сектор – укупно	111 271 РСД
Јавна државна предузећа	122 717 РСД
Јавна локална предузећа	101 802 РСД
Администрација – сви нивои	119 115 РСД
Ниво државе	124 363 РСД
Ниво аутономне покрајине	116 417 РСД
Ниво локалне самоуправе	93 201 РСД
Здравствени и социјални рад	107 740 РСД
Образовање и култура	103 997 РСД

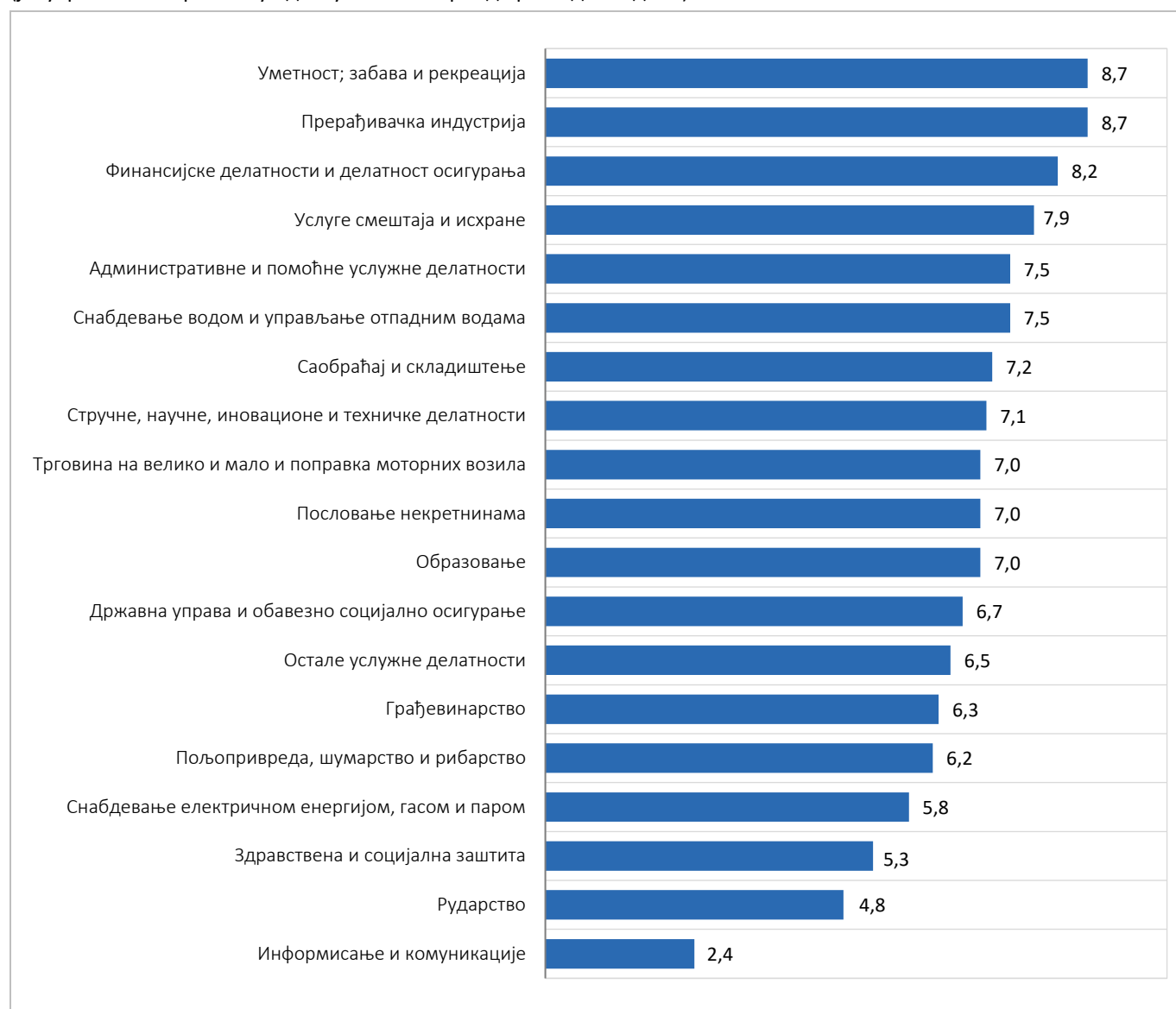
Ако се упореде зараде без пореза и доприноса по секторима КД (2010), запажа се да је највећи реалан раст у у периоду јануар–септембар 2025. године, у односу на исти период 2024. године, остварен у секторима Уметност, забава и рекреација и Прерађивачка индустрија (са по 8,7%), Финансијске делатности и делатност осигурања (8,2%), Услуге смештаја и исхране (7,9%) и Административне и помоћне услужне делатности (7,5%).

Највиша зарада без пореза и доприноса у периоду јануар–септембар 2025. године обрачуната је у следећим областима: Рачунарско програмирање и консултантске делатности (296 633 динара), Ваздушни саобраћај (234 855 динара), Производња кокса и деривата нафте (220 789 динара) и Научно истраживање и развој (212 054 динара).

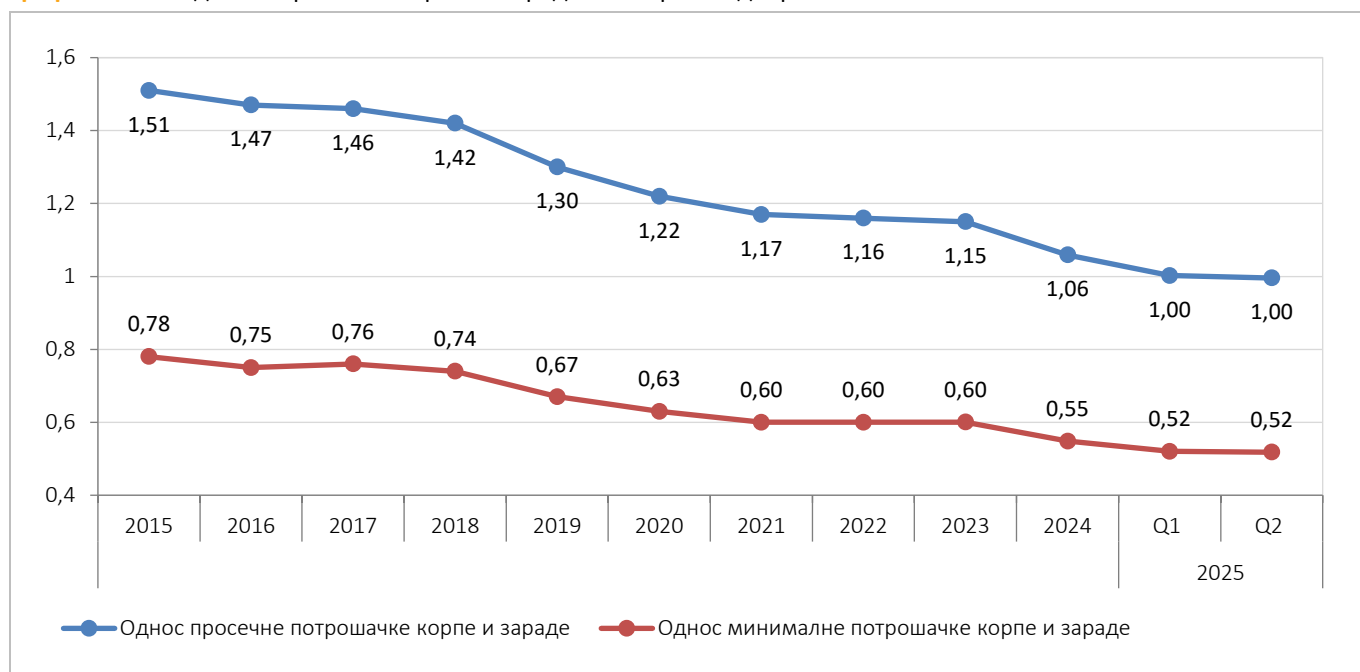
У свим осталим областима зараде су се кретале у распону од 61 792 динара (Делатност припремања и послуживања хране и пића) до 192 978 динара (Експлоатација сирове нафте и природног гаса).

Посматрано по регионима, највиша просечна зарада без пореза и доприноса у периоду јануар–септембар 2025. године обрачуната је у Београдском региону (134 588 динара). У Региону Војводине зарада је износила 101 513 динара, у Региону Јужне и Источне Србије 92 960 динара, а у Региону Шумадије и Западне Србије 90 705 динара.

Графикон 8.3. Реални раст зарада без пореза и доприноса по секторима КД (2010)
(јануар–септембар 2025. у односу на исти период претходне године)

Графикон 8.4. Однос потрошачке корпе³ и зараде без пореза и доприноса⁴

Раст животног стандарда становништва у периоду 2015–2024. резултат је, пре свега, динамичног раста зарада. У 2015. години однос просечне потрошачке корпе и просечне зараде (без пореза и доприноса) износио је 1,51, док је у 2024. износио 1,06, што указује да, док је у 2015. за просечну потрошачку корпу домаћинству била потребна 1,51 просечна зарада, у 2024. тај однос је побољшан, тако да је за просечну потрошачку корпу домаћинству било потребно 1,06 просечних зарада.

Однос просечне потрошачке корпе и зараде без пореза и доприноса у трећем кварталу 2025. године указује на непромењену куповну моћ становништва у односу на претходни квартал. За покриће просечне потрошачке корпе у трећем кварталу 2025. године било је потребно издвојити једну просечну зараду, док је за покриће минималне потрошачке корпе било довољно 0,52 просечне зараде, као и у претходном кварталу.

У поређењу са истим кварталом претходне године, однос просечне потрошачке корпе и зараде без пореза и доприноса од 1,00 указује на раст куповне моћи (у трећем кварталу 2024. – 1,06), при чему је минимална потрошачка корпа износила 0,52 просечне зараде, док је у истом кварталу претходне године овај однос био неповољнији (0,55).

Посматрано по градовима, у трећем кварталу 2025. године, куповну моћ (однос просечне потрошачке корпе и просечне зараде) изнад републичког просека (1,00) имали су Београд (0,83), Нови Сад (0,98), Крагујевац (0,99), Смедерево (0,99) и Ниш (0,96). У осталим градовима, који се статистички прате, просечне зараде покривале су минималну, али не и просечну потрошачку корпу домаћинстава.

³ Минимална потрошачка корпа односи се на потрошњу домаћинства која обезбеђује одржавање живота и радног капацитета чланова домаћинства, имајући у виду оптимални биохемијски састав хране (угљени хидрати, беланчевине, масти и калорије). Укупну вредност минималне потрошачке корпе чини збир издатака за храну и осталих производа и услуга који чине личну потрошњу домаћинства.

Просечна потрошачка корпа односи се на потрошњу производа и услуга личне потрошње просечног домаћинства.

Од јануара 2011. године објављују се подаци о новој просечној и новој минималној потрошачкој корпи, који се у Републичком заводу за статистику од јануара 2008. године рачунају по новој методологији.

⁴ Извештај о куповној моћи становништва Републике Србије за септембар 2025. године у издању Министарства унутрашње и спољне трговине, у време израде анализе није био доступан. Стога је изостала анализа куповне моћи становништва Републике Србије за трећи квартал 2025. године.

9. ТУРИЗАМ

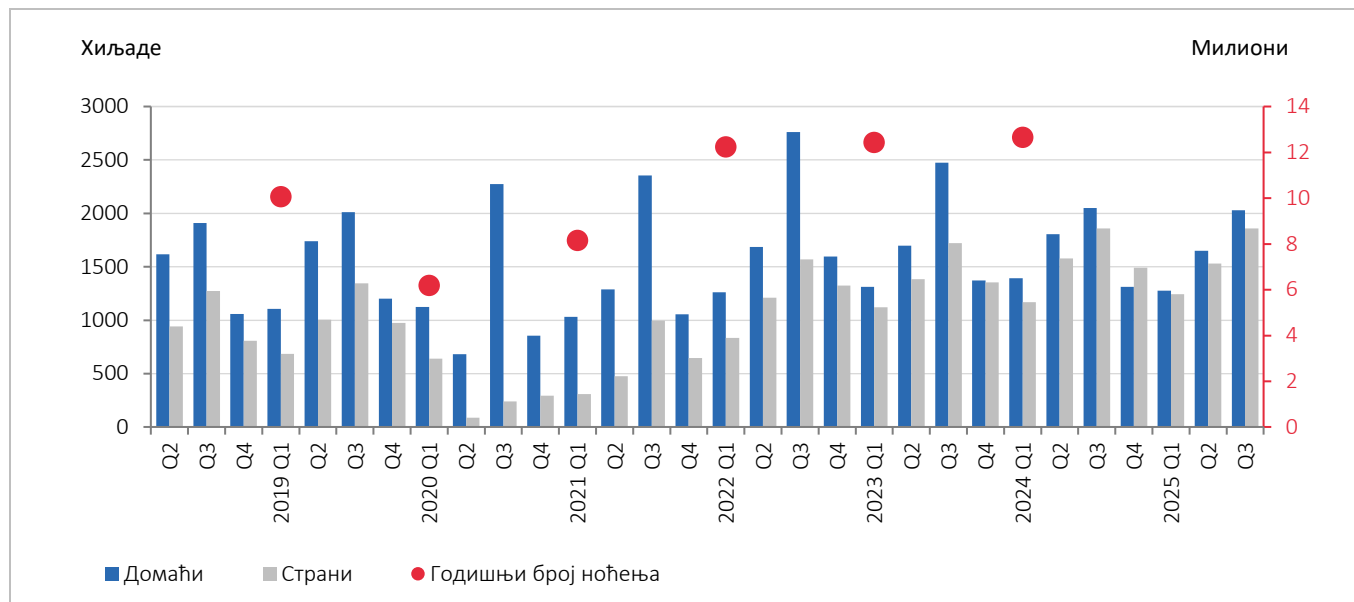
Мултидимензионална и комплексна природа туризма карактерише га као активност испреплетану са многим другим економским активностима – јер, поред пружања смештаја и гастрономских услуга, неизоставне делатности у вези са туризмом су и транспорт, културно-рекреационе делатности, платни промет итд. Изузев тога што промовише и обликује национални идентитет једне земље, туризам има велику улогу и у њеној економији – у неким регионима је чак и једини фактор креирања радних места за локалну популацију и, уопште, једини чинилац одрживог развоја – због чега заслужује посебну аналитичку пажњу.

9.1. НОЋЕЊА ТУРИСТА

Експанзија туризма у Републици Србији започета је 2015. године, најпре подстицајним мерама домаћег туризма, али и порастом интересовања страних туриста у овом периоду. Изражено бројем ноћења, туристички промет је био у порасту све до 2019. године, када је остварен рекордан број од укупно 10,1 милион ноћења. У 2020. години долази до контракције туристичке активности и пада броја ноћења на 6,2 милиона, где су домаћи туристи остварили скоро 5 милиона, а страни око 1,3 милиона ноћења. У 2021. години долази до опоравка и раста броја ноћења на 8,2 милиона. Растући тренд, изражен бројем туристичких ноћења у Републици Србији, настављен је и у претходне три године, где је у претходној, 2024. години, забележено 12,7 милиона ноћења или 1,8% више него 2023. године.

У трећем кварталу 2025. године број остварених туристичких ноћења износио је 3,9 милиона, што је за 0,5% мање у односу на трећи квартал 2024. године. Домаћи туристи су остварили 52,2% а страни 47,8% од укупног броја ноћења.

Графикон 9.1. Ноћења туриста – домаћи, страни и укупно; квартални и годишњи подаци

Табела 9.1. Ноћења туриста, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2023				2024				2025		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Укупно	116,0	106,6	96,9	93,3	105,3	109,7	93,2	102,9	98,4	93,9	99,5
Домаћи туристи	103,9	100,8	89,6	86,0	106,2	106,3	82,9	95,7	91,6	91,3	99,0
Страни туристи	134,4	114,5	109,6	102,2	104,2	113,9	108,0	110,2	106,6	97,0	100,0

9.2. НАЈВАЖНИЈА ТУРИСТИЧКА МЕСТА

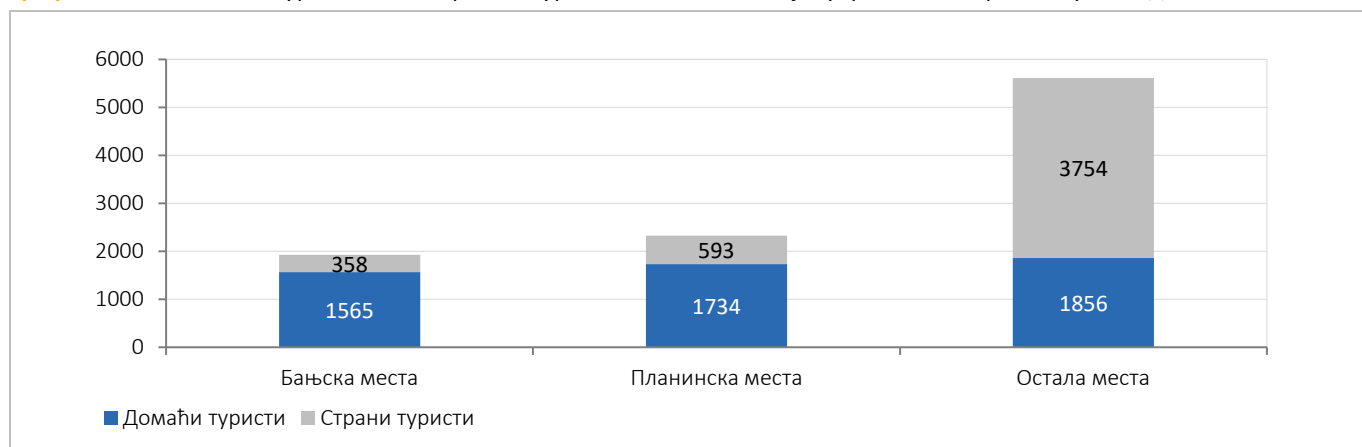
Изражено бројем туристичких ноћења⁴, најфреквентније посећивана туристичка места у првих девет месеци 2025. године била су **Остала туристичка места**, са 5,6 милиона ноћења (или 56,7% од укупних ноћења), што је за 1,7% мање ноћења него у истом периоду претходне, 2024. године. У ову категорију места спадају Београд (2,7 милиона ноћења) и већи градови Републике Србије (Нови Сад, Ниш, Суботица). Већину посетилаца Београда чинили су страни туристи (85,9%). Слична ситуација забележена је и у Новом Саду (страни туристи 76,3%), док је незнатна већина страних туриста забележена у Нишу (57,4% страни туристи) и Суботици (55,1% домаћи туристи).

У **Планинским центрима**, другој по реду категорији места према броју туристичких ноћења, у првих девет месеци 2025. године остварено је 2,3 милиона ноћења (или 23,6% од укупног броја ноћења), што је за 1,3% мање него у периоду јануар–септембар 2024. године. Златибор је привукао највећи број туриста (1,0 милион), који су у највећем броју били из Републике Србије (око 678 хиљада). На Копаонику је остварено око 487 хиљада ноћења туриста, од којих је такође већина била из Републике Србије (око 360 хиљада). Ове две планине угостили су 64,5% укупног броја туриста који су ноћили у планинским центрима.

У **Бањским местима**, у периоду јануар–септембар 2025. године остварено је око 1,9 милиона ноћења, што је за 7,6% мање него у истом периоду претходне године. Туристи су већином били из Републике Србије (81,4%), а најпосећенија је била Врњачка Бања, са 536,7 хиљада посетилаца. Затим следе Сокобања (381,3 хиљаде), Бања Врдник (179,9 хиљада), Бања Ковиљача (138,6 хиљада) и остале бање.

Највећи раст, изражен бројем ноћења, у првих девет месеци 2025. године, у односу на исти период 2024. године, остварен је у Гамзиградској бањи (раст 77,6%), Новопазарској бањи (раст 65,7%) и Старој планини (34,4%).

Графикон 9.2. Ноћења туриста по изабраним туристичким местима, јануар–септембар 2025, у хиљадама

⁴ Збир података по врстама места (бање, планински центри, остала места) не даје тачан број ноћења туриста у Републици Србији, с обзиром на то да подручја појединих туристичких места припадају истовремено различитим врстама места (нпр. истовремено су и бања и планински центар).

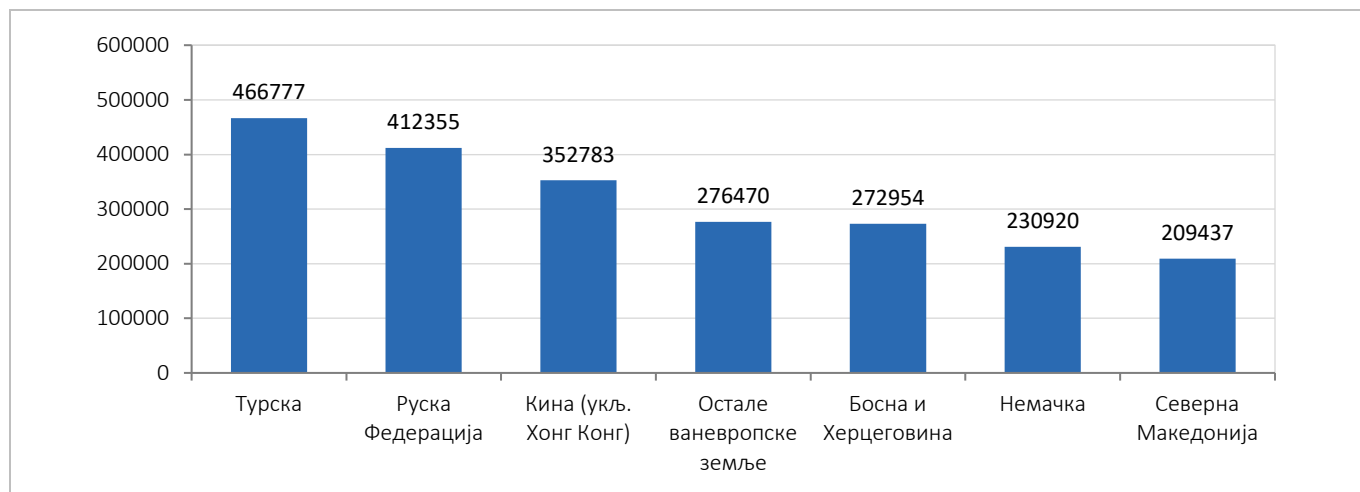
9.3. ЗЕМЉА ПОРЕКЛА СТРАНИХ ТУРИСТА

У периоду јануар–септембар 2025. године, Републику Србију су посетили страни туристи из око 50 различитих земаља света. Највећи број ноћења (76,9%) остварили су туристи из Европе.

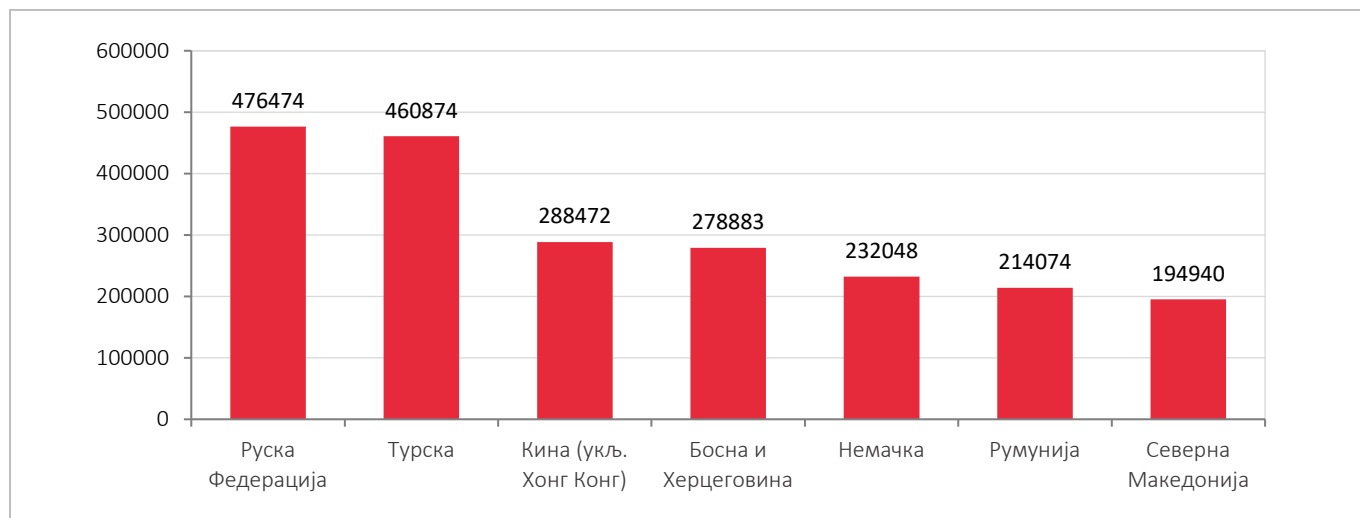
Три земље чији су туристи остварили највише ноћења јесу Турска (466,8 хиљада), Руска Федерација (412,4 хиљаде) и Кина (352,8 хиљада). На четвртм месту по броју ноћења налазе се посетиоци из осталих ваневропских земаља (276,5 хиљада), а затим из Босне и Херцеговине (273,0 хиљаде), из Немачке (230,9 хиљада) и Северне Македоније (209,4 хиљаде). Ноћења туриста из ових седам земаља чине 47,9% од укупног броја ноћења реализованих у периоду јануар–септембар 2025. године.

Поређења ради, на графикану 9.4 приказан је број туристичких ноћења у периоду јануар–септембар 2024. године.

Графикон 9.3. Ноћења страних туриста по земљама из којих долазе, јануар–септембар 2025.

Графикон 9.4. Ноћења страних туриста по земљама из којих долазе, јануар–септембар 2024.

Напомена: У свим публикацијама Републичког завода за статистику, почев од 2022. године, подаци о туристичком промету објављују се на основу статистичке обраде података преузетих из административног извора, Централног информационог система у угоститељству и туризму (еТуриста). Закључно са децембром 2021. године, подаци су се прикупљали, обрађивали и објављивали на основу статистичког истраживања о доласцима и ноћењима туриста у смештајним објектима (ТУ-11).

Сви индекси туристичког промета (доласци и ноћења туриста) у 2022. израчунавају се на основу података Централног информационог система у угоститељству и туризму (еТуриста) за 2022. и 2021. Променом извора података, самим тим и обухвата, резултати добијени истраживањем (ТУ-11, за прошлу годину) и из административног извора (еТуриста, за ову годину) нису упоређиви.

10. ИНДЕКС ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ

10.1. ИНДЕКС ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ (ECONOMIC SENTIMENT INDICATOR – ESI)

Индекс економске климе (енгл. *Economic Sentiment Indicator – ESI*) представља композитни индикатор чија је сврха да прикаже ставове произвођача и потрошача о економским кретањима и економској стабилности. Будући да увид у очекивања економских субјеката може бити важан сигнал промене економских кретања, овај индикатор се често користи за процену економске ситуације, за краткорочне прогнозе, у научне и аналитичке сврхе, као и за међународна поређења и креирање економских политика.

ESI је развијен од стране Генералног директората за привреду и финансије Европске комисије (DG ECFIN). Добија се на основу пет различитих истраживања произвођача и потрошача, чији ставови дају поуздане назнаке економских кретања, а на основу којих су креирани индикатори поверења. Индикатори поверења анализираних сектора су пондерисани, како би најбоље био одражен њихов утицај на привредне активности, и то – прерађивачка индустрија 40%, услужне делатности 30%, потрошња становништва 20%, грађевинарство 5% и трговина на мало 5%. Вредност ESI изнад 100 указује на побољшање економске активности, док вредност испод 100 указује на њено погоршање⁵.

Графикон 10.1. Индекс економске климе⁶ (%) (десезонизирани подаци)

Извор: Европска комисија, обрада: Републички завод за статистику. Квартални подаци представљају тромесечни просек.

Табела 10.1. Индикатори поверења по секторима и индекс економске климе – раст у односу на дугорочни просек (%)

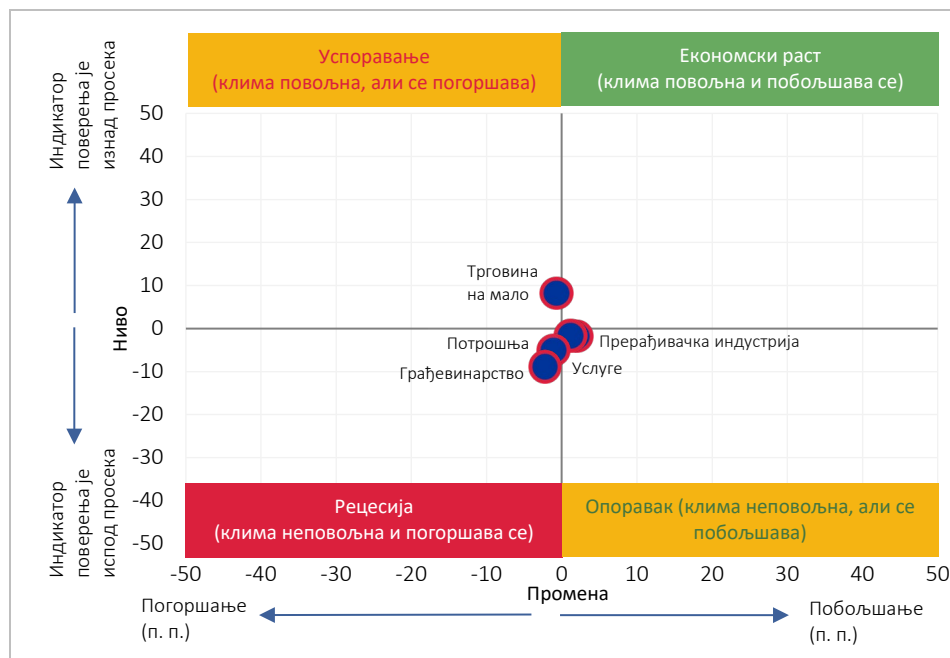
Индикатори поверења	Минимум		Просек	Максимум		2024				2025		
	квартал	вредност		квартал	вредност	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Прерађивачка индустрија	Q2 2020	-8,8	2,9	Q3 2018	7,9	2,1	-0,2	1,0	0,7	0,0	-3,8	-1,8
Услуге	Q2 2020	-39,8	6,5	Q2 2016	15,6	9,9	12,4	12,1	9,8	1,8	-2,8	-1,7
Потрошачи	Q4 2014	-20,2	-4,4	Q1 2020	10,3	0,5	2,4	1,9	-0,8	-2,8	-4,0	-5,0
Трговина на мало	Q2 2020	-12,5	8,7	Q4 2019	16,2	12,1	13,0	12,5	12,8	10,3	8,9	8,2
Грађевинарство	Q3 2013	-40,7	-9,0	Q3 2019	7,2	-0,7	-2,0	-1,4	-1,9	-3,7	-6,6	-8,8
Индекс економске климе	Q2 2020	69,9	101,5	Q4 2019	115,0	104,9	104,2	104,8	102,9	96,8	90,5	92,3

⁵ ESI се израчунава као индекс са средњом вредношћу 100 и стандардном девијацијом 10. Више о методологији:

https://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/surveys/documents/methodological_guidelines/bcs_user_guide.pdf

⁶ Подаци за Индекс економске климе (ESI) ревидирани су у складу са унапређеном методологијом сезонског прилагођавања података, која се примењује од априла 2022. године.

Графикон 10.2. Семафор економске климе

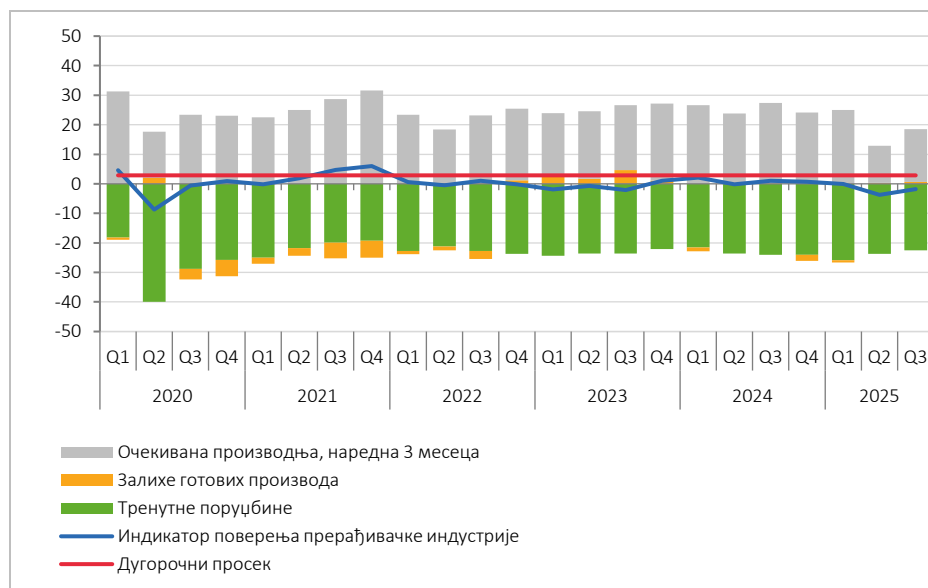

Семафор економске климе, креиран на бази десезонираних индикатора поверења, показује да се у фази опоравка, са још увек неповољном климом, али која показује тенденцију побољшања, налазе сектори прерађивачке индустрије и услуга. У фази успоравања, са климом која је повољна, али се погоршава, налази се једино сектор трговине на мало, док се сектори потрошње и грађевинарства налазе у фази рецесије.

10.2. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ПРАЋИВАЧКЕ ИНДУСТРИЈЕ

Индикатор поверења прерађивачке индустрије укључује одговоре економских субјеката о уговореним поруџбинама, очекиваној производњи и залихама готових производа.

Графикон 10.3. Индикатор поверења прерађивачке индустрије (%) (десезонирани подаци)

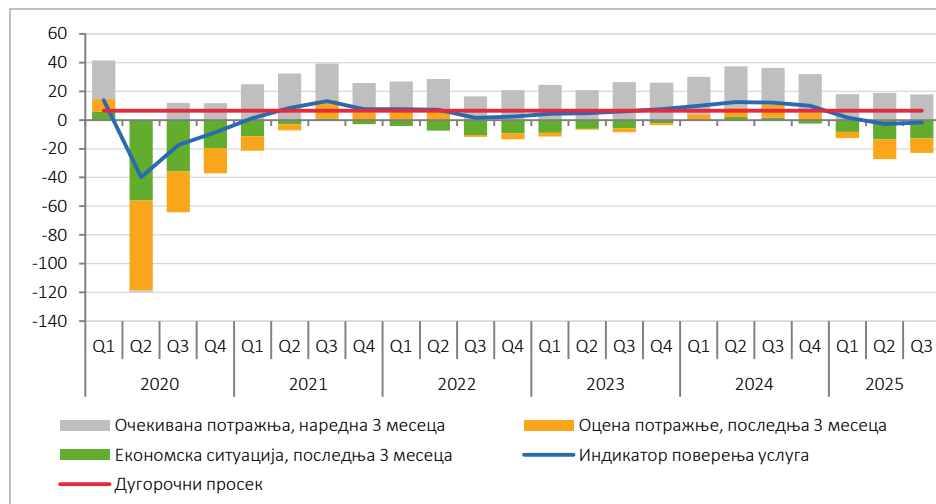
Индикатор поверења прерађивачке индустрије (енгл. *Industry Confidence Indicator – ICI*) у трећем кварталу 2025. бележи раст од 1,2 п. п. у односу на претходни квартал, при чему је за 5 п. п. испод дугорочног просека.

Све компоненте овог индикатора бележе раст, и то очекивана производња у наредном тромесечју за 5,2 п. п., тренутне поруџбине за 1,2 п. п. и оцена залиха готових производа за 0,4 п. п.

10.3. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА У СЕКТОРУ УСЛУГА

Истраживање у области услужних делатности састоји се од питања о економској ситуацији, текућој и очекиваној потражњи за услугама.

Графикон 10.4. Индикатор поверења услуга (%) (десезонирани подаци)

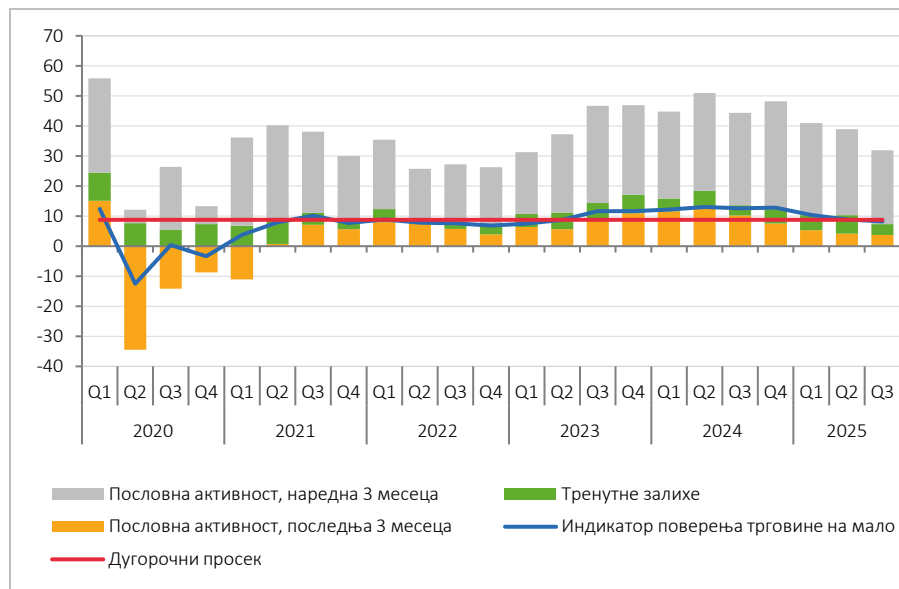
Индикатор поверења услуга (енгл. *Services Confidence Indicator – SCI*), са вредношћу од -1,7%, у трећем кварталу 2025. године, бележи раст од 1,1 п. п. у односу на претходни квартал, при чему је за 8,1 п. п. испод дугорочног просека.

Пад бележе једино очекивања у погледу потражње у наредном тромесечју (-1 п. п.). Насупрот томе, раст од 3,8 п. п. забележила је оцена потражње у последња три месеца, док је нешто скромнији раст оцене економске ситуације у последњем тромесечју (+0,6 п. п.).

10.4. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ТРГОВИНЕ НА МАЛО

Истраживање у области трговине на мало састоји се од питања о тренутној и будућој пословној активности предузећа и стању залиха.

Графикон 10.5. Индикатор поверења трговине на мало (%) (десезонирани подаци)

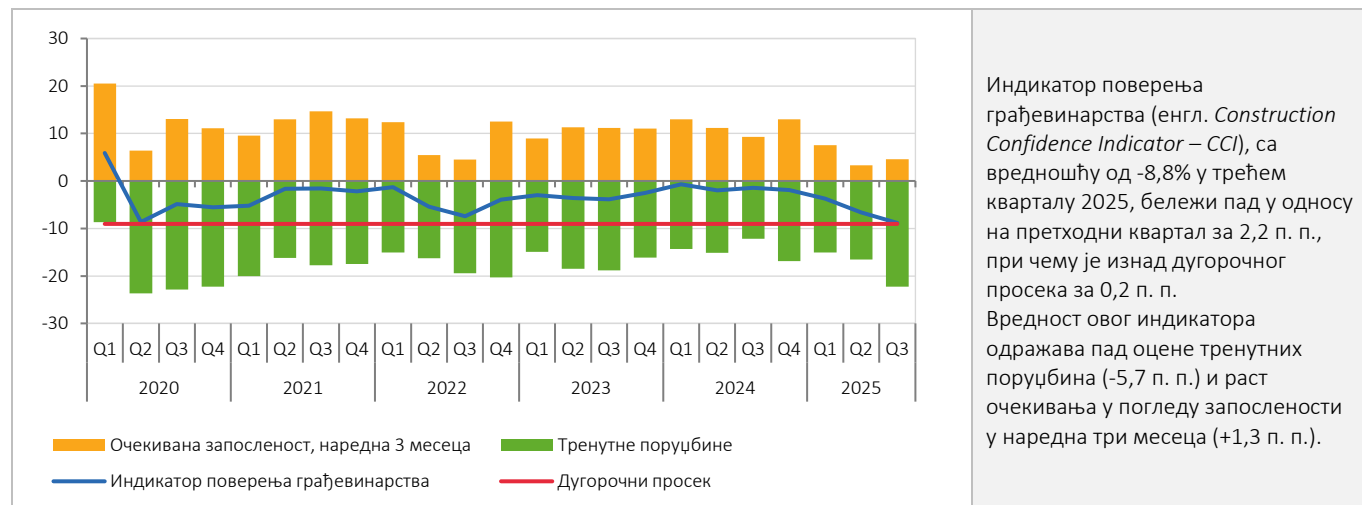
Индикатор поверења трговине на мало (енгл. *Trade Confidence Indicator – TCI*) у трећем кварталу 2025, са вредношћу од 8,2%, бележи пад од 0,7 п. п. у односу на претходни квартал, при чему је за 0,5 п. п. испод дугорочног просека (8,7%).

Све три компоненте овог индикатора бележе пад, и то највише очекивана пословна активност у наредна три месеца (-4,2 п. п.), затим оцена тренутних залиха (-2,5 п. п.) и оцена пословне активности у последњем тромесечју (-0,4 п. п.).

10.5. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ГРАЂЕВИНАРСТВА

Истраживање у области грађевинарства састоји се од питања о уговореним поруџбинама и очекиваној запослености.

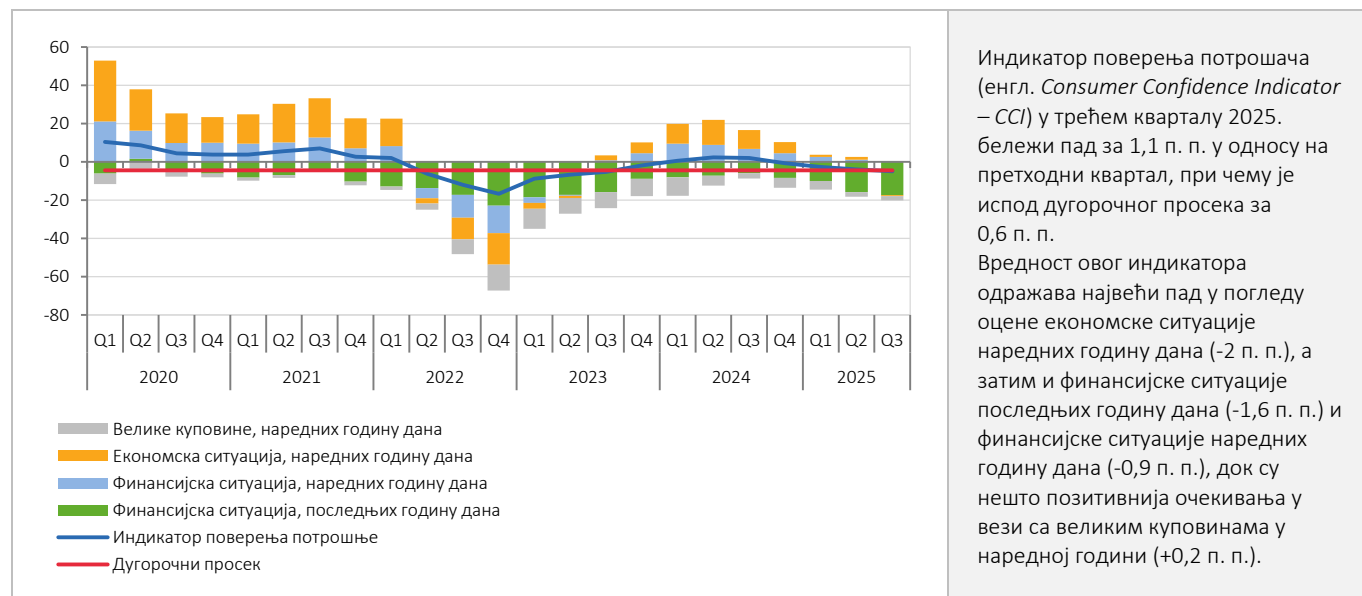
Графикон 10.6. Индикатор поверења грађевинарства (%) (десезонирани подаци)

10.6. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ПОТРОШАЧА⁷

Истраживање о потрошњи становништва састоји се од питања о финансијској ситуацији домаћинства, општој економској ситуацији и очекивањима у вези са већим куповинама.

Графикон 10.7. Индикатор поверења потрошача (%) (десезонирани подаци)

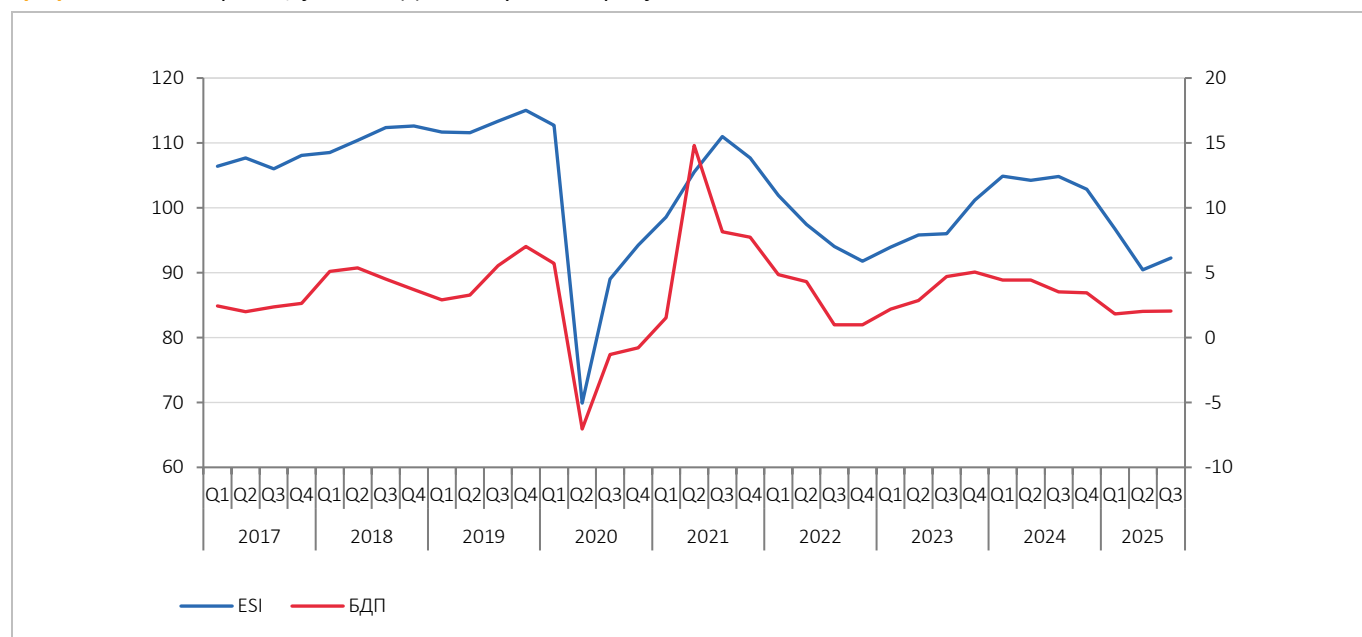

⁷ Методологија израчунавања индикатора поверења потрошача је измењена од стране Европске комисије почев од 2018. године и, у складу с тим, подаци су ревидирани.

10.7. КОРЕЛАЦИЈА ESI И БДП-А РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Истраживачи и доносиоци економских одлука често укључују ESI као експланаторну варијаблу са релевантним информацијама за моделирање економског развоја, посебно ако се има у виду да су подаци о економској клими расположиви пре већине економских показатеља. Најчешће коришћена референтна (објашњавајућа) серија за ESI је бруто домаћи производ (БДП), јер одражава кретања у привреди као целини. Ако се има у виду да ESI представља коинцидентни индикатор (испољава промене кад и референтна серија), може се закључити да релативно добро прати кретање БДП-а, што потврђује и коефицијент корелације од 0,67.

Графикон 10.8. Корелација ESI и БДП-а Републике Србије⁸

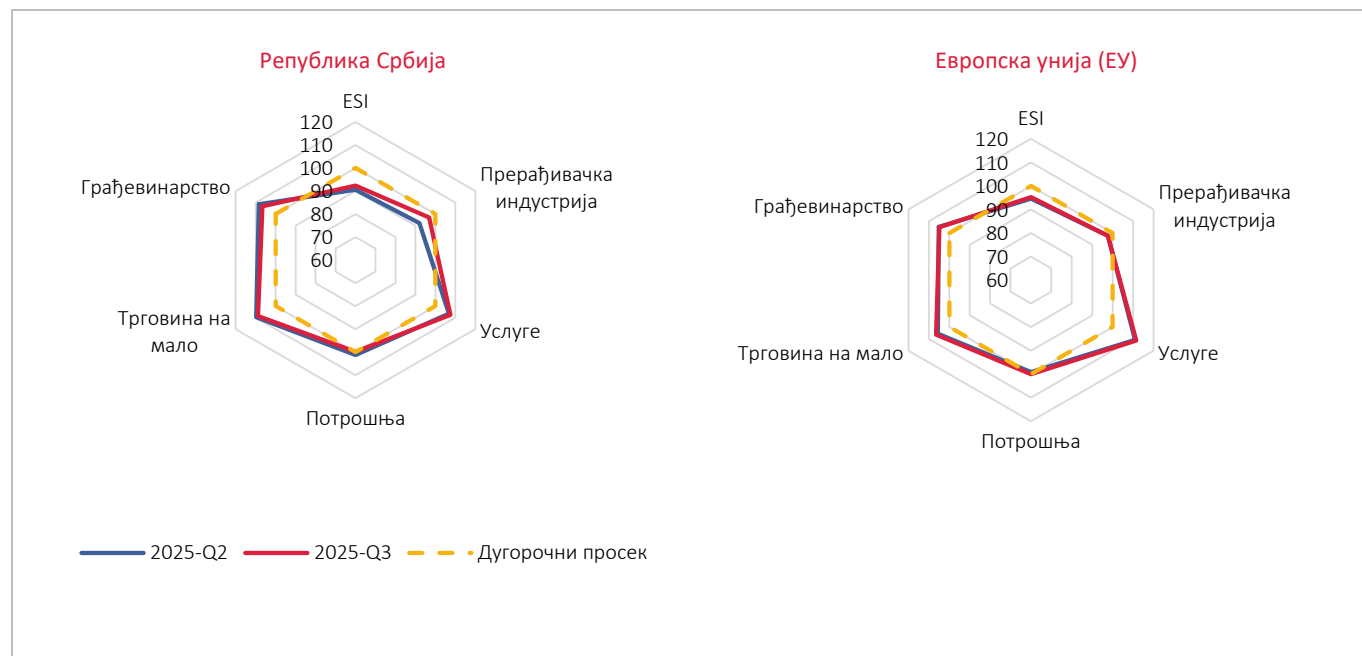

⁸ Квартални бруто домаћи производ (БДП) ревидиран је у складу са ревидираним годишњим подацима.

10.8. ИНДИКАТОР ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Већина земаља ЕУ бележи побољшање економске климе у трећем кварталу 2025. (у односу на претходни квартал), што је узроковало да *ESI* забележи раст (са вредности 95,2) за 0,5 п. п. Највећи раст очекивања у ЕУ забележен је у секторима потрошње и трговине на мало (+0,9 п. п.).

Графикон 10.9. Показатељи економске климе

КАКО ТУМАЧИТИ РАДАР?

Скала радар графика дефинисана је у интервалу од 60 до 120 (просек = 100). Најновији квартални исходи (III квартал 2025.) упоређени су са претходним кварталним исходима (II квартал 2025.) и дугорочним просеком (= 100) одговарајуће серије индикатора поверења. Развој удаљен од центра одражава побољшање индикатора поверења, а приближавање центру представља погоршање.

11. РЕГИОНАЛНЕ ЕКОНОМСКЕ АСИМЕТРИЧНОСТИ

Полазна тачка у сагледавању различитих аспеката регионалних асиметрија је статус градова и општина Републике Србије на основу Уредбе о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014. годину („Службени гласник РС“, број 104/2014). У складу са Уредбом, осим Београдског региона, који нема ниједну општину са статусом неразвијеног подручја, у остала три региона број и величина неразвијених општина изразито варирају – Регион Војводине има само једну у групи изразито недовољно развијених (од укупно 46 општина), Регион Јужне и Источне Србије има чак 30 (од укупно 53), а у Региону Шумадије и Западне Србије овај статус има 13 од укупно 53 општине. С друге стране, ниједна општина у Региону Војводине нема статус девастиране (девастирана општина је она чији је степен развијености испод 50% републичког просека – погледати Речник термина), у Региону Шумадије и Западне Србије овај статус имају три општине, а у Региону Јужне и Источне Србије чак њих 16.

Неуједначен економски раст у Републици Србији последњих деценија допринео је продубљивању већ постојећих територијалних неједнакости. Регионална поларизација присутна је на неколико нивоа – неразвијено подручје, развијени центар и недовољно развијена периферија. Регионалне неравномерности – изражене преко економских, социјалних, демографских и инфраструктурних индикатора – одражавају карактеристике економског и друштвеног система земље.

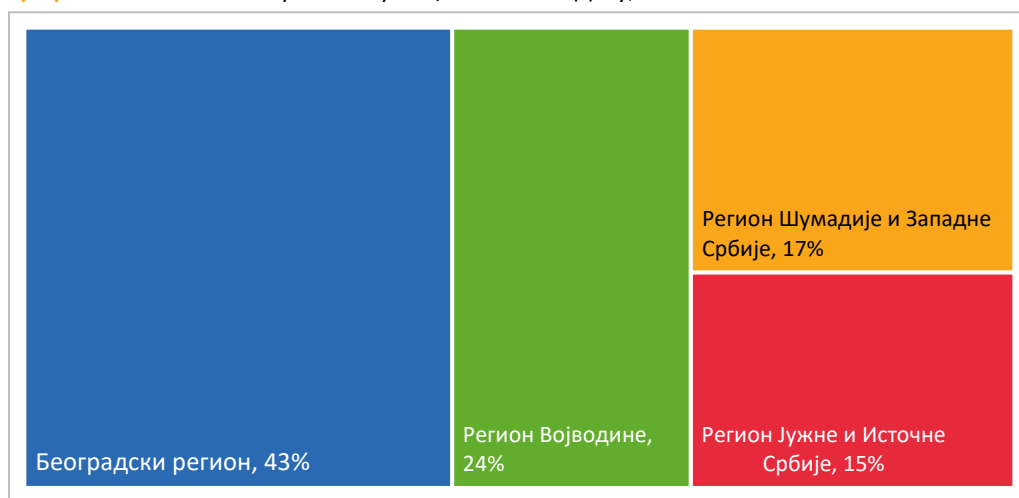
■ Бруто домаћи производ

Регионални бруто домаћи производ представља примарни статистички индикатор за мерење економских перформанси региона и ефективности регионалних политика и програма усмерених на редукцију јаза између региона.

Од укупног БДП-а у 2024. години, посматрано на нивоу НСТЈ 2 региона, највише је остварено у Београдском региону (43,2%), затим у Региону Војводине (24,1%), Региону Шумадије и Западне Србије (17,4%) и Региону Јужне и Источне Србије (15,3%).

Ако се има у виду да Београдски регион обухвата 3,7% простора на коме живи 24% становника Републике Србије, јасно је да је уједно реч о региону са највећим БДП-ом по становнику (2 501 000 динара по становнику, односно 69% више у односу на републички просек). Следи Регион Војводине, који је за 7,9% испод републичког просека, затим Регион Јужне и Источне Србије (за 27,1%) и Регион Шумадије и Западне Србије (за 36,3% испод просека Републике Србије).

Графикон 11.1. Учешћа региона у националном БДП-у, 2024.

■ Просечне зараде

Ниво развијености региона, мерен просечним зарадама (без пореза и доприноса), креће се у размери 1,5 : 1, при чему су највише зараде забележене у Београдском региону, спрам Региона Шумадије и Западне Србије, где су зараде најниже. Просечна зарада без пореза и доприноса у периоду јануар–септембар 2025. године у Београдском региону износила је 134 588 динара или 125% просека Републике Србије (107 432 динара), у Региону Војводине је незнатно испод републичког просека (101 513 динара или 94,5% републичког просека), док су Регион Јужне и Источне Србије и Регион Шумадије и Западне Србије остварили 87% и 84%, редом, националног нивоа (92 960 динара и 90 705 динара, респективно). У свим регионима просечна зарада бележи раст у односу на исти период претходне године, а највеће релативно повећање остварено је у Региону Шумадије и Западне Србије, за 11,7%.

У 75 општина просечне зараде без пореза и доприноса биле су испод 80% републичког просека, односно у појединим београдским општинама просечна зарада је била више него дупло већа у односу на Општину Прешево (са најнижом просечном зарадом – 73 031 динар). Такође, на зачељу лествице налазе се општине Бојник, са зарадом у просеку од 73 574 динара, Власотинце (75 025) и Црна Трава (77 021).

■ Тржиште рада

Корелација стопе незапослености и степена развијености региона веома је висока, па, у складу с тим, Регион Јужне и Источне Србије, са вредношћу стопе незапослености од 11,8% у периоду јануар–септембар 2025. године, за 37,4% превазилази просек Републике Србије (који износи 8,6%), насупрот Београдском региону, где је стопа незапослености најнижа (6,9%, односно 20% испод националног просека). Такође, када је посреди стопа запослености, предњачи Београдски регион, са стопом од 55,7% или 8,3% изнад просека Републике Србије, док је у Региону Јужне и Источне Србије забележена најнижа стопа – 47,4% или 7,8% испод републичког просека (који износи 51,4%).

У периоду јануар–септембар 2025. године, Београдски регион бележи највеће учешће у укупној запослености (27,5%), уз истовремено најмање учешће незапослених (21,7%). Насупрот томе, Регион Јужне и Источне Србије има најмање учешће у укупној запослености Републике Србије (19,5%), уз највеће учешће (27,8%) у укупној незапослености Републике Србије (према Анкети о радној снази).

■ Извозна активност

За разлику од других показатеља, Београдски регион, у периоду јануар–септембар 2025. године, нема примат у укупном робном извозу Републике Србије (учешће износи 22,3%). Регион Војводине предњачи са учешћем у робном извозу од 32,7%, а затим следе Регион Јужне и Источне Србије (21,8%) и Регион Шумадије и Западне Србије (21,6%). Извоз по становнику најбоље осликава регионалне асиметричности, па тако Регион Војводине, са извозом по становнику од 4 674 евра, за 24,9% превазилази републички просек и скоро двоструко превазилази вредност извоза по становнику Региона Шумадије и Западне Србије (2 970 евра), који је за 20,6% нижи од републичког просека. Регион Војводине, као водећи извозник у периоду јануар–септембар 2025. године, бележи у структури извоза⁹ највеће учешће пољопривредно-прехрамбених производа (18,4%), пре свега житарица (26,3%), при чему је најзначајнији извозни производ кукуруз (9,3% извоза пољопривредно-прехрамбених производа).

■ Демографска структура

Према последњим расположивим подацима за 2024. годину, густина насељености у Београдском региону је седам пута виша од просечне густине насељености у Републици Србији, док је у Региону Јужне и Источне Србије забележена најнижа густина насељености – 29% испод републичког просека. Иако сви региони релативно уједначено партиципирају у укупној популацији Републике Србије, унутаррегионалне разлике су знатно израженије. Тако је, на пример, у осам градова Региона Војводине концентрисано више од половине становништва овог региона (56,3%). Међутим, популациона неравномерност је најизраженија у друга два региона: Регион Шумадије и Западне Србије има десет градова у којима живи 55% укупног становништва региона, док у 13 неразвијених општина овог региона живи свега 13% становништва. Овај однос је још израженији у Региону Јужне и Источне Србије, у којем у девет градова живи 56,5% популације, док у чак 30 неразвијених општина овог региона живи тек 31% становништва. Поред тога, због економских

⁹ Према Стандардној међународној трговинској класификацији (СМТК).

миграција, једино број становника Београдског региона бележи раст (за 1,5% између 2011. и 2024. године), док број становника у остала три региона опада. То истовремено значи да ће разлике у густини насељености додатно расти, јер насељеност у Региону Јужне и Источне Србије постаје све разуђенија, док у Београдском региону постаје све гушћа.

■ Саобраћајна инфраструктура

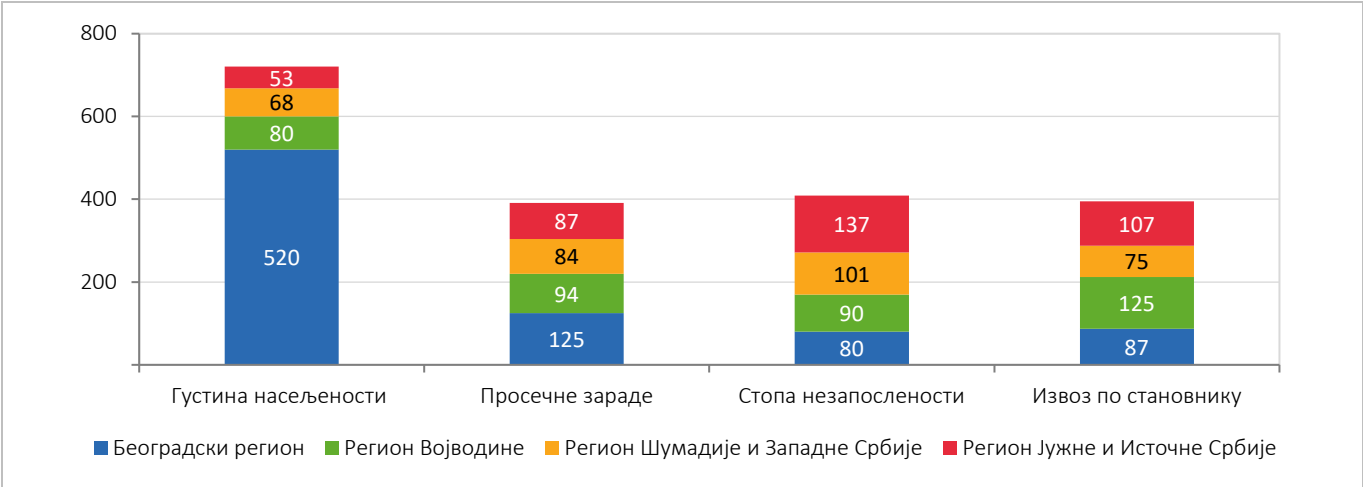
У Републици Србији постоје велике регионалне и унутаррегионалне разлике у погледу инфраструктурне опремљености (саобраћајне, телекомуникационе и водопривредне, односно пратеће супраструктуре). Од квалитета путева, преко телекомуникација, до савремених услова становања, разлике се, пре свега, уочавају између неразвијеног јужног подручја и развијенијег севера Републике Србије. Незадовољавајуће стање путне мреже нарочито је изражено код општинских (локалних) путева, неопходних за свакодневно функционисање, развој и активирање општина и насеља. На ово нам јасно указује податак да је у 39 општина (2023) учешће општинских путева са савременим коловозом испод просека, док четири општине бележе учешће испод 20%, и то су управо неразвијена и девастирана подручја која се суочавају са највећим развојним проблемима. Такође, стопа обнављања аутомобила (број први пут регистрованих аутомобила у односу на укупан број регистрованих аутомобила), као показатељ социоекономских неједнакости на регионалном нивоу, у 2024. варира од 5,4 у Региону Јужне и Источне Србије до 8,4 у Београдском региону, где је регистровано свако четврто путничко возило. Број први пут регистрованих аутомобила, у поређењу са бројем становника у периоду јануар–септембар 2025. године, одражава сличан однос, тако што Београдски регион премашује просек Републике Србије за 39,5%, на супрот Региону Јужне и Источне Србије, који је за 26,2% испод националног просека.

Регионална асиметричност је сагледана преко односа екстремних (највиших и најнижих) вредности кључних индикатора. На пример, највећа густина насељености забележена је у Београду и десет пута превазилази густину насељености у Региону Јужне и Источне Србије, где је најнижа (табела 11.1).

Табела 11.1. Екстремне вредности индикатора регионалне асиметричности, јануар–септембар 2025.

Индикатори	Густина насељености, km², 2024.	БДП/ст., 2023.	Просечне нето зараде	Стопа незапослености	Извоз по становнику	Демографско пражњење, 2011–2024. (%)
Екстремне вредности (највиша : најнижа)	9,8 : 1	2,7 : 1	1,5 : 1	2 : 1	1,7 : 1	(-14,2) : (+1,5)
	Београдски регион: Регион Јужне и Источне Србије	Београдски регион: Регион Шумадије и Западне Србије	Београдски регион: Регион Шумадије и Западне Србије	Регион Јужне и Источне Србије: Београдски регион	Регион Војводине: Регион Шумадије и Западне Србије	Регион Јужне и Источне Србије: Београдски регион

Графикон 11.2. Диспропорције на нивоу региона у Републици Србији (ниво РС = 100%), јануар–септембар 2025.

Табела 11.2. Индикатори развијености региона Републике Србије (НСТЈ 2) (ниво РС = 100%)

	2023				2024				2025		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Београдски регион											
Просечне зараде у динарима	126,6	127,0	127,1	128,2	126,3	126,1	125,6	127,2	125,9	125,4	124,6
Стопа запослености	110,7	109,9	111,0	111,1	110,0	109,1	107,1	108,6	108,2	107,8	108,8
Стопа незапослености	75,2	80,2	71,1	73,6	69,1	76,8	72,8	72,1	76,9	78,8	85,0
Извоз по становнику, у еврима	93,8	99,0	93,0	94,3	90,4	89,0	86,5	89,9	86,4	90,6	85,1
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	133,1	145,8	140,0	141,4	139,9	152,0	133,8	139,9	136,6	148,6	132,1
Регион Војводине											
Просечне зараде у динарима	95,1	94,2	94,4	94,8	94,6	94,2	94,6	94,4	94,6	94,2	94,9
Стопа запослености	99,8	102,2	97,8	101,2	100,6	100,0	98,8	100,0	98,1	99,6	97,0
Стопа незапослености	87,1	82,3	112,2	101,1	102,1	92,7	102,5	93,0	94,5	75,3	98,5
Извоз по становнику у еврима	124,9	126,1	128,2	132,3	131,4	127,3	132,2	132,7	124,3	123,6	127,0
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	95,1	88,5	88,3	91,6	92,0	86,7	92,3	92,7	92,6	87,5	91,6
Регион Шумадије и Западне Србије											
Просечне зараде у динарима	83,2	83,4	83,6	83,0	83,7	83,9	84,4	84,0	84,9	85,4	84,7
Стопа запослености	99,4	98,8	99,6	96,6	97,2	98,8	100,0	97,9	101,8	99,7	98,9
Стопа незапослености	101,0	106,3	97,8	108,8	96,8	95,1	93,8	109,3	94,5	109,4	100,1
Извоз по становнику у еврима	74,6	76,3	75,6	77,2	75,5	74,9	75,1	73,7	74,9	80,0	83,3
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	95,2	91,0	92,5	91,9	90,8	87,5	93,7	89,8	93,5	88,3	95,9
Регион Јужне и Источне Србије											
Просечне зараде у динарима	85,9	86,1	85,5	83,9	85,9	86,5	86,1	84,3	86,3	86,2	86,7
Стопа запослености	88,5	87,3	90,7	89,9	90,4	90,7	92,5	92,6	90,3	91,1	95,0
Стопа незапослености	147,5	143,8	126,7	123,1	143,6	146,3	140,7	133,7	146,2	143,5	120,9
Извоз по становнику у еврима	94,1	88,0	96,7	88,8	98,5	107,2	101,7	97,7	109,8	102,4	99,9
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	72,4	70,9	76,0	71,1	73,4	69,5	76,5	73,9	73,2	71,6	76,7

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Класификација региона и јединица локалне самоуправе (општина) према Уредби. Уредбом је утврђена јединствена листа развијености региона (који су, према степену развијености, разврстани у развијене и недовољно развијене регионе) и општина, разврстаних у четири групе и девастирана подручја. У првој групи су општине чији је степен развијености изнад републичког просека, у другој општине са степеном развијености у распону од 80% до 100% републичког просека, трећој припадају недовољно развијене општине, чији је степен развијености у распону од 60% до 80% републичког просека, док су у четвртој групи изразито недовољно развијене општине, чији је степен развијености испод 60% републичког просека.

Девастирана подручја су општине из четврте групе чији је степен развијености испод 50% републичког просека (на основу података органа надлежног за послове статистике и финансија). Региони се разврставају на основу вредности БДП-а по становнику у региону у односу на републички просек, за референтни период. Развијени региони су региони који остварују вредност БДП-а изнад вредности републичког просека (Београдски регион и Регион Војводине). Недовољно развијени региони су региони у којима је вредност БДП-а испод вредности републичког просека (Регион Шумадије и Западне Србије и Регион Јужне и Источне Србије). Такође, статус недовољно развијеног региона има Регион Косово и Метохија. Демографско пражњење је појам који осликава природни и механички одлив становништва у одређеном географском или административном подручју.

13. ПОЉОПРИВРЕДА

Пољопривредну производњу чине две основне гране: биљна производња и сточарска производња. Због њене специфичне природе, релевантни подаци у вези са пољопривредном производњом расположиви су, углавном, у годишњој периодици. У овом издању *Трендова* приказано је кретање појава у пољопривреди које се односе на:

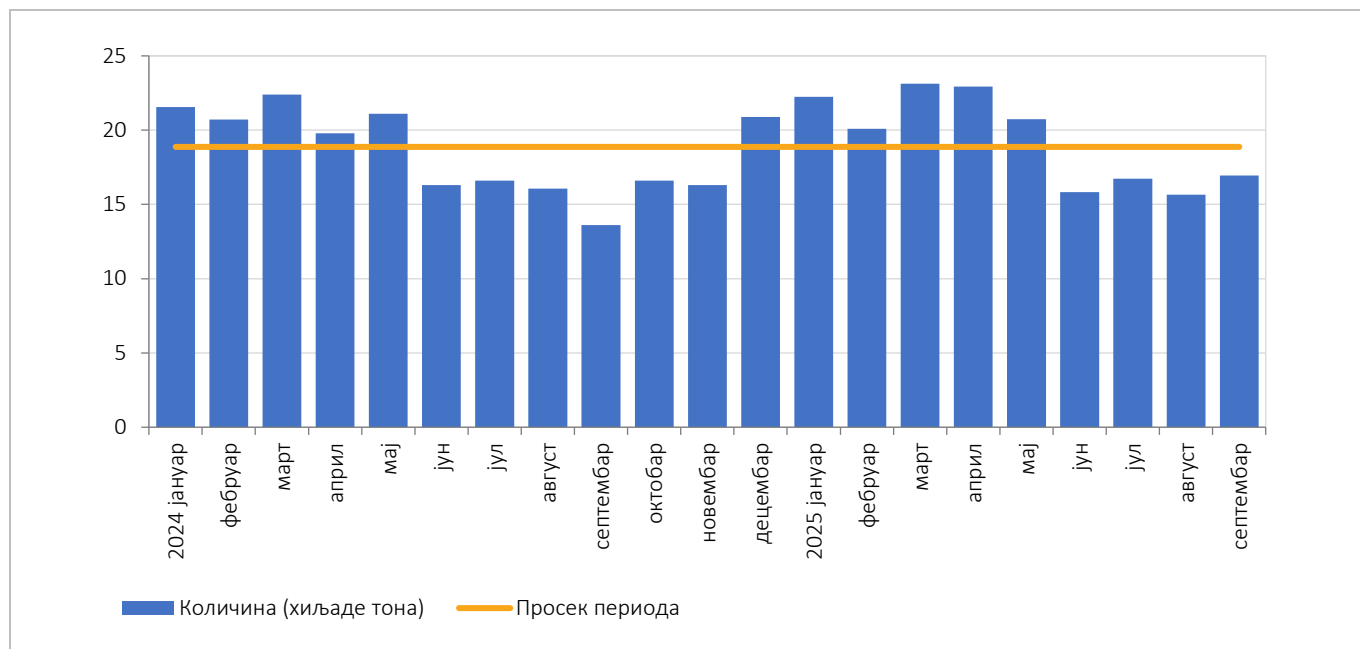
- сточарску производњу (производња конзумног крављег млека у млекарама и клање стоке у кланицама),
- цене пољопривредних производа и репродукционог материјала,
- спољнотрговинску размену пољопривредних производа, и
- остварену и очекивану производњу појединих ратарских и воћарских култура.

13.1. ПРОИЗВОДЊА И ЦЕНЕ МЛЕКА, ЖИТА И СТОКЕ

Процене показују да пољопривредна газдинства која се баве производњом крављег млека дистрибуирају откупним станицама (млекарама) око 59% од укупне производње¹⁰. Од количине крављег млека које остаје на газдинству (око 41%) за исхрану чланова газдинства и стоке на газдинству искористи се око 10%, око 22% се преради у млечне производе (углавном сир и кајмак), а остатак (око 9%) прода се непосредним потрошачима. Према истом извору, губици на газдинству су незнатни (до 0,1%).

Заступљеност крављег млека у укупној производњи млека на газдинствима износи око 97%, а остало чине овчије и козје млеко. У периоду јануар–септембар 2025. године производња конзумног крављег млека у млекарама је повећана за 3,7% у односу на исти период претходне године. Посматрано квартално, у III кварталу 2025. године дошло је до раста у производњи конзумног крављег млека од 6,6% у односу на III квартал 2024. године.

Графикон 13.1. Производња конзумног крављег млека у млекарама (у хиљ. тона)

¹⁰ Анкета о пољопривредној производњи – сточарска производња, 2024.

Откупне цене крављег млека смањене су за 3,8% у периоду јануар–септембар текуће године у односу на исти период претходне године¹². У поређењу са просечном ценом млека претходне године, у прва три квартала текуће године забележен је пад цена млека за 3,9%.

Потрошачке цене крављег млека повећане су за 0,3% у периоду јануар–септембар текуће године у односу на исти период претходне године. У поређењу са просечном ценом млека претходне године, у првих девет месеци текуће године забележен је раст цена млека за 0,4%.

На основу упоредног приказа (табела 13.1), можемо закључити да откупне цене крављег млека имају благу тенденцију пада од почетка године, док су потрошачке цене, остале на стабилном нивоу у првих девет месеци текуће године.

Како су у овом издању *Трендова* предмет анализе, поред сточарских производа, и поједине културе из биљне производње, као и одређене категорије стоке, неопходно је приказати и њихове откупне цене.

У периоду јануар–септембар текуће године **индекс цена жита** износио је 112,9%. У овом периоду дошло је до повећања откупне цене пшенице за 9,5% и кукуруза за 18,7% у односу на исти период претходне године. У првих девет месеци текуће године цене **индустријског биља** забележиле су раст од 6,1% у односу на исти период претходне године.

Посматрано **по категоријама стоке**, у периоду јануар–септембар текуће године дошло је до повећања откупне цене говеда од 8,3%, док је откупна цена свиња смањена за 12,8% у односу на исти период претходне године.

Табела 13.1. Упоредни приказ откупних и потрошачких цена крављег млека

Месец	Цена млека, дин./лит.	
	откупна цена	потрошачка цена ¹¹
Јануар 2024.	55,5	145,3
Фебруар	55,6	145,2
Март	55,5	144,9
Април	55,5	145,6
Мај	55,3	145,6
Јун	54,9	144,7
Јул	54,8	144,8
Август	54,8	145,2
Септембар	54,8	144,8
Октобар	55,1	144,8
Новембар	55,2	144,2
Децембар	55,3	144,2
Јануар 2025.	55,1	145,3
Фебруар	54,9	145,7
Март	54,5	145,6
Април	53,3	145,1
Мај	52,4	145,7
Јун	52,0	145,8
Јул	51,8	145,8
Август	51,9	146,8
Септембар	51,7	144,8

Табела 13.2. Индекси цена произвођача производа пољопривреде и рибарства

	<u>IX 2025</u> IX 2024	<u>I–IX 2025</u> I–IX 2024	<u>I–IX 2025</u> Ø 2024
Жита	116,8	112,9	110,9
Пшеница	103,2	109,5	107,3
Кукуруз	122,4	118,7	116,6
Индустријско биље	107,3	106,1	106,3
Стока и живина	118,3	95,5	99,0
Говеда	129,0	108,3	108,5
Свиње	116,6	87,2	92,6

¹¹ Потрошачке цене се односе на кравље млеко масноће 2,8%.

¹² Реч је о ценама произвођача производа пољопривреде и рибарства – ценама по којима се врши откуп од породичних газдинстава и ценама по којима правна лица у области пољопривреде продају своје производе.

13.2. РЕПРОДУКЦИОНИ МАТЕРИЈАЛ

Стабилна и успешна производња у пољопривреди зависи од много фактора. У биљној производњи, поред правилне обраде земљишта, за високе и стабилне приносе од изузетне важности су инпути који се користе. Ту се, пре свега, мисли на семе и садни материјал, ђубрива, као и средства за заштиту. Када је реч о другој грани пољопривреде, тј. сточарској производњи, велики значај за здравље и прираст животиња има њихова адекватна исхрана, као и објекти у којима се држе. За обезбеђење свих ових услова, поред људског рада, велику улогу имају средства за рад, опрема, односно пољопривредна механизација. Због тога, пољопривредници морају да поседују одговарајућу механизацију, машине или пак за ове потребе да ангажују друге који би им те послове обављали (ђубрење, прскање, жетва и сл.). Сви ови фактори чине укупну међуфазну потрошњу (која чини скоро 60% укупне вредности пољопривредне производње), а њихови индекси цена приказани су у табели 13.3.

Укупна међуфазна потрошња, односно цене репродукционог материјала, средстава рада и услуга у пољопривреди, у III кварталу 2025. повећана је за 1,6% у односу на исти квартал претходне године. Посматрано по групама производа, највећи раст цена у III кварталу 2025. године, у односу на исти квартал претходне године, забележен је у групама: Средства за заштиту биља (раст од 12,1%) и Минерална ђубрива (раст од 10,4%).

Цене репродукционог материјала, средстава рада и услуга у пољопривреди у III кварталу 2025. године, у односу на II квартал 2025. године, у просеку су смањене за 0,5%.

Табела 13.3. Индекси цена репродукционог материјала, средстава рада и услуга у пољопривреди

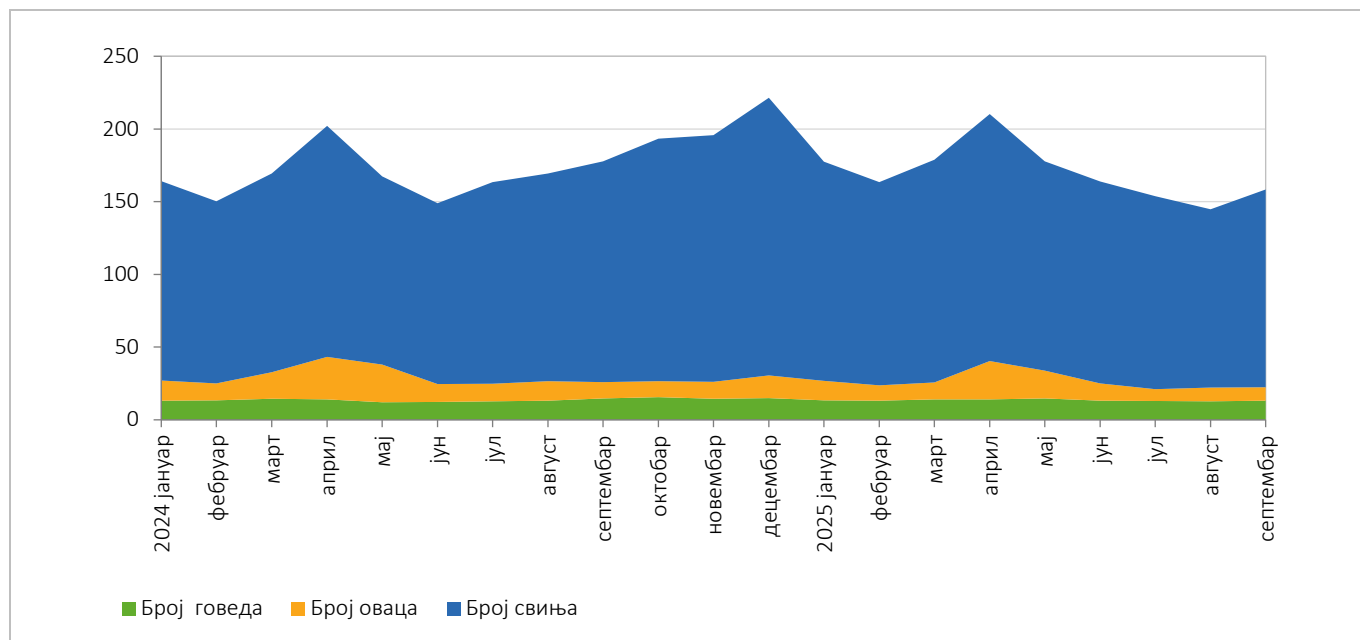
	<u>III квартал 2025</u> III квартал 2024	<u>III квартал 2025</u> II квартал 2025	<u>III 2025</u> Ø 2024
Укупно	101,6	99,5	101,0
Производи и услуге за текућу употребу у пољопривреди	101,6	99,5	101,0
Семе	105,0	84,7	86,2
Енергенти	98,6	100,9	98,6
Минерална ђубрива	110,4	102,4	107,8
Средства за заштиту биља	112,1	103,0	111,6
Храна за животиње	98,0	98,2	98,5
Одржавање опреме	106,0	103,0	107,3
Одржавање објеката	104,0	102,3	105,2
Остали производи и услуге	101,9	100,1	103,0
Производи и услуге за инвестиције у пољопривреди	101,7	100,8	102,4
Машине у пољопривреди	101,7	100,8	102,4

13.3. КЛАЊЕ СТОКЕ

У Републици Србији, клање стоке се обавља у регистрованим кланицама и ван кланица, тј. на газдинствима. Кад је реч о говедима, клање у кланицама износи око 57% од укупног клања ове врсте стоке, док је код свиња и оваца претежно заступљено клање ван кланица, респективно око 60% и 83%. Подацима о клању стоке у кланицама обухваћено је клање у свим регистрованим кланицама на територији Републике Србије, којих је на дан 30. септембра 2025. било 379. У овом издању *Трендова* предмет анализе биће стока заклана у кланицама.

У првих девет месеци 2025. године, у односу на исти период претходне године, број говеда закланих у кланицама (120,8 хиљ.) већи је за 1,1% у односу на исти период претходне године. Посматрано квартално, у III кварталу је забележен пад закланих говеда у кланицама у износу од 4,0%. Највеће учешће у укупном клању у III кварталу ове године има категорија говеда старости 1–2 године, и то 78,6%.

Графикон 13.2. Број закланих свиња, оваца и говеда у кланицама (у хиљ.)

Број свиња закланих у кланицама (1,3 мил.) у првих девет месеци текуће године већи је за 3,5%, него у истом периоду претходне године. Посматрано квартално, у трећем кварталу број закланих свиња у кланицама (391,3 хиљ.) био је мањи него у истом периоду претходне године, и то за 9,8%. Од укупно закланих свиња у кланицама највеће учешће у укупном клању ове врсте стоке има категорија свиња преко 50 kg, чак 90,1%.

Од укупног броја закланих оваца на територији Републике Србије само око 17% се коље у кланицама. У првих девет месеци текуће године број закланих оваца у кланицама износи око 119,8 хиљ., што је за 19,2% мање у односу на исти квартал претходне године. Од укупно закланих оваца у кланицама највеће учешће (92,8%) у укупном клању ове врсте стоке има категорија јагњади до шест месеци.

13.4. СПОЉНОТРГОВИНСКА РАЗМЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА

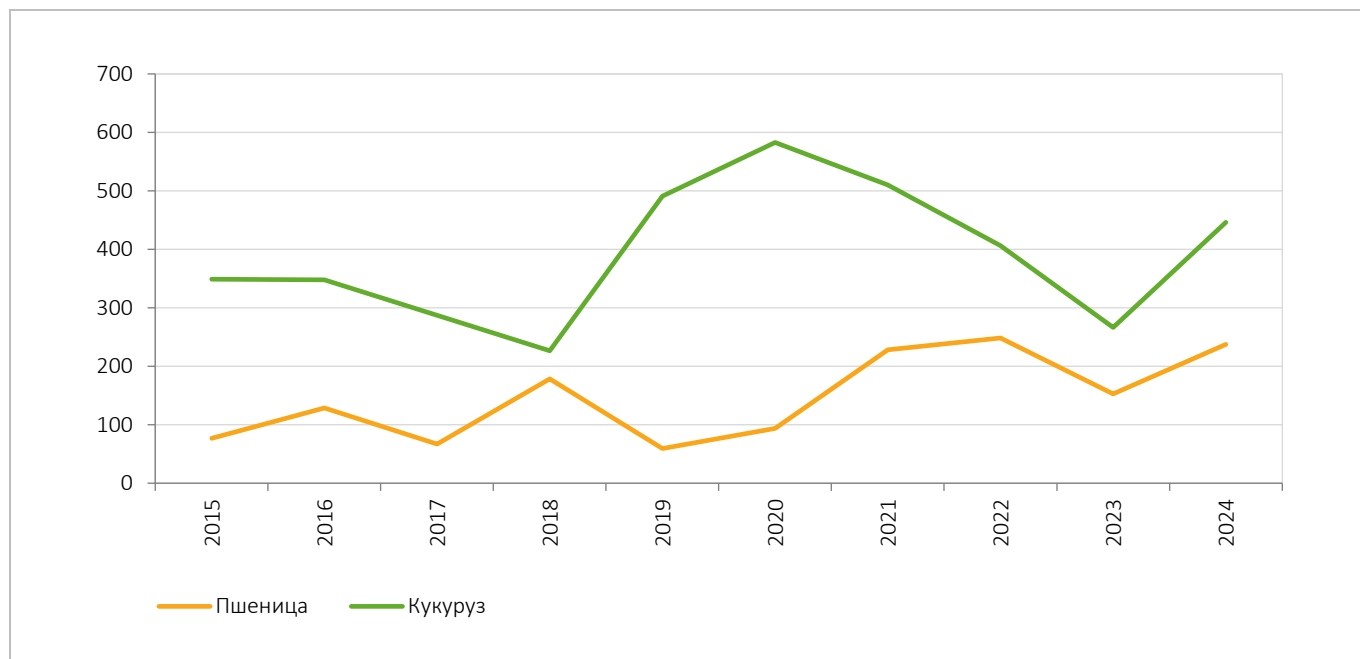
У првих девет месеци 2025. године, сектор Пољопривреда, шумарство и рибарство¹³ остварио је негативан спољнотрговински салдо у износу од 214,8 мил. евра. Извоз овог сектора износио је 842,9 мил. евра, што је за 13,1% мање у односу на исти период 2024. године, а учешће у укупном извозу у посматраном периоду смањено је са 4,3% на 3,4%, колико је забележено у прва три квартала текуће године. Увоз сектора у првих девет месеци текуће године износио је 1,1 млрд. евра, што је за 30,9% више него у истом периоду претходне године, а учешће у укупном увозу повећано је са 2,8% на 3,4%.

Пад извоза у првих девет месеци текуће године највећим делом је последица кумулативног пада од 16,7% у извозу жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица, најзаступљеније групе у овом сектору (учешће од 63,5%). Код увоза, најзаступљенија група у сектору Пољопривреда, шумарство и рибарство јесте, такође жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица (учешће 17,9%), која је остварила кумулативни раст од 36,5% у првих девет месеци текуће године.

Извоз пшенице¹⁴ у првих девет месеци 2025. године износио је 171,9 мил. евра, што представља пад од 4,4% у односу на исти период претходне године. Посматрано вредносно, у првих девет месеци текуће године највише пшенице извезено је у Италију (53,6% од укупног извоза пшенице), затим у Румунију, 22,0%, а потом следе Босна и Херцеговина, Северна Македонија и Албанија, са учешћем у укупном извозу ове културе од 13,7%, 4,7% и 2,9%.

Извоз кукуруза у периоду јануар–септембар текуће године износио је 199,0 мил. евра, што представља пад од 39,8% у односу на исти период претходне године. Највише кукуруза, посматрано вредносно, извезено је у Румунију, 41,4% од укупног извоза ове културе. У Италију је извезено 16,4%, а затим следе Босна и Херцеговина, Мађарска и Албанија, са 7,1%, 6,6% и 5,3% од укупног извоза ове културе.

Графикон 13.3. Извоз пшенице и кукуруза у десетогодишњем периоду, 2015–2024. (у мил. евра)

¹³ Према КД (2010).

¹⁴ Према СМТК за ниво производа.

13.5. ОСТВАРЕНА И ОЧЕКИВАНА ПРОИЗВОДЊА ПОЈЕДИНИХ РАТАРСКИХ И ВОЋАРСКИХ КУЛТУРА

Сам почетак године, односно почетни период давања првих процена просечних приноса у мају и јуну месецу, давао је оптимистичне резултате у погледу приноса ратарских култура. Код пшенице, прве процене биле су идентичне последњим, где је забележен благи раст просечног приноса, те у 2025. години очекивани просечан принос пшенице износи 6,1 t/ha. Међутим, временске прилике у јуну, јулу и августу месецу, праћене веома дугим интервалима високих температура, изазвале су велику сушу, те су, самим тим, утицале и на квалитет зрна и мањег процењеног приноса код осталих ратарских култура.

На основу расположивих података и процена експерата РЗС-а и других институција, очекује се да ће код готово свих ратарских култура (изузев пшенице и сунцокрета) доћи до смањења производње у текућој години у односу на претходну годину.

У текућој, 2025. години остварена производња пшенице износи 3 681 хиљ. тона, што је за 26,9% више у односу на производњу остварену у претходној години. Насупрот ратарским културама, ситуација је била слична кад је реч о воћарској производњи. Остварена производња малине износила је око 82,6 хиљ. тона (12,2% мање у односу на претходну годину), а вишања око 79,0 хиљ. тона (42,3% мање него претходне године).

С друге стране, очекивана производња кукуруза је 4 448 хиљ. тона, што је за 12,9% мање у односу на производњу остварену у прошлој години. У поређењу са претходном годином, очекује се мања производња и осталих култура: шећерне репе за 6,1% и соје за 12,0%, док се код сунцокрета и репе очекује раст од 2,9%.

Табела 13.4. Остварена и очекивана производња појединих култура у биљној производњи¹⁵

	Остварена производња			Очекивана производња			
	пшеница	малине	вишње	кукуруз	шећерна репа	сунцокрет	соја
Површина	607 075	17 510	19 063	961 215	34 382	242 385	206 485
Принос по ha, t	6,1	4,7	4,1	4,6	52,5	2,6	1,5
Производња, t	3 681 303	82 577	78 959	4 447 955	1 806 349	640 876	305 157
Индекс, 2023=100	126,9	87,8	57,7	87,1	93,9	102,9	88,0

¹⁵ Извор – Остварена производња пшенице и раног воћа и очекивани приноси касних усева, воћа и грожђа, стање 05.09.2024. – <https://publikacije.stat.gov.rs/G2024/Htm/G20241262.html>

13. ПОСЛОВНЕ УСЛУГЕ

Кључни фактор за покретање економије засноване на знању управо су пословне услуге, јер се оне истичу по својој радно интензивној природи, што указује на њихов потенцијални значај као пружаоца нових послова и радних места у будућности. Пословне услуге су категорија економских делатности, које у пословању имају помоћни карактер и код којих не постоји испорука робе ни производа у материјалном смислу. Крајњи „производ“ ових делатности није могуће ни складиштити ни транспортовати. Делатност из обухвата пословних услуга карактерише пружање техничке или интелектуалне услуге.

Предузећа, из обухвата пословних услуга, креирају услужне системе и испоручују их својим корисницима. У пословне услуге се убраја широк спектар делатности, као што су: саобраћај, информационе, комуникационе и остале пословне услуге (нпр. инжењеринг, правна помоћ, услуге запошљавања, управљање објектима), али не и финансијске услуге.

Приказ података који следи обухвата услуге чији су крајњи корисници махом друга предузећа и/или јавна управа, али и физичка лица и/или домаћинства. Пословне услуге укључују:

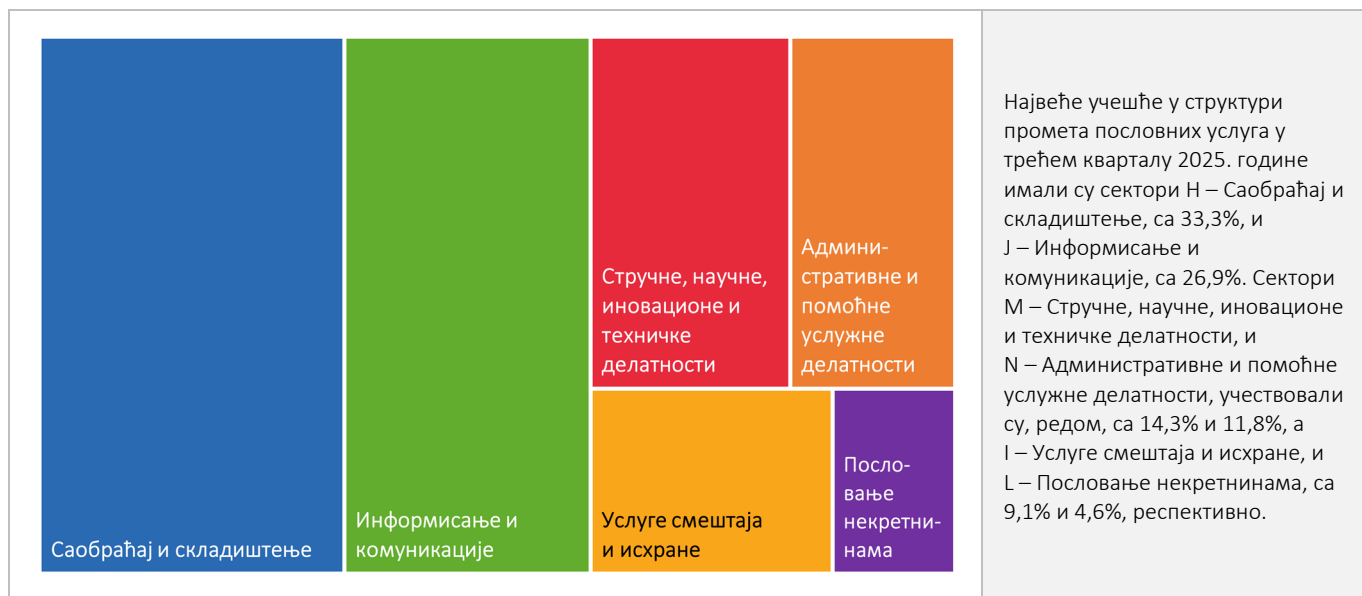
- транспортне услуге, као што су: друмски и железнички саобраћај, складиштење и поштанске/курирске услуге;
- техничке услуге, као што су: инжењеринг, архитектура и техничке студије;
- компјутерске услуге, као што су: дизајн софтвера и управљање базама података;
- друге професионалне услуге, као што су: правне, рачуноводствене, консултантске и менаџерске услуге.

Многе од ових услуга могло би да обавља само предузеће, али њихова куповина (спољно ангажовање) од добављача услуга омогућава предузећу да се фокусира на обављање своје претежне делатности и искористи предности специјализације коју нуде пружаоци услуга. Као такав, ефикасан и успешан сектор пословних услуга може допринети укупној конкурентности привреде.

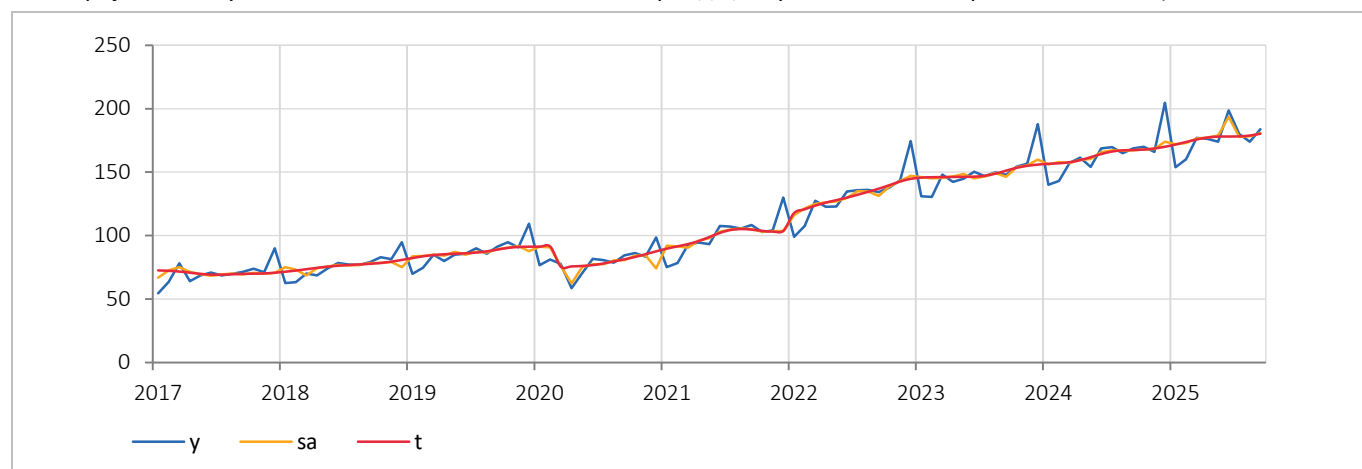
Индекс промета услуга један је од најважнијих показатеља развоја услужних делатности. Користи се за анализу трендова пословног циклуса у услужном делу привреде и као инпут за статистику националних рачуна.

Пословне услуге подразумевају услужне делатности нефинансијске економије, и то делатности, према званичној Класификацији делатности (2010), из сектора: Н – Саобраћај и складиштење (области 49–53); I – Услуге смештаја и исхране (области 55 и 56); J – Информисање и комуникације (области 58–63); L – Пословање некретностима (област 68); M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности (области 69–74, изузев 72 и 75) и N – Административне и помоћне услужне делатности (области 77–82).

Графикон 13.1. Структура промета по секторима пословних услуга

Графикон 13.2. Компоненте временске серије индекс промета у услужним делатностима (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента; просек 2021 = 100)

Током кризе изазване пандемијом вируса корона, која је почела крајем првог квартала 2020. године, битно се променио развојни тренд који је био присутан у серији промета пословних услуга. У другом кварталу 2020. године промет услуга опао је за око 16% у односу на исти квартал 2019. године. Од трећег квартала 2020. године, уследио је период опоравка, да би се, након скоро годину дана, у другом кварталу 2021. године, ниво промета вратио на нивое пре кризе. Постпандемијски дугорочни тренд је стабилан и благо растући.

У периоду јануар–септембар 2025. године укупан остварен промет у пословним услугама је за 10,5% већи у односу на исти период 2024. године, највећи раст промета је забележен у сектору L – Пословање некретнинама (40,4%), а најмањи у сектору I – Услуге смештаја и исхране (9,7%), док је у сектору M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности забележен пад од 6,2%.

13.1. ПОРЕЂЕЊЕ СА ИСТИМ КВАРТАЛОМ ПРЕТХОДНЕ ГОДИНЕ

Промет пословних услуга у трећем кварталу 2025. године био је већи за 6,9% у односу на исти квартал претходне године. Посматрано по секторима, највећа стопа раста у трећем кварталу 2025. године, у поређењу са истим кварталом 2024. године, забележена је у секторима L – Пословање некретнинама, и H – Саобраћај и складиштење, 28,1% и 14,5%, редом. Пад је забележен само у сектору M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности, и то од 16,6%.

Табела 13.1. Промет пословних услуга, индекси (исти квартал претходне године = 100)

	2023 ¹				2024 ¹				2025 ²		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Услуге – укупно	122,6	115,0	109,4	109,5	107,5	110,7	113,3	108,4	111,5	113,3	106,9
H – Саобраћај и складиштење	133,4	116,2	110,2	101,7	94,5	102,3	104,0	105,0	114,2	116,1	114,5
I – Услуге смештаја и исхране	134,8	124,2	118,8	119,2	121,8	121,7	117,6	114,5	104,8	110,1	113,5
J – Информисање и комуникације	122,2	124,7	113,7	120,7	115,8	110,6	112,9	109,4	107,5	115,0	108,5
L – Пословање некретнинама	133,4	120,1	121,2	121,2	111,1	102,0	105,9	103,5	139,9	153,7	128,1
M – Стручне, научне, иновац. и техничке делатности	103,8	101,9	100,0	106,0	115,0	121,3	130,3	108,4	100,1	99,5	83,4
N – Административне и помоћне усл. делатности	109,9	104,8	102,2	102,4	110,3	115,8	117,6	113,0	126,3	113,1	107,9

¹ Коначни подаци.

² Претходни подаци.

13.2. ПОРЕЂЕЊЕ СА ПРЕТХОДНИМ КВАРТАЛОМ

Промет пословних услуга у трећем кварталу 2025. године бележи пад од 2,0% у односу на претходни квартал. Овај пад је највише условљен падом промета у секторима: Ј – Информисање и комуникације (пад од 4,2%, са учешћем од 26,9%), и М – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности (пад од 13,6%, са учешћем од 14,3%).

Табела 13.2. Промет пословних услуга, индекси (претходни квартал = 100)

	2023 ¹				2024 ¹				2025 ²		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	
Услуге – укупно	89,9	106,8	101,6	112,3	88,3	110,0	103,9	107,4	90,8	111,8	98,0
Н – Саобраћај и складиштење	98,9	95,9	103,8	103,2	92,0	103,8	105,5	104,3	100,0	105,5	104,0
І – Услуге смештаја и исхране	96,5	110,3	106,4	105,3	98,6	110,2	102,8	102,5	90,2	115,8	105,9
Ј – Информисање и комуникације	89,0	112,4	99,6	121,1	85,4	107,4	101,6	117,3	84,0	114,9	95,8
Л – Пословање некретностима	99,7	108,6	99,9	112,1	91,4	99,7	103,7	109,5	123,5	109,5	86,4
М – Стручне, научне, иновац. и техничке делатности	74,1	116,5	96,1	127,8	80,4	122,9	103,1	106,3	74,2	122,3	86,4
Н – Административне и помоћне усл. делатности	83,3	114,4	105,7	101,7	89,7	120,1	107,4	97,7	100,2	107,6	102,5

¹ Коначни подаци.

² Претходни подаци.

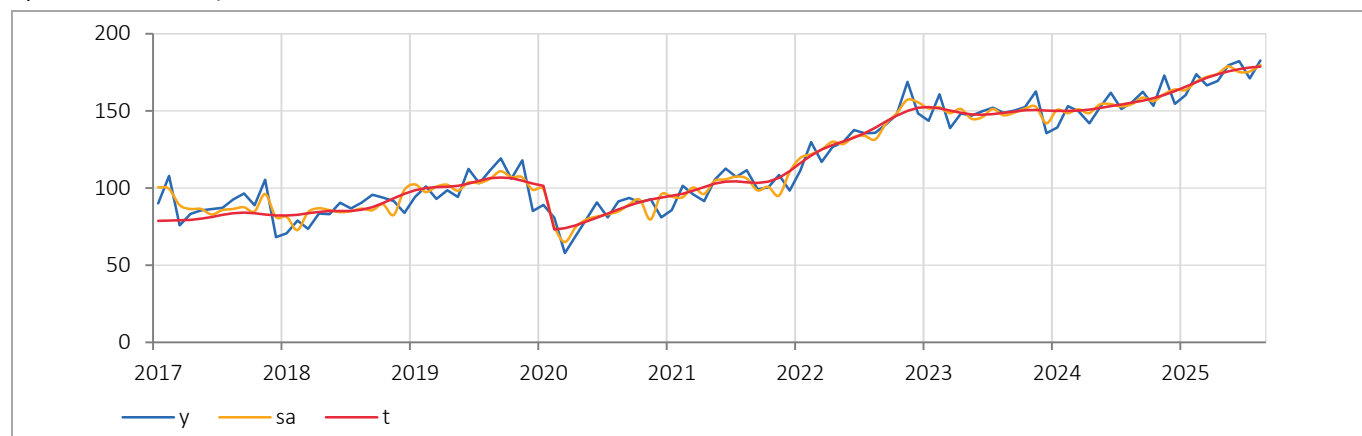
Само у половини сектора из обухвата пословних услуга је забележен раст у трећем кварталу 2025. године у односу на претходни квартал. Највећи раст промета забележен је у секторима І – Услуге смештаја и исхране, и Н – Саобраћај и складиштење, 5,9% и 4,0%, редом. Раст је још забележен и у сектору Н – Административне и помоћне услужне делатности и то од 2,5%. Пад је забележен у секторима М – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности и Л – Пословање некретностима, и то од 13,6%, као и у сектору Ј – Информисање и комуникације од 4,2%.

13.3. САОБРАЋАЈ И СКЛАДИШТЕЊЕ (сектор Н)

(учешће од 33,3% у укупном промету пословних услуга у трећем кварталу 2025. године)

Графикон 13.3. Компоненте временске серије сектора Н – Саобраћај и складиштење

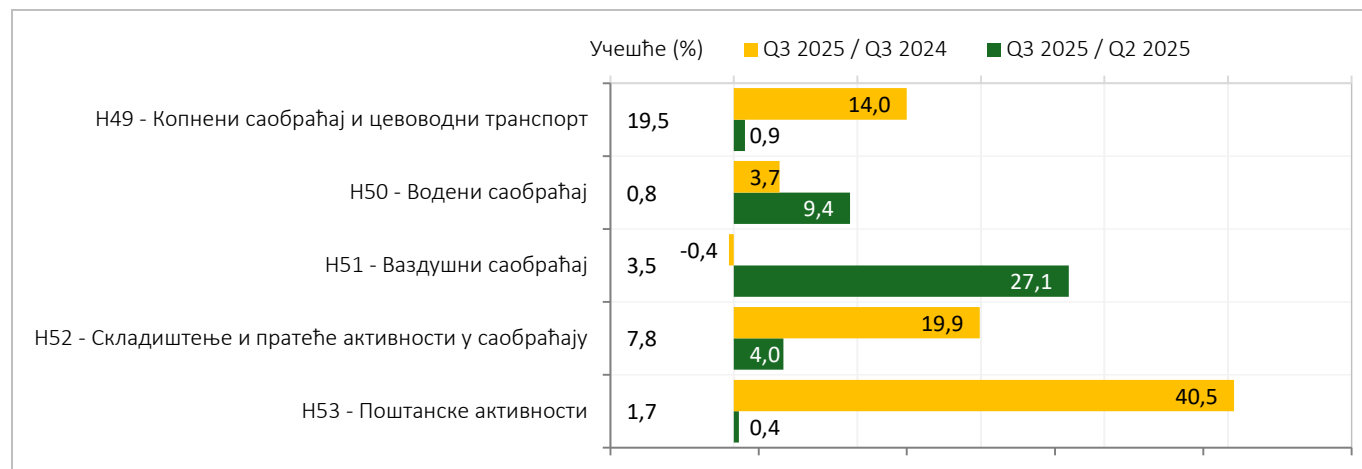
(у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента; просек 2021 = 100)

Услуге сектора Саобраћај и складиштење снажно су погођене пандемијом вируса корона – забележен је пад од 30% у периоду од фебруара до априла 2020. године. У другој половини 2020. године и током већег дела 2021. године ове делатности су се прилично позитивно развијале, а интензиван тренд раста је настављен све до прве половине 2023. године, након чега је уследио период успореног раста.

У периоду јануар–септембар 2025. године, у односу на исти период 2024. године, промет у сектору Саобраћај и складиштење већи је за 14,9%.

Графикон 13.4. Промет у сектору Н – Саобраћај и складиштење, по областима, стопе раста (%)

Учешће представља процентуални удео промета области делатности у укупном промету пословних услуга у трећем кварталу 2025. године.

Промет у сектору Саобраћај и складиштење у трећем кварталу 2025. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, бележи раст од 14,5%. Највећи раст остварен је у областима H53 – Поштанске активности, и H52 – Складиштење и пратеће активности у саобраћају, 40,5% и 19,9%. Пад промета у трећем кварталу 2025. године, у односу на исти квартал 2024. године, забележен је у области H51 – Ваздушни саобраћај (-0,4%).

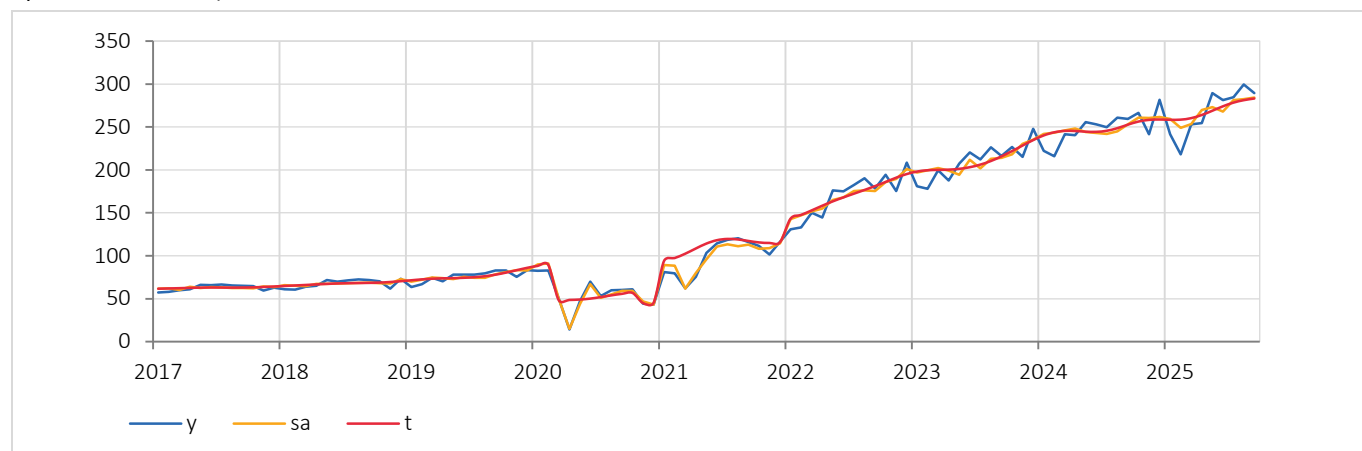
У поређењу са претходним кварталом, у сектору Саобраћај и складиштење забележен је раст промета од 4,0%. Највећи раст у трећем кварталу 2025. године, у односу на претходни квартал, остварен је у области H51 – Ваздушни саобраћај (раст од 27,1%), а најмањи у H53 – Поштанске активности (раст од 0,4%).

13.4. УСЛУГЕ СМЕШТАЈА И ИСХРАНЕ (сектор I)

(учешће од 9,1% у укупном промету пословних услуга у трећем кварталу 2025. године)

Графикон 13.5. Компоненте временске серије сектора Услуге смештаја и исхране

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента; просек 2021 = 100)

Услуге смештаја и исхране биле су посебно погођене пандемијом вируса корона. Од фебруара до априла 2020. године промет остварен у овом сектору пословних услуга опао је за више од 80%. Осим првобитног економског шока, који је настао избијањем пандемије, бржи и значајнији опоравак овог сектора додатно су отежавале и епидемиолошке мере за сузбијање споменутог вируса, које су увођене током 2020. и 2021. године. Остварени промет у сектору Услуге смештаја и исхране вратио се на ниво пре пандемије крајем 2021. године и од тада бележи интензиван тренд раста.

У периоду јануар–септембар 2025. године, у односу на исти период 2024. године, промет у сектору Услуге смештаја и исхране већи је за 9,7%.

У трећем кварталу 2025. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, промет остварен у области I56 – Делатност припремања и послуживања хране и пића, био је већи за 16,0%, док је у области I55 – Смештај, већи за 4,2%.

С друге стране, у трећем кварталу 2025. године, у односу на претходни квартал, забележен је раст промета од 3,9% у области I55 – Смештај, док је у области I56 – Делатност припремања и послуживања хране и пића, тај раст 6,4%.

Табела 13.3. Услуге смештаја и исхране, индекси

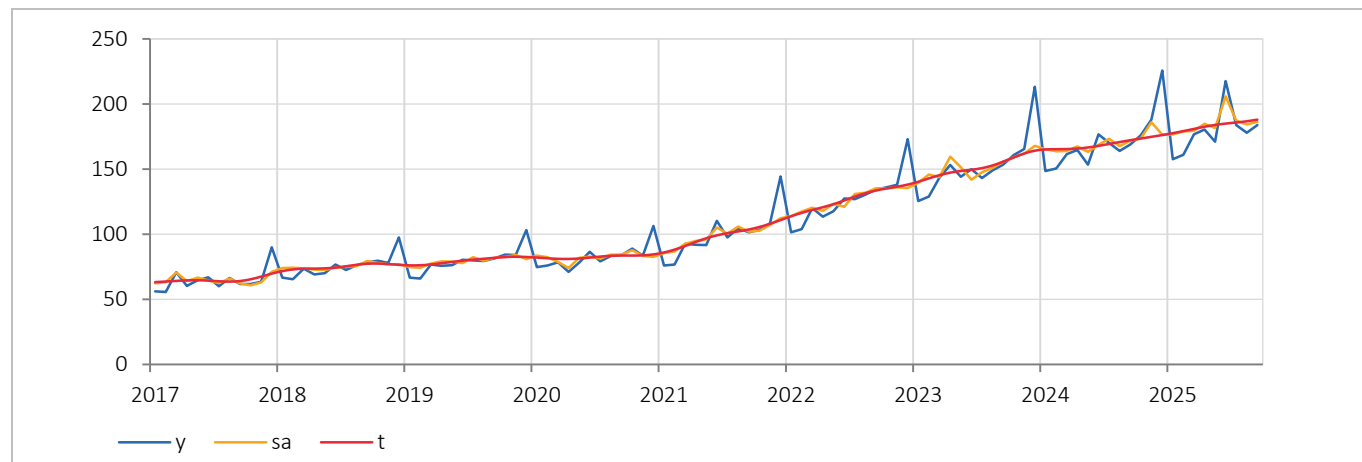
	<u>Q3 2025</u> Q3 2024	<u>Q3 2025</u> Q2 2025
Смештај	104,2	103,9
Делатност припремања и послуживања хране и пића	116,0	106,4

13.5. ИНФОРМИСАЊЕ И КОМУНИКАЦИЈЕ (сектор Ј)

(учешће од 26,9% у укупном промету пословних услуга у трећем кварталу 2025. године)

Графикон 13.6. Компоненте временске серије сектора Информисање и комуникације

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента; просек 2021 = 100)

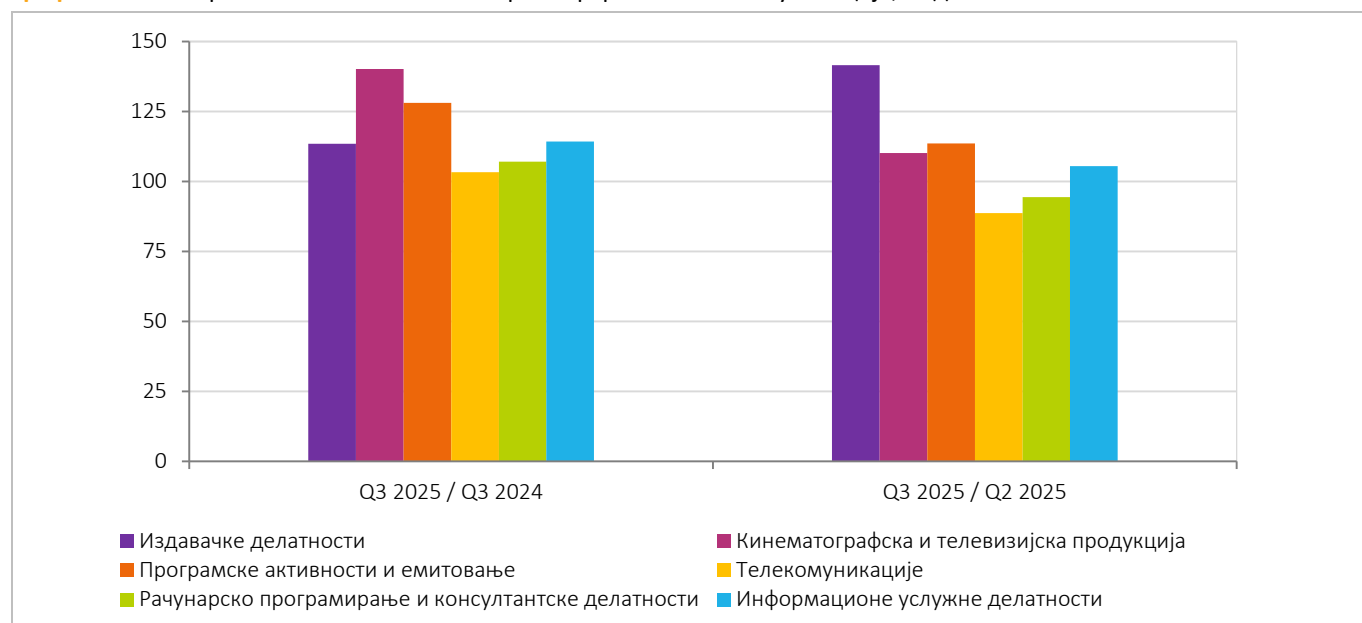
Сектор Информисање и комуникације обухвата производњу и дистрибуцију информација и културних садржаја, делатности којима се пружају телекомуникационе и остале сродне услуге, као и делатности информационе технологије и обраде података и пружање осталих информационих услуга. Ово је једна од ретких области економије која није била погођена кризом коју је изазвала пандемија вируса корона. Сектор Ј – Информисање и комуникације, карактерише стабилан и растући дугорочни тренд, који је присутан од 2021. године.

У периоду јануар–септембар 2025. године промет остварен у сектору Информисање и комуникације већи је за 10,4% у поређењу са истим периодом 2024. године.

У трећем кварталу 2025. године забележен је раст пословања у сектору Информисање и комуникације од 8,5% у односу на исти квартал 2024. године. Највећи раст промета забележен је у J59 – Кинематографска и телевизијска продукција (40,2%), и J60 – Програмске активности и емитовање (28,0%). Најмањи раст обима пословања забележен је у области J61 – Телекомуникације (3,3%).

У поређењу са претходним кварталом, сектор Информисање и комуникације бележи пад од 4,2%. Пад промета је забележен у J61 – Телекомуникације (-11,3%; учешће у сектору Ј је 30,3%) и J62 – Рачунарско програмирање и консултантске делатности (-5,6%; учешће у сектору Ј је 51,1%). Највећи раст промета остварен је у J58 – Издавачке делатности (41,5%).

Графикон 13.7. Промет по областима сектора Информисање и комуникације, индекси

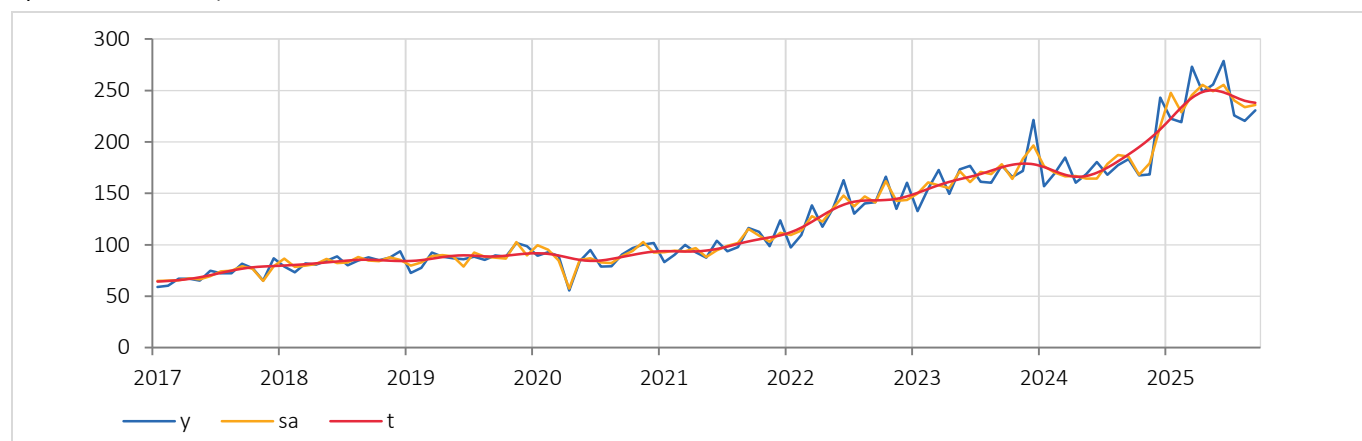
13.6. ПОСЛОВАЊЕ НЕКРЕТНИНАМА (сектор L)

(учешће од 4,6% у укупном промету пословних услуга у трећем кварталу 2025. године)

Криза изазвана пандемијом вируса корона имала је негативан утицај и на развој делатности пословања некретностима. Индекс промета пословања некретностима забележио је пад од 40% од фебруара до априла 2020. године. Осим првобитног економског шока, остварени промет у овом сектору убрзо се вратио на ниво пре пандемије и од тада бележи стабилан тренд раста.

Графикон 13.8. Компоненте временске серије сектора Пословање некретностима

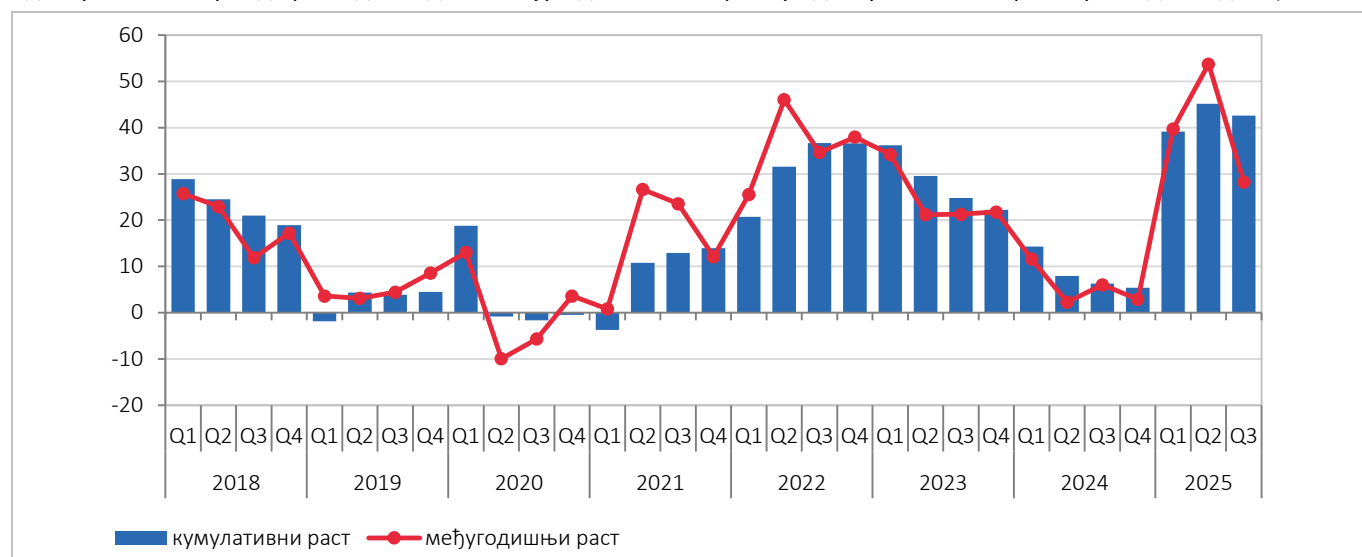
(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2021 = 100)

У периоду јануар–септембар 2025. године, у односу на исти период 2024. године, промет у сектору Пословање некретностима већи је за 40,4%.

У сектору Пословање некретностима реализовани промет у трећем кварталу 2025. године, у поређењу са истим кварталом 2024. године, већи је за 28,1%, док у поређењу са претходним кварталом забележен пад од 13,6%.

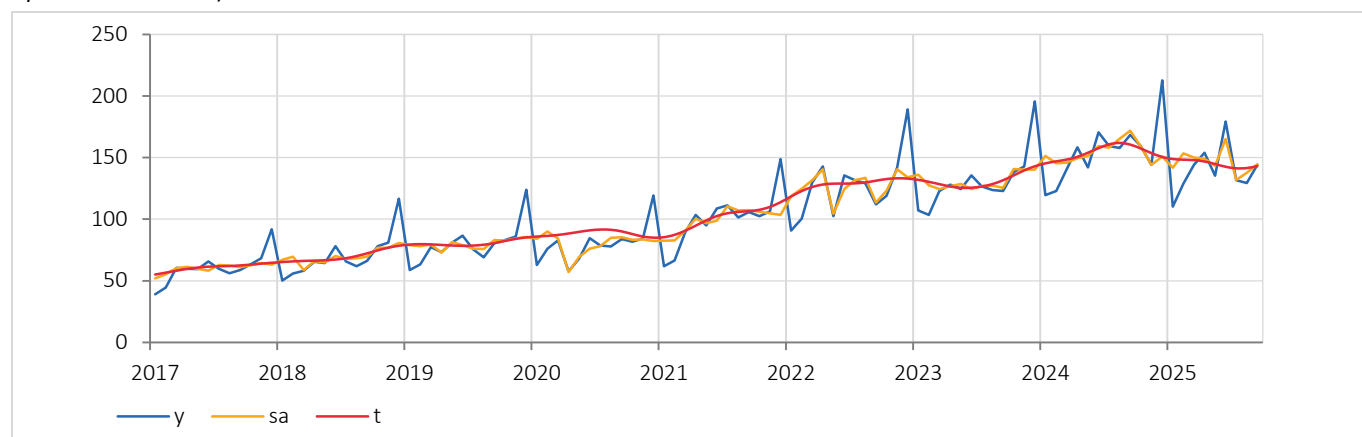
Графикон 13.9. Кумулативне и међугодишње стопе раста у пословању некретнинама (%) (кумулативне – период у односу на исти период претходне године; међугодишње – квартал у односу на исти квартал претходне године)

13.7. СТРУЧНЕ, НАУЧНЕ, ИНОВАЦИОНЕ И ТЕХНИЧКЕ ДЕЛАТНОСТИ (сектор М) (учешће од 14,3% у укупном промету пословних услуга у трећем кварталу 2025. године)

Пословне услуге не обухватају све делатности из сектора М – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности. Према европској дефиницији¹⁶, у услужне делатности убрајају се области М69 – Правни и рачуноводствени послови, М71 – Архитектонске и инжењерске делатности, М73 – Рекламирање и истраживање тржишта, М74 – Остале стручне, научне и техничке делатности, и грана М70.2 – Менаџерски консултантски послови; остале делатности из сектора М нису у обухвату пословних услуга.

Графикон 13.10. Компоненте временске серије сектора Стручне, научне, иновационе и техничке делатности (у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом, т – тренд-циклус компонента, просек 2021 = 100)

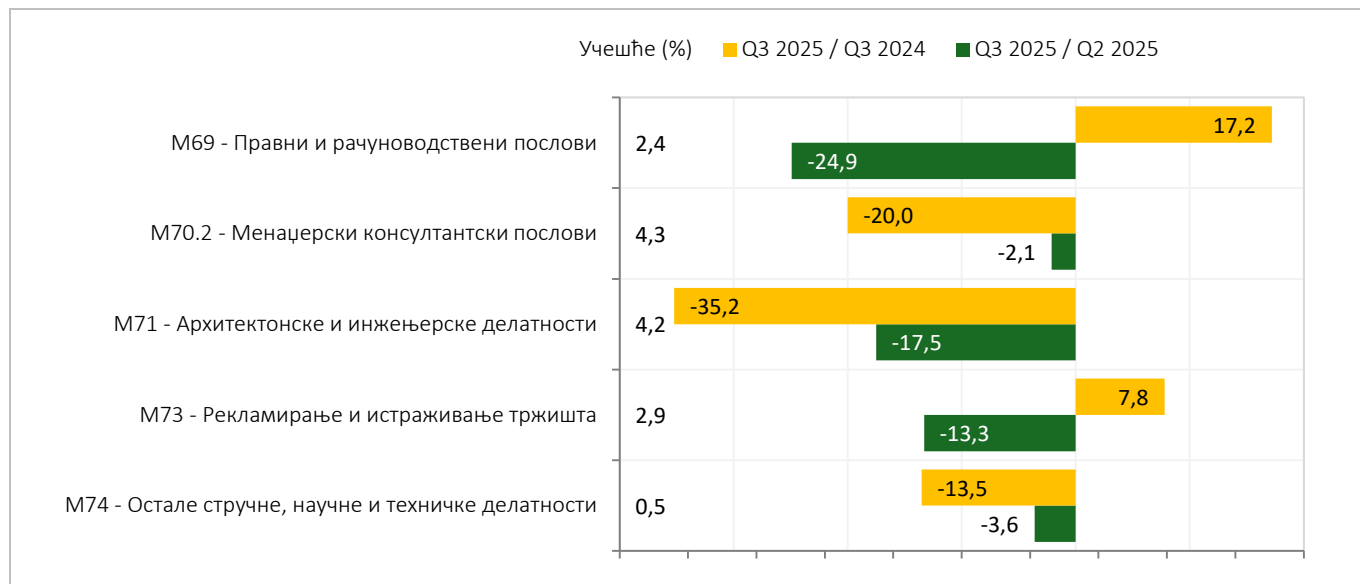
Сектор Стручне, научне, иновационе и техничке делатности обухвата специјализоване стручне и техничке делатности, а за њихово извођење неопходан је висок ниво обучености, поседовање специјализованих знања и стручности, које се

¹⁶ Избор сектора, области и грана делатности, који спадају у Пословне услуге, прописан је Уредбом о Европским пословним статистикама 2019/2152 Европског парламента и Савета (European Business Statistics [EBS] Regulation [EU] 2019/2152) и Општим имплементационим актом 2020/1197 Европске Комисије о утврђивању техничких спецификација у складу са поменутом уредбом (Commission Implementing Regulation 2020/1197, General Implementing Act).

корисницима стављају на располагање. Криза изазвана пандемијом вируса корона имала је негативан утицај и на развој пословања у овом сектору – забележен је пад од 24% у периоду од фебруара до априла 2020. године. Пословање у овим делатностима се, након првобитног економског шока, у кратком року вратио на ниво пре избијања пандемије и од тада бележи стабилан и растући дугорочни тренд.

У периоду јануар–септембар 2025. године, у односу на исти период 2024. године, промет у сектору Стручне, научне, иновационе и техничке делатности мањи је за 6,2%.

Графикон 13.11. Промет у сектору Стручне, научне, иновационе и техничке делатности, стопе раста (%)

Учешће представља процентуални удео промета области делатности у укупном промету пословних услуга у трећем кварталу 2025. године.

Сектор Стручне, научне, иновационе и техничке делатности је сектор у којем је забележен пад промета у трећем кварталу 2025. године, у односу на промет из истог квартала претходне године, од 16,6%; у поређењу са претходним кварталом, забележен је пад од 13,6%.

Посматрано по основним агрегатима КД (2010), у трећем кварталу 2025. године, у поређењу са истим кварталом 2024. године, раст промета је забележен у областима М69 – Правни и рачуноводствени послови (17,2%) и М73 – Рекламирање и истраживање тржишта (7,8%). Пад пословања је забележен у области М71 – Архитектонске и инжењерске делатности (-35,2%), грани М70.2 – Менаџерски консултантски послови (-20,0%) и области М74 – Остале стручне, научне и техничке делатности (-13,5%).

С друге стране, у поређењу са претходним кварталом, промет је у трећем кварталу 2025. године био мањи у свим агрегатима КД (2010) из обухвата овог сектора. Највећи пад промета забележен је у области М69 – Правни и рачуноводствени послови (-24,9%), а најмањи у грани М70.2 – Менаџерски консултантски послови (-2,1%).

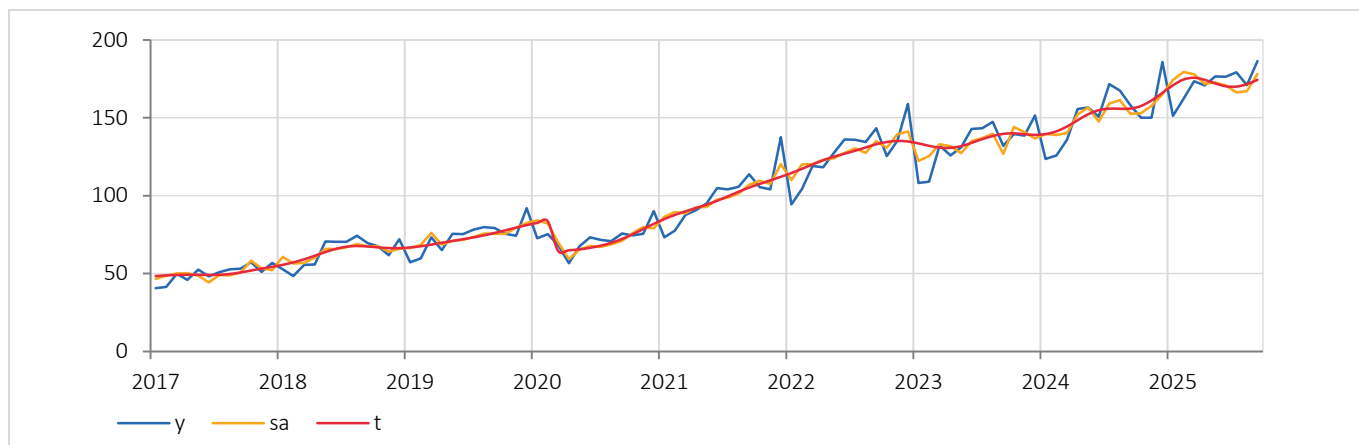
13.8. АДМИНИСТРАТИВНЕ И ПОМОЋНЕ УСЛУЖНЕ ДЕЛАТНОСТИ (сектор N)

(учешће од 11,8% у укупном промету пословних услуга у трећем кварталу 2025. године)

Делатности из сектора N – Административне и помоћне услужне делатности, такође су биле јако погођене кризом изазваном пандемијом вируса корона. Економски утицај пандемије и уведеног ванредног стања средином марта 2020. године био је изузетно негативан – промет у априлу 2020. године био је за 25% мањи него промет у месецу непосредно пре епидемије (фебруар 2020. године). Захваљујући чињеници да су предузећа у овим делатностима брзо прилагодила пословање новонасталим околностима и епидемиолошким мерама, након првобитног шока, дошло је до брзе стабилизације и опоравка овог дела привреде. Већ у трећем кварталу 2020. године остварени промет у сектору Административне и помоћне услужне делатности вратио се на ниво на којем је био пре почетка пандемије, и у наредном периоду је настављен позитиван тренд.

У периоду јануар–септембар 2025. године, у односу на исти период 2024. године, промет у сектору Административних и помоћних услужних делатности већи је за 15,0%.

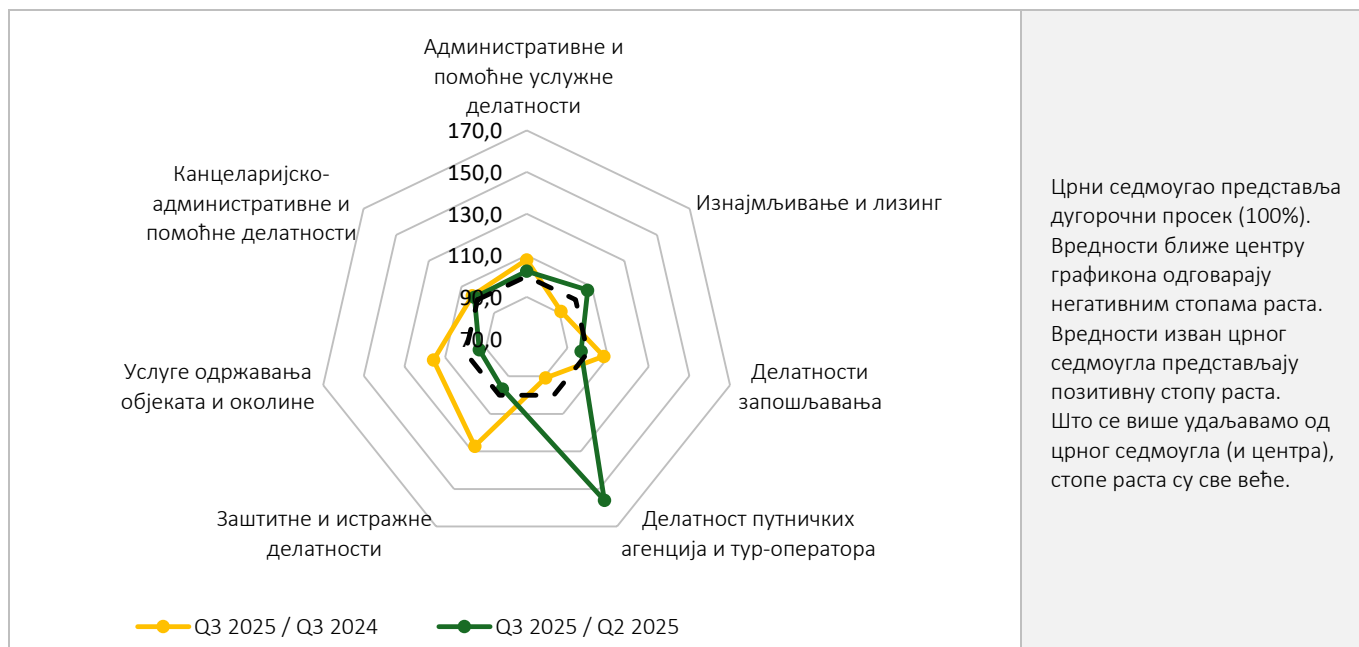
Графикон 13.12. Компоненте временске серије сектора Административне и помоћне услужне делатности (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента; просек 2021 = 100)

У трећем кварталу 2025. године, у поређењу са istim кварталом претходне године, промет у сектору Административне и помоћне услужне делатности бележи раст од 7,9%. Области у којима су остварени најзначајнији позитивни резултати у трећем кварталу 2025. године, у односу на исти квартал 2024. године, јесу: и N80 – Заштитне и истражне делатности (27,2%; учешће у сектору N је 29,7%), и N81 – Услуге одржавања објеката и околине (15,8%; учешће у сектору N је 16,3%). Пад је забележен у областима N77 – Изнајмљивање и лизинг, и N79 – Делатност путничких агенција и тур-оператора, 8,9% и 9,1%, редом.

Промет у сектору Административне и помоћне услужне делатности у трећем кварталу 2025. године већи је за 2,5% у односу на промет из претходног квартала. У трећем кварталу 2025. године, у односу на претходни квартал, посматрано по областима, највећи раст је забележен у области N79 – Делатност путничких агенција и тур-оператора (56,1%), а најмањи у N82 – Канцеларијско-административне и помоћне делатности (1,9%). Највећи пад промета је забележен у области N81 – Услуге одржавања објеката и околине, и то од 6,7%.

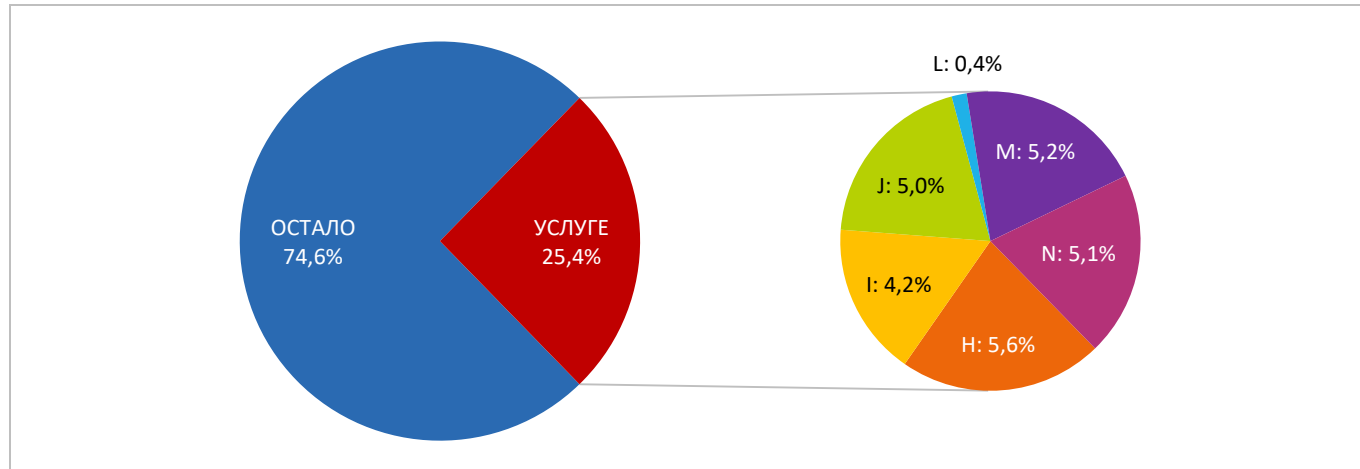
Графикон 13.13. Индекси промета у сектору Административне и помоћне услужне делатности

13.9. БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ¹⁷ У ПОСЛОВНИМ УСЛУГАМА

У трећем кварталу 2025. године, преко 590 хиљада лица било је запослено у делатностима пословних услуга у Републици Србији. Другим речима, сваки четврти регистровани запослени (у правним лицима, лица која самостално обављају делатност, предузетници и запослени код њих) обављао је послове из обухвата пословних услуга.

Графикон 13.14. Регистрована запосленост – учешће пословних услуга у укупном броју запослених у Републици Србији

Запослени у услужним делатностима су скоро уједначено распоређени по секторима из обухвата пословних услуга, осим сектора L – Пословање некретношћима, у којем је запослено само 1,6% (око девет хиљада) од укупног броја регистрованих запослених у пословним услугама. Од осталих, сектор Н – Саобраћај и складиштење, запошљава скоро 130 хиљада радника, а сектори М – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности, N – Административне и помоћне услужне делатности, и J – Информисање и комуникације, запошљавају преко 115 хиљада радника, док у сектору I – Услуге смештаја и исхране, ради преко 95 хиљада лица.

НАПОМЕНА

Промет у услужним делатностима дефинише се као укупан износ који предузеће обрачунава (фактурише) за продату робу или за обављене услуге, и одговара тржишној продаји робе или услуга које су испоручене трећим лицима.

Под појмом „запослени“ подразумевају се лица која имају формално-правни уговор о запослењу, односно заснован радни однос са послодавцем, на одређено или неодређено време; лица која раде ван радног односа, на основу уговора о делу или на основу уговора о обављању привремених и повремених послова; лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи; као и лица која обављају пољопривредне делатности а налазе се у евиденцији Централног регистра обавезног социјалног осигурања.

¹⁷ На основу званичне статистике регистроване запослености у правним лицима, лица која самостално обављају делатност, предузетници и запослени код њих.

14. САОБРАЋАЈ И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ

Статистика саобраћајних услуга обухвата статистике главних грана саобраћаја: друмски саобраћај, железнички саобраћај, градски саобраћај, саобраћај на унутрашњим пловним путевима, ваздушни саобраћај и цефоводни саобраћај. Најважнији индикатори кретања у статистици саобраћаја су: број превезених путника и број путничких километара (пкм) за превоз путника и количина превезене робе и број тонских километара (ткм) за превоз робе.

Статистика поштанских активности и телекомуникационих услуга обухвата статистику броја пошиљки и уплата, односно броја минута у фиксној и мобилној мрежи, и броја послатих порука.

Да би се омогућило упоређивање превозних услуга између грана саобраћаја, успостављен је индекс физичког обима саобраћајних услуга, и на основу њега се може посматрати развој целе саобраћајне гране или читаве делатности саобраћаја и телекомуникација. **Индекси физичког обима саобраћајних услуга** израчунавају се на основу пондерисаних **путничких (пкм) и тонских (ткм) километара** сваке гране саобраћаја посебно. Рад у свакој грани саобраћаја, исказан у путничким и тонским километрима, различито је пондерисан, у зависности од примењених технолошких и економских критеријума.

Квартални индекс физичког обима саобраћаја бележи раст од 2,4% у трећем кварталу 2025. године у поређењу са истим кварталом претходне године, и раст од 14,4% у поређењу са претходним кварталом.

У периоду јануар–септембар 2025. године индекс физичког обима саобраћаја је већи за 4,9% у односу на исти период 2024. године. За исти посматрани период, највећи пад бележи индекс физичког обима железничког саобраћаја (8,1%), док највећи раст бележи индекс физичког обима саобраћаја унутрашњим пловним путевима (30,0%).

Табела 14.1. Индекси физичког обима услуга

	<u>Q3 2025</u> Q3 2024	<u>Q3 2025</u> Q2 2025	<u>Q3 2025</u> Ø 2024
САОБРАЋАЈ – УКУПНО¹	102,4	114,4	125,9
Железнички саобраћај ¹	103,1	92,6	92,1
Друмски саобраћај ¹	92,8	97,5	94,6
Градски саобраћај ¹	93,5	95,8	91,9
Цефоводни саобраћај ¹	96,1	101,9	94,3
Саобраћај унутрашњим пловним путевима ¹	109,4	53,7	83,4
Ваздушни саобраћај ¹	107,1	125,6	151,5
Путнички саобраћај ¹	103,3	120,4	136,6
Теретни саобраћај ¹	98,9	96,5	97,6
Поштанске активности²	96,8	96,0	91,3
Телекомуникације²	95,0	97,9	92,4

¹ Индекси су израчунати на бази пондерисаних путничких и тонских километара.

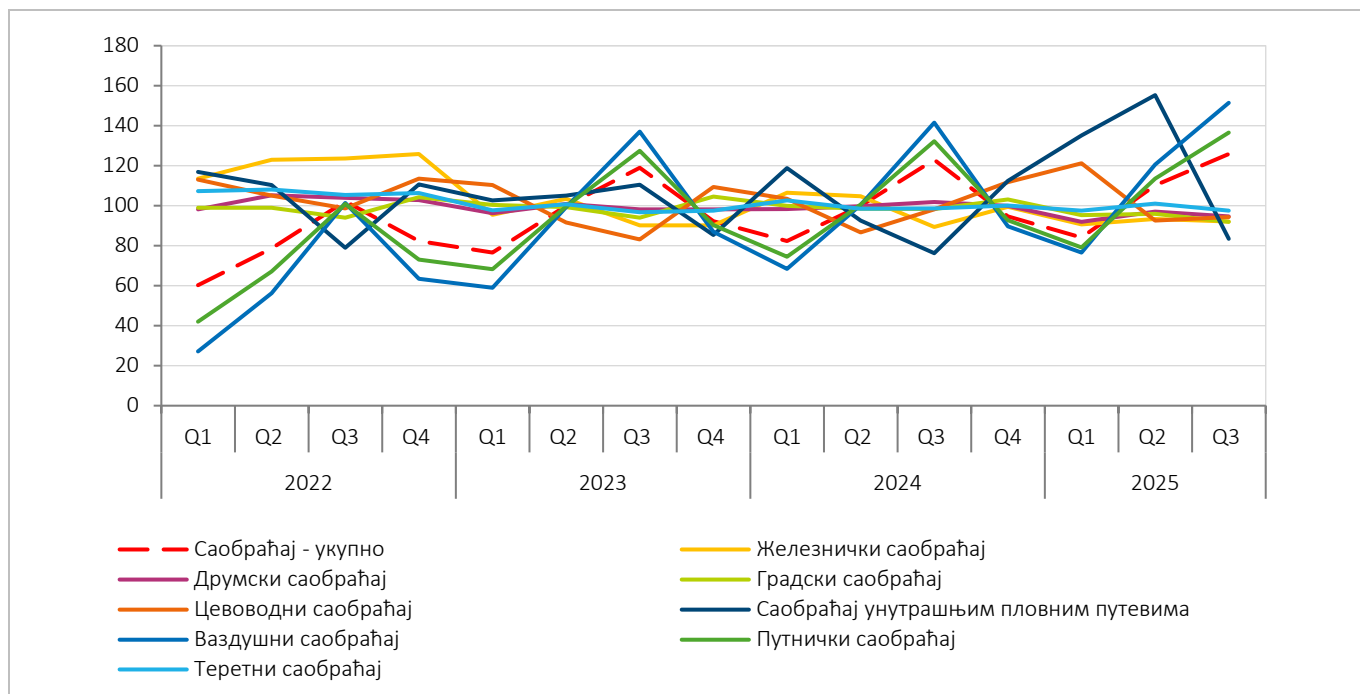
² Индекси су израчунати на бази пондерисаних поштанских и телекомуникационих услуга.

У трећем кварталу 2025. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, индекс физичког обима путничког саобраћаја бележи раст од 3,3%, док индекс физичког обима теретног саобраћаја бележи пад од 1,1%. У истом посматраном периоду, индекси физичког обима поштанских активности и телекомуникационих услуга бележе пад од 3,2% и 5,0%, редом.

Када се трећи квартал 2025. године упоређи са претходним кварталом, уочава се да индекс физичког обима путничког саобраћаја бележи раст од 20,4%, док индекс физичког обима теретног саобраћаја бележи пад од 3,5%. У истом посматраном периоду, индекси физичког обима поштанских активности и телекомуникационих услуга бележе пад од 4,0% и 2,1%, редом.

У периоду јануар–септембар 2025. године, у односу на исти период 2024. године, индекси физичког обима поштанских активности и телекомуникационих услуга мањи су за 7,1% и 5,3%, редом. У истом посматраном периоду, индекс физичког обима путничког саобраћаја бележи раст од 7,1 %, док индекс физичког обима теретног саобраћаја бележи пад од 1,2%.

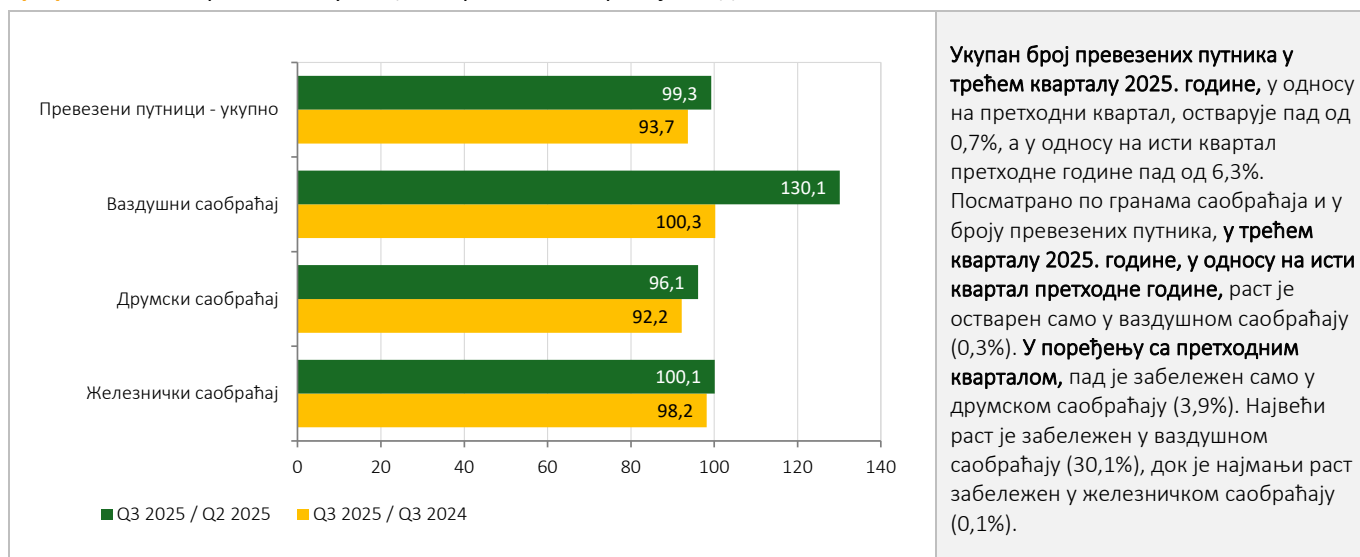
Графикон 14.1. Квартални индекс физичког обима саобраћаја, 2024=100

14.1. ПУТНИЧКИ САОБРАЋАЈ

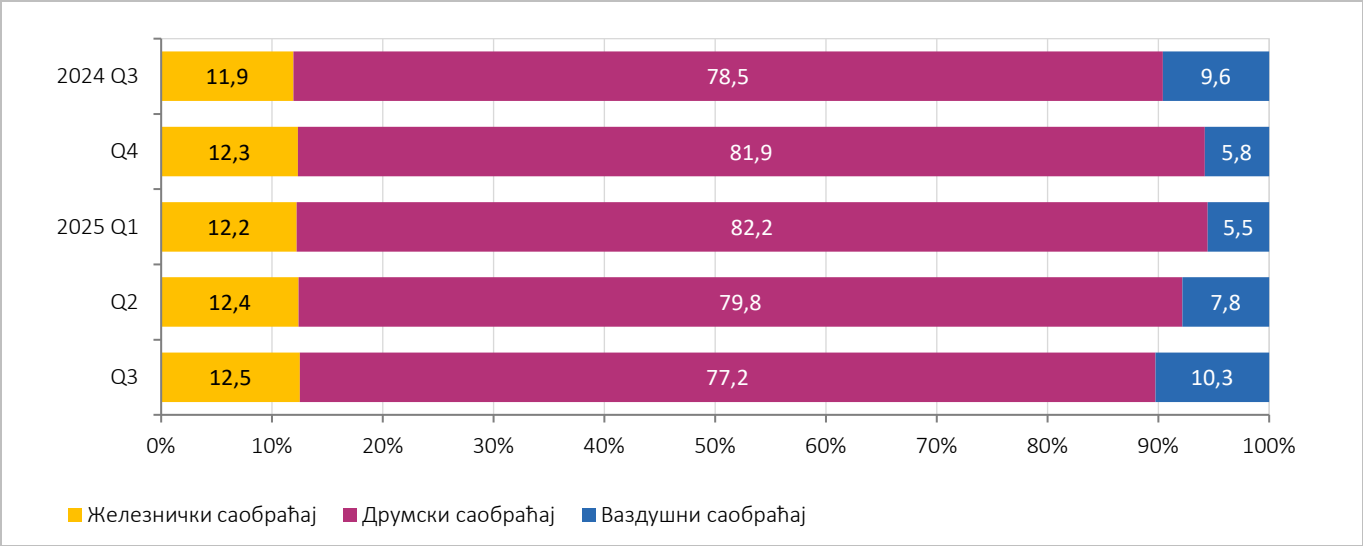
У периоду јануар–септембар 2025. године укупан број превезених путника је за 7,2% мањи него у истом периоду 2024. године. За исти посматрани период, по гранама саобраћаја и у броју превезених путника, пад бележе друмски (5,5%) и железнички (8,5%) саобраћај, док ваздушни (3,8%) бележи раст.

Графикон 14.2. Превезени путници по гранама саобраћаја, индекси

Посматрано по гранама саобраћаја, у трећем кварталу 2025. године, највећи број путника (77,2%) превезен је друмским, а свега 10,3% ваздушним саобраћајем.

Графикон 14.3. Структура броја превезених путника по гранама саобраћаја (%)

У периоду јануар–септембар 2025. године, у поређењу са истим периодом 2024. године, укупан број путничких километара бележи пад од 1,6%. За исти посматрани период, по гранама саобраћаја и у броју путничких километара, раст је забележен само у ваздушном саобраћају (12,5%).

У трећем кварталу 2025. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, ваздушни саобраћај бележи раст (7,1%) у броју путничких километара. Пад је забележен у друмском (19,6%) и железничком (7,4%) саобраћају.

У поређењу са претходним кварталом, све гране саобраћаја бележе раст у броју путничких километара. Најмањи раст је забележен у друмском (0,1%), а највећи у ваздушном (25,6%) саобраћају.

Табела 14.2. Путнички километри, индекси

	<u>Q3 2025</u> Q3 2024	<u>Q3 2025</u> Q2 2025
Путнички километри – укупно	96,2	115,2
Железнички саобраћај	92,6	105,3
Друмски саобраћај	80,4	100,1
Ваздушни саобраћај	107,1	125,6

У периоду јануар–септембар 2025. године, у поређењу са истим периодом 2024. године, укупан број путничких моторних возила и путника који су ушли у Републику Србију мањи је за 1,7% и 2,6%, редом. За исти посматрани период, излаз путничких моторних возила бележи раст од 3,7%, док излаз путника из Републике Србије бележи пад од 2,9%.

Укупан број путника који су ушли у Републику Србију у трећем кварталу 2025. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, мањи је за 0,9%. За исти посматрани период, **излаз путника** из Републике Србије мањи је за 3,1%.

У трећем кварталу 2025. године, у односу на претходни период, укупан број путничких моторних возила и путника који су ушли у Републику Србију већи је за 62,3%, односно за 85,8%. За исти посматрани период, излаз путничких моторних возила и путника из Републике Србије већи је за 55,8%, односно за 83,9%.

Најфреквентније стране регистрације путничких моторних возила на уласку у Републику Србију и изласку из Републике Србије припадају земљама: Немачка, Аустрија, Мађарска, Румунија, Северна Македонија и Швајцарска.

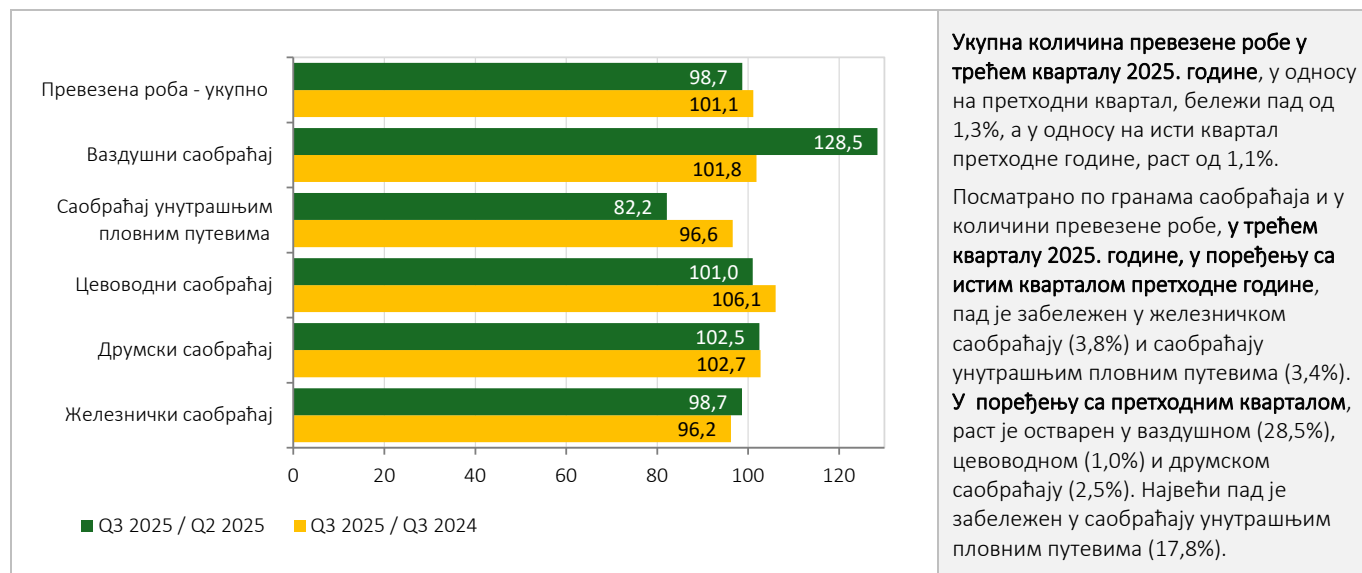
Табела 14.3. Најфреквентније стране регистрације путничких моторних возила на уласку у Републику Србију и изласку из Републике Србије у трећем кварталу 2025. године

Улаз		Излаз	
стране регистрације	број путничких моторних возила, у хиљадама	стране регистрације	број путничких моторних возила, у хиљадама
Немачка	123,3	Немачка	117,3
Мађарска	106,0	Мађарска	110,7
Аустрија	77,2	Аустрија	78,1
Румунија	70,4	Румунија	70,1
Северна Македонија	56,1	Швајцарска	61,1

14.2. ТЕРЕТНИ САОБРАЋАЈ

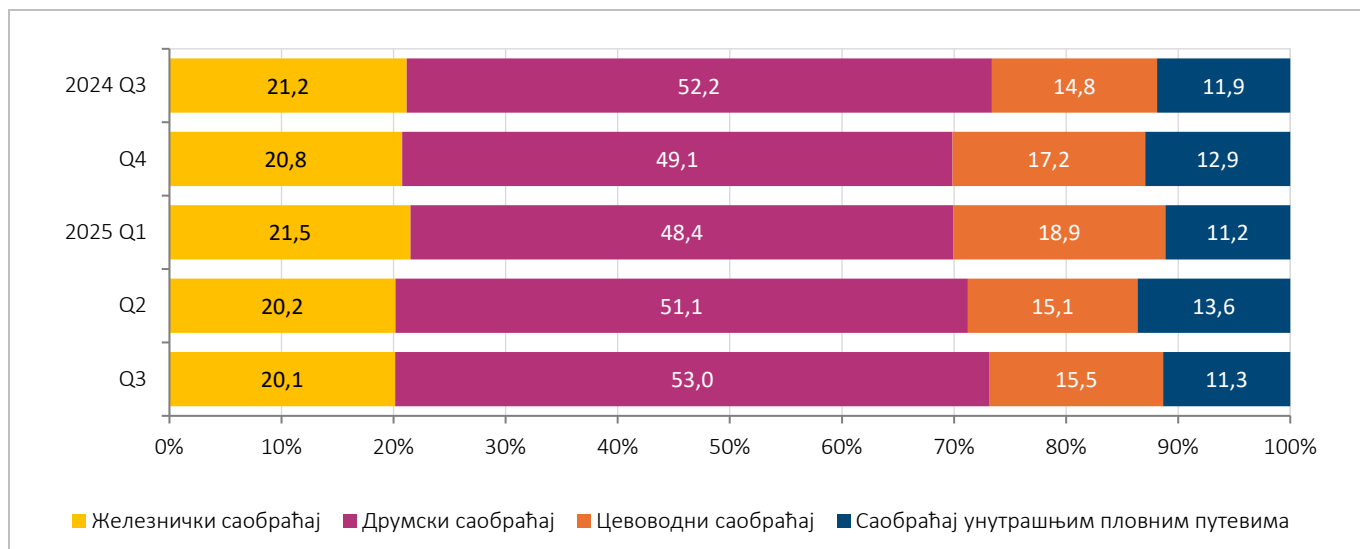
У периоду јануар–септембар 2025. године укупна количина превезене робе остварује раст од 0,4% у односу на исти период 2024. године. За исти посматрани период, по гранама саобраћаја и у количини превезене робе, раст у количини превезене робе бележе ценоводни (10,5%), друмски (1,5%) и саобраћај унутрашњим пловним путевима (2,8%).

Графикон 14.4. Превезена роба по гранама саобраћаја, индекси

Укупна количина превезене робе у трећем кварталу 2025. године, посматрано по гранама саобраћаја, распоређена је на следећи начин: 53,0% робе превезено је друмским, 20,1% железничким, 15,5% ценоводним саобраћајем, а 11,3% саобраћајем унутрашњим пловним путевима.

Графикон 14.5. Структура количине превезене робе по гранама саобраћаја (%)

⚠ Подаци о ваздушном саобраћају нису исказани на графикону због малих вредности.

У периоду јануар–септембар 2025. године, у поређењу са истим периодом 2024. године, остварен је раст у броју тонских километара од 1,3%. За исти посматрани период, по гранама саобраћаја и у броју тонских километара, највећи раст забележен је у саобраћају унутрашњим пловним путевима (30,0%), док је највећи пад забележен у железничком саобраћају (6,6%).

У трећем кварталу 2025. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, ваздушни саобраћај остварује највећи раст у броју тонских километара (19,7%), док је највећи пад забележен у цеоводном саобраћају (3,7%).

С друге стране, у трећем кварталу 2025. године, у односу на претходни квартал, забележен је пад у броју тонских километара од 9,5%. Најмањи пад је забележен у железничком (2,9%), док је најмањи раст забележен у цеоводном саобраћају (2,0%).

Табела 14.4. Тонски километри, индекси

	Q3 2025 Q3 2024	Q3 2025 Q2 2025
Тонски километри – укупно	97,1	90,5
Железнички саобраћај	106,3	97,1
Друмски саобраћај	97,6	96,7
Цеоводни саобраћај	96,3	102,0
Саобраћај унутрашњим пловним путевима	109,5	53,7
Ваздушни саобраћај	119,7	151,7

Укупна количина претовареног терета у трећем кварталу 2025. године смањена је за 1,8% у односу на исти квартал претходне године.

Табела 14.5. Претовар терета, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2023				2024				2025		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Претоварене тоне	95,8	74,5	112,2	92,6	84,4	89,4	84,5	78,3	92,7	97,9	98,2

14.3. ПОШТАНСКЕ АКТИВНОСТИ И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ

У периоду јануар–септембар 2025. године експрес пошिल्ке бележе раст (10,7%) у односу на исти период 2024. године. За исти посматрани период, услуге платног промета, писмоносне и пакетске пошिल्ке бележе пад од 3,0%, 9,7% и 8,4%, редом.

У трећем кварталу 2025. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, услуге платног промета и писмоносне пошिल्ке бележе пад од 1,8% и 8,3%, редом.

Услуга слања пакетских пошилки остварила је експоненцијални раст у годинама пандемије коронавируса (2020–2021), и од 2020. до средине 2024. године имала је примат у поштанским активностима. Након годину дана приметног пада, пакетске пошिल्ке остварују раст од 41,7% у трећем кварталу 2025. године у односу на исти квартал претходне године. У истом посматраном периоду, услуга слања експрес пошилки бележи раст од 5,1%.

Табела 14.6. Поштанске активности, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2023				2024				2025		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Писмоносне пошिल्ке	74,4	91,4	92,6	106,9	87,9	103,8	96,0	80,6	92,2	87,3	91,7
Пакетске пошिल्ке	190,2	156,4	195,5	119,5	120,7	155,4	81,7	72,0	78,3	75,7	141,7
Експрес пошिल्ке	98,9	96,0	102,0	105,3	104,2	106,4	117,6	119,5	112,2	115,5	105,1
Платни промет	95,3	95,5	95,6	94,0	95,3	93,8	94,3	97,6	95,3	97,5	98,2

У периоду јануар–септембар 2025. године забележен је пад од 10,8% у броју послатих кратких порука у мобилној мрежи у односу на исти период 2024. године. За исти посматрани период, пад је забележен и у броју минута полазних позива у мобилној мрежи (5,3%), и у броју остварених минута у фиксној мрежи (17,2%).

У области телекомуникација присутан је тренд пада броја остварених минута у фиксној мрежи. У трећем кварталу 2025. године, у односу на исти квартал претходне године, забележен је пад од 17,1%. За исти посматрани период, забележен је пад у броју минута полазних позива и броју послатих кратких порука у мобилној мрежи, 5,1% и 5,0%, редом.

Табела 14.7. Телекомуникације, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2023				2024				2025		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Фиксна мрежа, минути	78,1	87,3	88,1	92,0	80,0	75,2	75,6	72,6	82,6	83,0	82,9
Мобилна мрежа – полазни позиви, минути	97,1	100,4	101,0	100,0	101,7	99,2	98,3	101,9	94,2	94,9	94,9
Мобилна мрежа – послате кратке поруке	90,0	88,8	88,4	84,5	82,2	82,4	81,7	84,4	85,7	87,1	95,0

15. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ МАКРОЕКОНОМСКИХ НЕРАВНОТЕЖА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ – РЕЗУЛТАТИ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

РАЗВОЈ ПРОЦЕДУРЕ ЗА ИДЕНТИФИКОВАЊЕ И КОРЕКЦИЈУ МАКРОЕКОНОМСКИХ НЕРАВНОТЕЖА ЗЕМАЉА ЧЛАНИЦА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ (енг. Macroeconomic Imbalance Procedure – MIP)

Након глобалне финансијске кризе, 2007. године, уследила је криза Еврозоне, 2010. године, која је снажно утицала на европски економски систем и у великој мери довела у питање првобитни концепт јединственог европског тржишта и Европске монетарне уније као дела Европске уније. Јавила се потреба за јачим економским управљањем и бољом координацијом политика међу државама чланицама Европске уније. С тим у вези, Европски савет је одлучио да успостави *Европски семестар*, 2010. године, као посебан инструмент надзора и заједничке координације буџетских, економских и структурних политика држава чланица са циљевима и правилима договореним на нивоу Европске уније. Структура Европског семестра почива на три стуба, а један од тих стубова је *Процедура у случају макроекономских неравнотежа* (енг. Macroeconomic Imbalance Procedure – MIP). Друга два стуба чине стратегија Европа 2020. и Пакт за стабилност и раст (енг. Stability and Growth Pact – SGP).

Процедура у случају макроекономских неравнотежа (MIP) представља главни механизам за надзор и корекцију штетних макроекономских неравнотежа у државама чланицама и њен крајњи циљ јесте јачање њихове отпорности и отпорности целокупне економије Европске уније на сличне шокове у будућности. MIP је један од шест законских предлога о економском управљању које су усвојили Европски парламент и Савет у новембру 2011. године, и, као такав, чини део правних тековина Европске уније (EU acquis), који ће земље кандидати усвојити до датума приступања.

Полазна основа Процедуре у случају макроекономских неравнотежа јесте *Извештај о механизму упозоравања* (енг. Alert Mechanism Report - AMR) Европске комисије. Извештај се заснива на економској интерпретацији дефинисаних индикатора за праћење макроекономских неравнотежа – MIP индикатори, представљених у форми табеле постигнућа (енг. MIP Scoreboard). Реч је о 14 основних индикатора стања и токова који треба да укажу на појаву макроекономских неравнотежа које настају на кратак рок и неравнотежа које настају због структурних и дугорочних трендова. За сваки показатељ дефинисана је референтна вредност, у односу на коју се оцењују остварења држава чланица. На основу резултата детаљног прегледа поменутих индикатора, Европска комисија одлучује о евентуалном покретању поступка у случају прекомерних макроекономских неравнотежа.

Имајући у виду да неке неравнотеже могу бити део динамичког прилагођавања привреде и да не захтевају све неравнотеже интервенцију политике, основне индикаторе (енг. MIP Scoreboard) не треба механички тумачити. Њихово економско тумачење је допуњено анализом ширег скупа помоћних индикатора (енг. MIP Auxiliary), који, међутим, немају придружене референтне вредности (прагове). Постоји 28 помоћних индикатора који пружају додатне информације о аспектима повезаним са општом макроекономском ситуацијом.

Сваки AMR извештај је пропраћен статистичким анексом, који садржи основне и помоћне MIP индикаторе за сваку државу чланицу и обухвата период од 10 година. Списак и структура основних и помоћних индикатора подложни су променама током времена, како би на најбољи начин одсликавали промене односно претње макроекономској стабилности.

15.1. ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ (енг. MIP Scoreboard) ЗА ПРАЋЕЊЕ МАКРОЕКОНОМСКИХ НЕРАВНОТЕЖА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Главно аналитичко средство за праћење макроекономских неравнотежа у Европској унији су MIP индикатори (engl. Macroeconomic Imbalances Procedure indicators), који представљају инструмент упозорења, тако што идентификују потенцијалне макроекономске ризике у њиховој раној фази, како би се превенирао настанак тешких макроекономских неравнотежа, али и кориговале већ настале неравнотеже.

Основних (енг. MIP Scoreboard) индикатора има 14 и обухватају индикаторе унутрашње и спољне неравнотеже, као и индикаторе запослености. Представљени су у форми табеле постигнућа, при чему је за сваки показатељ дефинисана референтна вредност, у односу на коју се оцењују остварења држава чланица. Индикатори за праћење макроекономских неравнотежа обухватају: *индикаторе унутрашње неравнотеже* (задуженост, индикатори кретања на финансијском тржишту и тржишту некретнина [цене некретнина], незапосленост), *индикаторе спољне неравнотеже и конкурентности* (текући рачун платног биланса, реално кретање ефективног девизног курса [енг. Real Effective Exchange Rate – REER], удео на извозним тржиштима и номинални јединични трошкови рада) и *индикаторе запослености*. Помоћних индикатора (енг. MIP Auxiliary) има 28 и пружају додатну подршку економском тумачењу података.

Имајући у виду да су МИП индикатори креирани за развијене економије и не узимају у обзир специфичности земаља кандидата за чланство у ЕУ, које се налазе у фази конвергенције, имају нижи ниво развоја, зависе од страних директних инвестиција и дознака, и сл., било би најадекватније креирати прилагођену методологију која би реално оцењивала спремност кандидата за чланство у ЕУ.

МИП основни (енг. MIP Scoreboard) индикатори

Индикатори спољне неравнотеже

- ❑ Салдо текућег рачуна (% БДП-а) – трогодишњи покретни просек
- ❑ Међународна инвестициона позиција (% БДП-а) – текућа година
- ❑ Реални ефективни девизни курс, % промена (3 године)
- ❑ Удео у светском извозу робе и услуга – % промена (5 година)
- ❑ Номинални индекс јединичних трошкова рада – % промена (3 године)

Индикатори унутрашње неравнотеже

- ❑ Индекс цена станова – дефлациониран потрошњом, % промена (1 година)
- ❑ Кредитни токови приватног сектора, консолидовани (% БДП-а)
- ❑ Дуг приватног сектора, консолидовани (% БДП-а)
- ❑ Бруто дуг опште државе (% БДП-а)
- ❑ Стопа незапослености – трогодишњи покретни просек (%)
- ❑ Укупне обавезе финансијског сектора, неконсолидоване – % промена (1 година)

Индикатори запослености

- ❑ Стопа активности – % укупног становништва старости 15–64 (трогодишња промена у п. п.)
- ❑ Дугорочна стопа незапослености – % активног становништва 15–74 (трогодишња промена у п. п.)
- ❑ Стопа незапослености младих – % активног становништва 15–24 (трогодишња промена у п. п.)

15.2. ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ МАКРОЕКОНОМСКИХ НЕРАВНОТЕЖА СРБИЈЕ

Од укупно четрнаест основних (енг. MIP Scoreboard) индикатора анализом је обухваћено осам, за које су подаци директно доступни. Реч је о следећим индикаторима: салдо текућег рачуна платног биланса, међународна инвестициона позиција, удео у светском извозу робе и услуга, бруто дуг опште државе, стопа незапослености, стопа активности, стопа дугорочне незапослености и стопа незапослености младих.

Анализа упућује на резултате које би Република Србија остварила хипотетичким учествовањем у регуларном годишњем циклусу спровођења *MIP* процедуре. С циљем обезбеђивања упоредивости међу државама чланицама ЕУ, Европска комисија прописује да се приликом обрачуна појединих индикатора користе тачно одређене базе података релевантних међународних институција. Реч је, заправо, о *MIP* индикаторима, који се обрачунавају као количник две величине, при чему се подаци за величину у имениоцу преузимају из поменутих база података. То је случај, на пример, са индикатором удела у светском извозу робе и услуга, за чији обрачун се користе подаци из базе података Међународног монетарног фонда¹⁸. Будући да је реч о годишњим подацима, последњи расположиви подаци односе се на 2024. годину.

Табела 15.1. Постигнућа Републике Србије према основним индикаторима макроекономских неравнотежа, 2015–2024.

	Дефиниција	Референтна вредност	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Салдо текућег рачуна	Трогодишњи просек, % БДП-а	-4% БДП-а / 6% БДП-а	-4,73	-3,83	-3,72	-4,16	-5,41	-5,05	-4,85	-4,85	-4,33	-4,50
Нето међународна инвестициона позиција	Текућа година, % БДП-а	-35% БДП-а	-90,98	-90,78	-87,13	-83,97	-84,08	-86,13	-78,82	-77,32	-64,98	-61,20
Удео у светском извозу робе и услуга	Петогодишња % промена	-6%	22,45	36,41	46,46	25,86	31,21	38,10	31,91	33,37	43,81	40,76
Бруто дуг опште државе	Текућа година, % БДП-а	60% БДП-а	66,43	64,74	54,84	50,95	49,63	54,10	53,50	52,03	47,25	45,82
Стопа незапослености	Трогодишњи просек, %	10%	21,16	18,62	16,60	14,85	13,14	11,55	10,69	10,11	10,02	9,17
Стопа активности становништва 15–64 год.	Трогодишња промена у п. п.	-0,2 п. п.	0,05	0,05	0,05	0,07	0,02	0,00	0,04	0,07	0,09	0,04
Дугорочна стопа незапослености активне популације 15–74 год. ¹⁹	Трогодишња промена у п. п.	0,5 п. п.	-0,39	-0,41	-0,36	-0,33	-0,39	-0,40	-0,27	-0,28	-0,15	-0,30
Стопа незапослености младих 15–24 год.	Трогодишња промена у п. п.	2 п. п.	-0,16	-0,30	-0,33	-0,31	-0,19	-0,17	-0,16	-0,17	-0,09	-0,11

Од посматраног броја индикатора (осам) Република Србија у 2024. години премашује референтне вредности у неповољном смеру за два индикатора (салдо текућег рачуна и нето међународна инвестициона позиција).

¹⁸ <https://data.imf.org/?sk=7A51304B-6426-40C0-83DD-CA473CA1FD52&sid=1542633711584>

¹⁹ Услед методолошких промена, подаци за индикатор дугорочна стопа незапослености активне популације ревидирани су само за период 2021–2024. Ако имамо у виду да се прати трогодишња промена кретања овог индикатора, није обезбеђен континуитет серије након 2020. године.

Ниво текућег дефицита у Републици Србији, који задовољава критеријуме једино у 2016. и 2017. години, углавном превазилази референтни распон (доња граница референтног распона је -4,0%), као последица спољнотрговинског дефицита, пре свега робног дефицита (и поред континуираног суфицита на рачуну услуга).

Висок негативан салдо међународне инвестиционе позиције као % БДП-а, који премашује референтну вредност (-35% БДП-а), током целокупног посматраног периода, указује на високу зависност Републике Србије од иностраних средстава.

Када је реч о показатељу удела извоза у светском извозу (динамика петогодишње промене), Република Србија у посматраном периоду остварује вредности изнад постављене доње границе за овај показатељ (референтна вредност - 6%), и у континуитету испуњава критеријум за овај показатељ.

Република Србија није испуњавала критеријум за бруто дуг опште државе само у периоду 2014–2016, када је његово учешће у БДП-у премашивало 60%, са максималних 66,4% у 2015. години.

Према стопи незапослености, у готово целокупном посматраном периоду, Република Србија бележи вредности које су изнад референтне вредности за овај показатељ (10%), при чему треба нагласити неспоран допринос пакета економских мера очувању радних места и изостанку већих негативних ефеката пандемије коронавируса на индикаторе тржишта рада. Позитивни трендови на тржишту рада у Републици Србији резултирали су стопом незапослености од 9,17% у 2024. години, која је по први пут испод нивоа дефинисане граничне вредности МПР-а (10%).

Код осталих показатеља тржишта рада, уместо годишњих вредности, узимају се трогодишње промене, изражено процентним поенима, како би се акценат ставио на средњорочну способност прилагођавања тржишта рада.

Динамика осталих показатеља тржишта рада (стопа активности радно способног становништва, дугорочна стопа незапослености и стопа незапослености младих) креће се у позитивном смеру и у посматраном периоду превазилази референтне вредности трогодишњих промена.

15.3. САЛДО ТЕКУЋЕГ РАЧУНА ПЛАТНОГ БИЛАНСА (РЕФЕРЕНТНИ РАСПОН ОД -4% ДО +6% НОМИНАЛНОГ БРУТО ДОМАЋЕГ ПРОИЗВОДА У ТРОГОДИШЊЕМ ПОКРЕТНОМ ПРОСЕКУ)

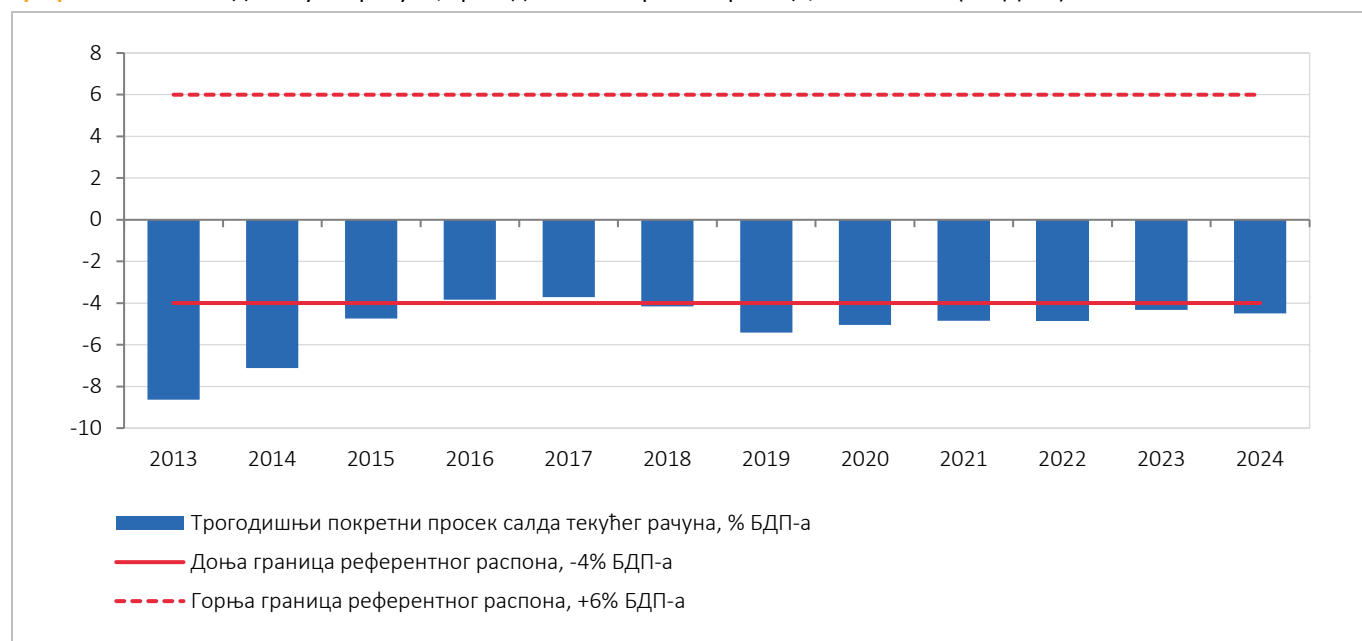
Салдо текућег рачуна платног биланса представља један од најважнијих и најчешће коришћених показатеља екстерне макроекономске позиције земље. Постојање неравнотежа на текућем рачуну може указивати на повећану изложеност економије екстерним шоковима, али и на присуство других макроекономских неравнотежа. При томе, Европска комисија не вреднује неравнотеже на текућем рачуну симетрично. Већа важност се придаје дефицитима који су често повезани са низом других макроекономских неравнотежа и ризика. Ризици који произилазе из суфицита на текућем рачуну нису занемарљиви, али су ипак знатно блажи од ризика повезаних са дефицитима.

Приликом одабира показатеља за салдо текућег рачуна, уместо годишњег односа салда текућег рачуна и БДП-а, користи се трогодишњи просек тог односа, с циљем да се ублаже ефекти могућих наглих годишњих колебања у салду текућег рачуна. Границе референтног распона утврђене су на -4% БДП-а и +6% БДП-а.

Према овом показатељу, Република Србија задовољава критеријуме једино у 2016. и 2017. години, када је трогодишњи просек односа салда текућег рачуна и БДП-а износио -3,8% и -3,7%, редом (доња граница референтног распона је -4,0%). У свим осталим годинама Република Србија не задовољава критеријум за овај показатељ.

Треба очекивати да Република Србија и у наредним годинама неће испунити критеријум за овај показатељ, с обзиром на начин његовог израчунавања и на чињеницу да почев од 2017. године раст учешћа дефицита текућег рачуна у БДП-у варира на нивоу од око 5%.

Графикон 15.1. Салдо текућег рачуна, трогодишњи покретни просеци, 2013–2024. (% БДП-а)

У 2024. години забележен је дефицит текућег рачуна од 3,8 млрд. евра (-4,5% БДП-а), уз рекордни прилив страних директних инвестиција (СДИ) од 5,2 млрд. евра (6,3% БДП-а), које у потпуности покривају текући дефицит почев од 2015. године, доприносећи дугорочној одрживости екстерне позиције Републике Србије. Највише улагања било је усмерено у сектор грађевинарства, прерађивачке индустрије, као и ка стручним, научним, иновационим и техничким делатностима, и од стране земаља чланица ЕУ.

Расту дефицита текућег рачуна у 2024. на 4,5% БДП-а, са до сада најнижег нивоа од 2,4% БДП-а у 2023. години у највећој мери допринео је раст дефицита на рачуну примарног дохотка (за 1,3 милијарде евра у 2024), а у мањој мери смањење суфицита у размени услуга са иностранством и суфицита на рачуну секундарног дохотка, при чему је дефицит робне размене благо повећан.

Услед убрзања реализације инвестиција, посебно у оквиру пројекта „Србија Експо 2027“, као и раста расположивог дохотка становништва, раст увоза робе и услуга у 2024. години од 8,4% међугодишње, превазишао је раст извоза робе и услуга од 8%.

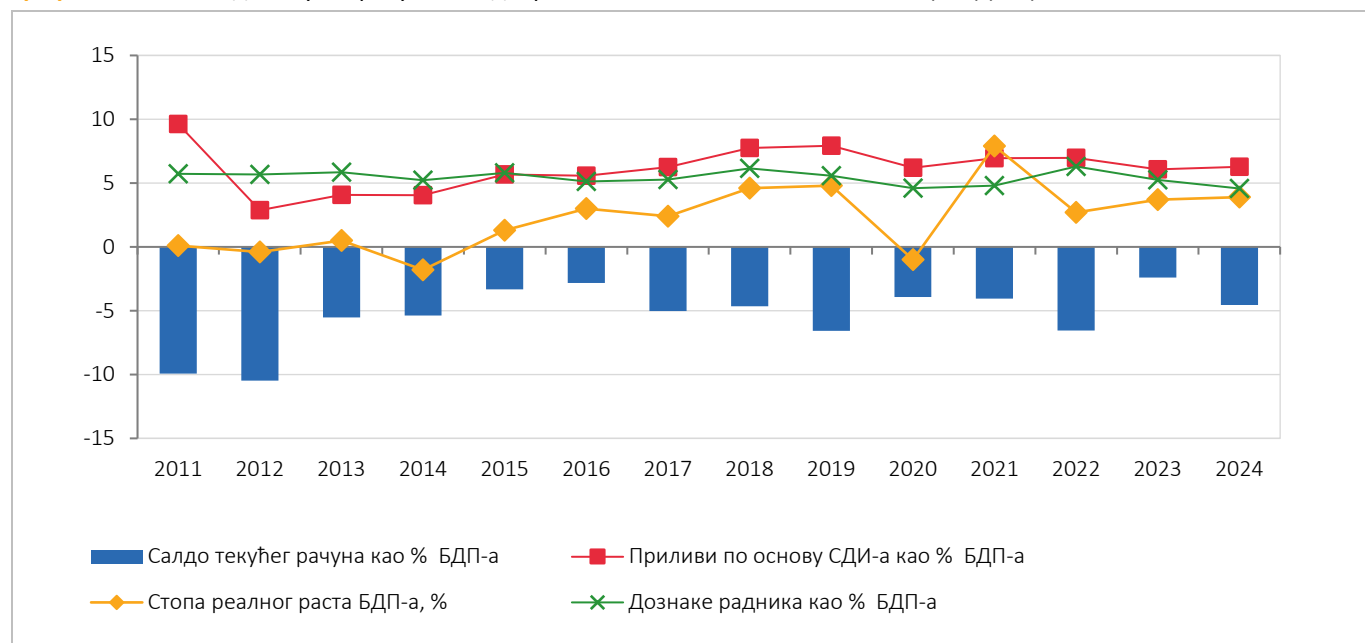
Извоз робе и услуга забележио је раст (за 8%), упркос успоравању глобалне трговине и слабијој тражњи у зони евра, као главном трговинском партнеру Србије. Највећи утицај на раст робног извоза од 6,9% имала је прерађивачка индустрија, која је забележила раст од 8%. Истовремено, настављен је континуиран раст извоза услуга (за 10,5%), при чему су ИКТ и туризам и даље водећи извозници.

Поменути токови на текућем и финансијском рачуну утицали су на пораст девизних резерви Србије, па су тако бруто девизне резерве у 2024. години повећане за 17,6% и достигле су рекордних 29,3 милијарде евра.

Табела 15.2. Платни биланс Републике Србије, 2015–2024.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Салдо текућег рачуна, мил. евра	-1.233,8	-1.074,9	-2.050,8	-2.076,1	-3.160,9	-1.928,8	-2.265,6	-4.162,2	-1.803,7	-3.787,5
Салдо текућег рачуна, % БДП-а	-3,3	-2,8	-5,0	-4,6	-6,6	-3,9	-4,1	-6,6	-2,4	-4,5
Спољнотрговински салдо (робе и услуга), мил. евра	-2.915,4	-2.211,9	-3.031,4	-4.090,6	-4.611,6	-4.099,1	-4.621,3	-7.049,9	-3.524,8	-3.949,7
Спољнотрговински салдо, % БДП-а	-7,8	-5,8	-7,4	-9,1	-9,6	-8,4	-8,3	-11,1	-4,7	-4,7
Извоз робе и услуга, мил. евра	15.727,6	17.384,9	19.312,0	21.166,3	23.348,6	22.270,8	28.818,2	38.003,9	41.017,7	44.317,4
Извоз робе и услуга, индекси, претходна год.=100	108,8	110,5	111,1	109,6	110,3	95,4	129,4	131,9	107,9	108,0
Увоз робе и услуга, мил. евра	18.643,0	19.596,8	22.343,4	25.256,9	27.960,2	26.369,9	33.439,5	45.053,8	44.542,5	48.267,1
Увоз робе и услуга – индекси, претходна год.=100	103,0	105,1	114,0	113,0	110,7	94,3	126,8	134,7	98,9	108,4
Покривеност увоза извозом, %	84,4	88,7	86,4	83,8	83,5	84,5	86,2	84,4	92,1	91,8

Графикон 15.2. Салдо текућег рачуна по одабраним компонентама, 2011–2024. (% БДП-а)

15.4. МЕЋУНАРОДНА ИНВЕСТИЦИОНА ПОЗИЦИЈА (РЕФЕРЕНТНА ВРЕДНОСТ ОД -35% НОМИНАЛНОГ БДП-А У ТЕКУЋЕМ ПЕРИОДУ)

Међународна инвестициона позиција представља разлику између стране финансијске активе и пасиве земље. Другим речима, разлика између финансијских средстава којима једна економија располаже и средстава која дугује одражава стање њених међународних улагања. У зависности од предзнака међународне инвестиционе позиције, земља може бити нето кредитор или нето дужник у односу на остатак света.

Заједно са показатељем салда текућег рачуна платног биланса, користи се у анализи стања и динамике екстерне позиције земље (енг. *stock-flow analysis*) и служи за процену изложености ризику земље у економским односима са иностранством.

Као показатељ користи се однос стања међународних улагања и БДП-а у текућем раздобљу. Референтна вредност износи -35% БДП-а, што значи да државе чије нето иностране обавезе премашују 35% БДП-а не задовољавају овај показатељ.

Међународна нето инвестициона позиција²⁰ (МИП) земље представља важан показатељ макроекономских ризика у будућности, јер осим нето обавеза по основу страних кредита обухвата и обавезе по основу страног капитала. Зависно од предзнака МИП, земља може бити нето кредитор или нето дужник у односу на остатак света. Са просечним учешћем нето иностраних обавеза, у периоду 2013–2024. године, од око 81% у номиналном БДП-у, Република Србија знатно премашује утврђену референтну вредност за показатељ стања међународних улагања (-35% БДП-а).

Висока негативна вредност нето иностраних обавеза указује на високу зависност од иностраних средстава, као и на потенцијалну опасност од избијања дужничке кризе, али, с друге стране, када су посреди земље у развоју, то је најчешће резултат инвестиција које подстичу економски развој. Током посматраног периода стране директне инвестиције у Србији су наставиле да бележе највећи раст и знатно премашују половину укупних обавеза према иностранству (58,3%), док финансијски кредити и портфолио инвестиције имају мање учешће, 24,5% и 10,9%, редом.

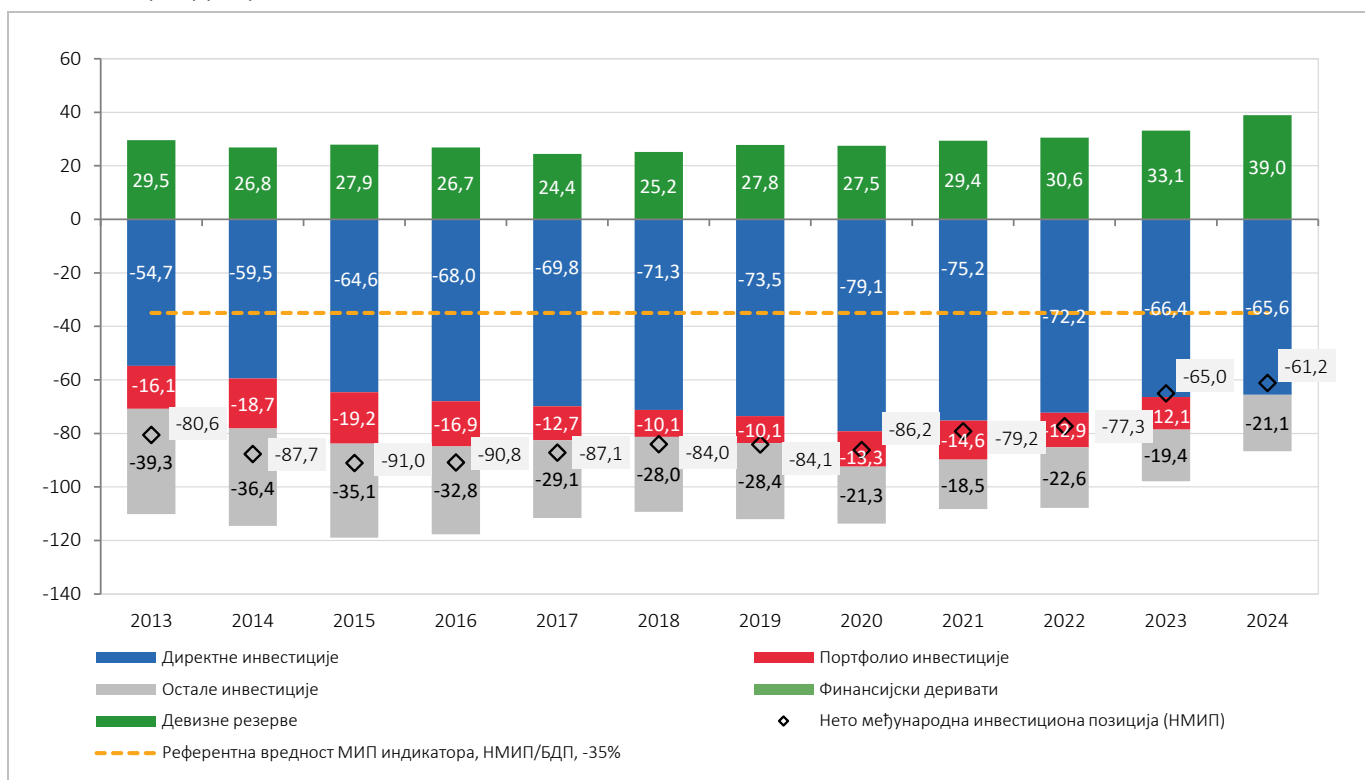
Као главни покретач негативног МИП-а у свим годинама јављају се директне инвестиције. Учешће негативне позиције директних инвестиција у БДП-у кретало се између 55% и 79%. Негативна позиција у свим посматраним годинама забележена је и код осталих инвестиција (између 19% и 39% БДП-а), као и код портфолио инвестиција (између 10% и 19% БДП-а). Позитивна нето позиција забележена је у свим годинама код девизних резерви, чије се учешће у БДП-у у посматраном периоду кретало између 24% и 39% и знатно су изнад нивоа потребног за адекватну заштиту од екстерних потреса.

Пад негативног учешћа МИП-а у БДП-у 2024. године, четврте године заредом (за 3,8 п. п., на 61,2%), може се приписати бржем расту номиналног БДП-а.

Може се рећи да је кретање МИП-а потпуно у складу са дефицитом текућег рачуна платног биланса, који је присутан у континуитету у целокупном посматраном периоду. Непосредан узрок неповољне међународне нето инвестиционе позиције Републике Србије је висок дефицит у текућем платном билансу, као последица ниског нивоа домаће штедње. Стога се знатан део инвестиција финансира страним средствима – кредитима или страним инвестицијама. Информације о међународној инвестиционој позицији земље су од значаја и за пројектовање будућих токова дохотка по основу инвестирања.

²⁰ Међународна нето инвестициона позиција представља разлику између девизних резерви, кредита датих иностранству и капитала уложеног у иностранство, с једне стране, и кредита узетих из иностранства и страног капитала уложеног у земљу, с друге стране.

Графикон 15.3. Структура међународне инвестиционе позиције по функционалним категоријама, 2013–2024. (% БДП-а)

Табела 15.3. Нето инвестициона позиција Републике Србије, стање на крају године, 2015–2024.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Директне инвестиције	-24.060	-25.940	-28.504	-31.859	-35.359	-38.798	-42.057	-45.869	-49.923	-54.602
Портфолио инвестиције	-7.147	-6.453	-5.184	-4.500	-4.836	-6.517	-8.178	-8.205	-9.128	-9.577
Финансијски деривати	32	38	28	49	50	53	29	-90	-163	-199
Остале инвестиције	-13.067	-12.496	-11.875	-12.497	-13.682	-10.452	-10.336	-14.363	-14.559	-15.869
Девизне резерве	10.378	10.205	9.962	11.262	13.378	13.492	16.455	19.416	24.909	29.295
Нето међународна инвестициона позиција (МИП), у мил. евра	-33.863	-34.647	-35.573	-37.545	-40.449	-42.223	-44.088	-49.111	-48.865	-50.952
% БДП-а										
Директне инвестиције	-64,6	-68,0	-69,8	-71,3	-73,5	-79,1	-75,2	-72,2	-66,4	-65,6
Портфолио инвестиције	-19,2	-16,9	-12,7	-10,1	-10,1	-13,3	-14,6	-12,9	-12,1	-12,7
Финансијски деривати	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	-0,1	-0,2	-0,3
Остале инвестиције	-35,1	-32,8	-29,1	-28,0	-28,4	-21,3	-18,5	-22,6	-19,4	-21,1
Девизне резерве	27,9	26,7	24,4	25,2	27,8	27,5	29,4	30,6	33,1	39,0
МИП/БДП, % (референтна вредност је -35% БДП-а)	-91,0	-90,8	-87,1	-84,0	-84,1	-86,2	-79,2	-77,3	-65,0	-61,2

15.5. УДЕО У СВЕТСКОМ ИЗВОЗУ РОБЕ И УСЛУГА (РЕФЕРЕНТНА ВРЕДНОСТ ОД -6% КОД ПЕТОГОДИШЊЕ ПРОЦЕНТУАЛНЕ ПРОМЕНЕ)

Као показатељ за праћење динамике удела у светском извозу узима се петогодишња промена удела поједине државе у укупном светском извозу. Коришћењем даљег референтног раздобља настоје се обухватити дуготрајније промене у релативној конкурентности економије. Референтна вредност износи -6%, што значи да држава чији је губитак удела у светском извозу у протеклих пет година био већи од 6% неће задовољити овај показатељ.

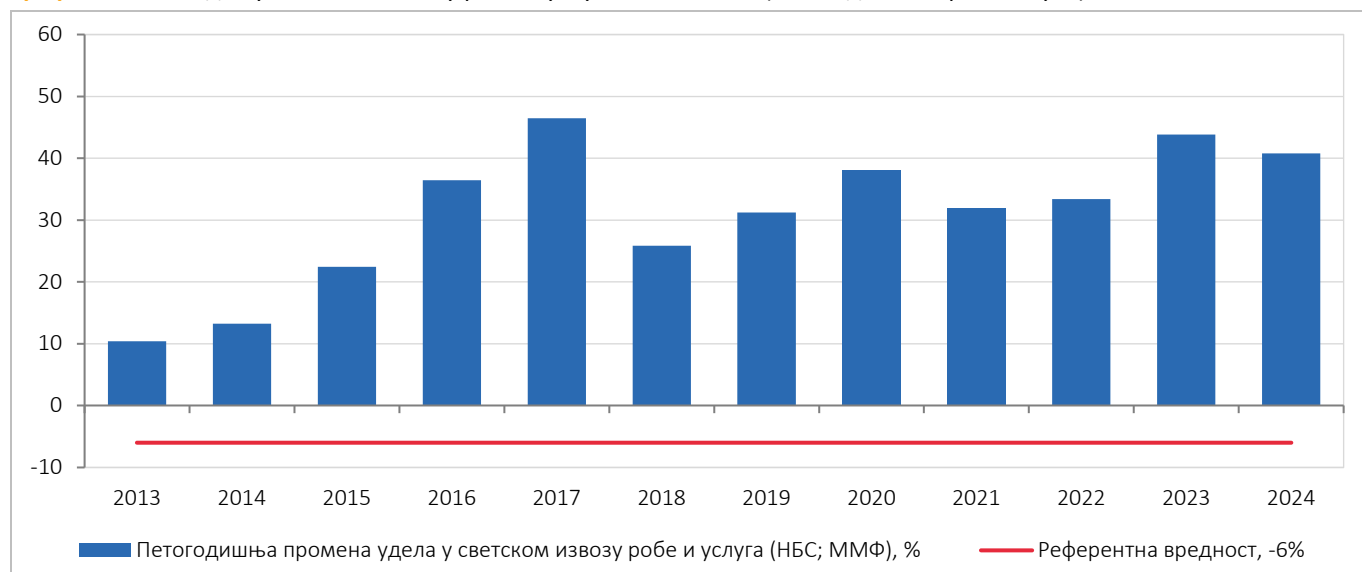
Показатељ удела у светском извозу робе и услуга има за циљ откривање структурних губитака у конкурентности. Наиме, промена удела у светском извозу не мора бити резултат промене ценовне или трошковне конкурентности, већ одраз структурних и квалитативних промена у структури извоза, географске специјализације извоза или кретања релативне продуктивности, која је у дугом року кључни фактор извоза.

У целокупном посматраном периоду 2013–2024. године, динамика петогодишње промене удела извоза Републике Србије у светском извозу робе и услуга кретала се изнад постављене доње границе за овај показатељ (референтна вредност -6%). С тим у вези, Република Србија је у континуитету испуњавала критеријум за овај показатељ за цео период посматрања.

Након пада учешћа извоза Републике Србије у светском извозу на свега 0,4% у 2012. години, услед ниске иностране тражње и неповољних економских кретања у земљама ЕУ, у наредном петогодишњем периоду (2013–2017) забележен је двоцифрени раст извозног тржишног удела Републике Србије, који се из године у годину повећавао. Овакав раст у годинама након 2013. повезан је са ниским трошковима производње и, самим тим, са јачањем ценовне конкурентности земље. У наредном периоду, дошло је до незнатног успоравања раста удела извоза Републике Србије у светском извозу робе и услуга, и то са 46,5% у 2017. години, када је био највиши, на 40,8% у 2024. години (посматрано кроз петогодишњу промену удела у светском извозу робе и услуга).

Укупна вредност извоза робе у Републици Србији у 2024. години већа је за 6,9% у односу на 2023. годину. На кретање укупног извоза највише су утицали раст од 8% у извозу сектора прерађивачке индустрије, који чини 87,4% укупног извоза. Извоз услуга је порастао за 10,5% у односу на претходну годину, углавном као резултат већег извоза ИКТ услуга, туризма и осталих пословних услуга.

Графикон 15.4. Удео у светском извозу робе и услуга, 2013–2024. (петогодишња промена у %)

Може се констатовати да је Србија, са становишта овог МИП индикатора, и даље конкурентна на глобалном тржишту и да њено релативно учешће у светској размени није пало драматично. Висок однос извоза робе и услуга према БДП-у (53,2%) показује да Србија поприлично зависи од спољне трговине, што економију додатно излаже екстерним шоковима

(глобална тражња, цене, валутна кретања и сл.). Растући извоз робе и услуга указује на постојећи капацитет домаће привреде за производњу и пласирање на међународном тржишту, што је кључно за економски развој.

Међутим, као битан фактор раста учешћа на глобалном тржишту, неминовна је диверсификација извоза, већа технолошка и квалитативна конкурентност, као и развој како сектора робе, тако и сектора услуга са већом додатом вредношћу.

15.6. ДУГ ОПШТЕГ НИВОА ДРЖАВЕ (РЕФЕРЕНТНА ВРЕДНОСТ ОД 60% НОМИНАЛНОГ БДП-А У ТЕКУЋЕМ ПЕРИОДУ)

Дуг општег нивоa државе дефинисан је у оквиру Процедуре о прекомерном дефициту (енг. *Excessive Deficit Procedure – EDP*) као номинално исказани укупни бруто дуг на крају године. Реч је о консолидованом износу дуга између и унутар сектора опште државе. Дуг опште државе је укључен у *MIP* показатеље како би се стекао увид у укупну задуженост свих сектора економије, заједно са показатељем дуга приватног сектора.²¹

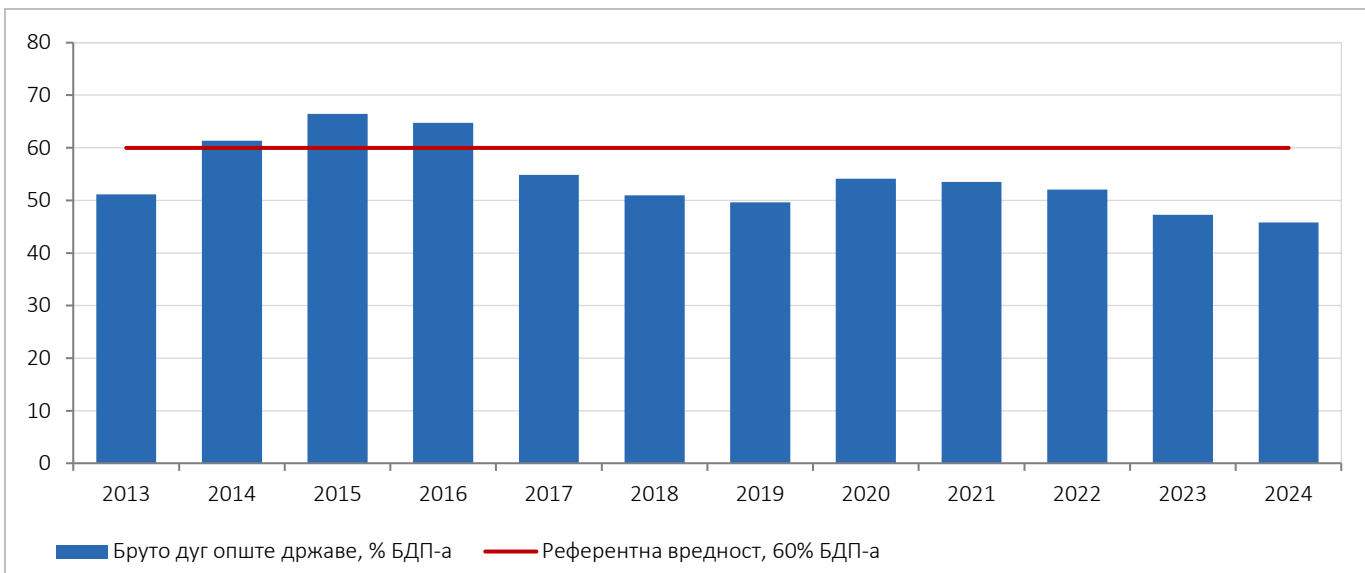
Референтна вредност за овај показатељ је 60% БДП-а.

У посматраном периоду, Република Србија није испуњавала критеријум за индикатор дуга општег нивоа државе једино у периоду 2014–2016. године, када је учешће дуга опште државе у номиналном БДП-у било изнад референтне вредности од 60%. Највеће учешће дуга забележено је у 2015. години и износило је 66,4%.

Повећању дуга највише је допринело финансирање фискалног дефицита, потом одобравање гаранција јавним и државним предузећима, али и негативна курсна разлика, као и покривање губитака државних банака. У периоду након 2016. године забележено је смањење учешћа дуга опште државе. Тренд смањења учешћа дуга прекинут је 2020. године, при чему је узлазни тренд уско повезан са пандемијом коронавируса и антикризним мерама Владе. У 2024. години дуг општег нивоа државе чини 45,8% номиналног БДП-а (смањење од 1,4 п. п. у односу на 2023), што је углавном резултат вишег номиналног БДП-а.

Учешће државног дуга у БДП-у смањено је 2021. године у скоро свим државама чланицама ЕУ, при чему је и даље значајно изнад нивоа претпандемијске, 2019. године. Дефицити су и даље високи, али је снажан економски раст смањио удео дуга. Удео државног дуга генерално је опао у 2024. години, као резултат наставка економског раста.

Графикон 15.5. Кретање дуга опште државе, 2013–2024. (у %)

²¹ Дуг приватног сектора дефинисан је као однос обавеза сектора домаћинстава и нефинансијског сектора по преузетим кредитима и емитованим хартијама од вредности и БДП-а. Рачуна се помоћу неконсолидованих података у оквиру статистике годишњих финансијских рачуна. Прикупљање и објављивање ових података је у надлежности НБС.

Неиспуњавање критеријума за однос дуга опште државе и БДП-а представљало би знатан ризик за Републику Србију, јер је иста референтна вредност за дуг државе прописана и у оквиру критеријума номиналне конвергенције које државе треба да задовоље пре увођења евра. С тим у вези, премашивањем референтне вредности код овог показатеља Република Србија би угрозила перспективу да у ближој будућности испуни, на првом месту, критеријуме за ЕУ чланство у економској унији, а потом и монетарној унији.

15.7. СТОПА НЕЗАПОСЛЕНОСТИ (РЕФЕРЕНТНА ВРЕДНОСТ ОД 10% У ТРОГОДИШЊЕМ ПОКРЕТНОМ ПРОСЕКУ, %)

Стопа незапослености представља проценат незапослених лица у укупном броју активног становништва старости 15 и више година. Укључена је међу показатеље јер висока незапосленост може упућивати на неповољну алокацију ресурса у економији и недовољну способност прилагођавања економије. Уместо годишњих вредности, код овог показатеља узимају се трогодишњи покретни просеци стопе незапослености, како би се акценат ставио на средњорочну способност прилагођавања тржишта рада. Референтна вредност за овај показатељ износи 10%.

Према стопи незапослености, у готово целокупном посматраном периоду (2013–2022), Република Србија бележи вредности које су изнад референтне вредности за овај показатељ (10%). У 2013. ово одступање је било највише и износило је 15 п. п. Након тога, долази до његовог континуираног смањења, да би у 2024. години, према овом показатељу, Република Србија, по први пут била испод граничне вредности од 10% у склопу МИП-а (за 0,8 п. п.).

Графикон 15.6. Стопа незапослености, трогодишњи покретни просек, 2013–2024.

Према Анкети о радној снази, стопа незапослености у 2024. износила је 8,6%, а број незапослених лица око 271 800. У односу на 2023, број незапослених смањен је за 24 000 лица, као и стопа незапослености, која бележи пад, за 0,8 п. п.

Успех економског пакета мера верификован је изостанком већих негативних ефеката пандемије на тржиште рада у 2020. години, те су у значајној мери очувана радна места и зараде, како у приватном тако и у јавном сектору, а сценарио осетнијег повећања незапослености је избегнут. Наставак позитивних трендова на тржишту рада резултат је, континуираних напора на унапређењу економских политика и стварању повољног пословног окружења. Пад стопе незапослености показује да се тржиште рада стабилизује и да се отварају нове могућности за запошљавање. Посебно је значајно да се пораст запослености у целини заснива на расту формалне запослености, која је кључна за економски раст и стабилност, јер ствара радна места која доприносе пореским приходима и пружа социјалну сигурност (пад стопе неформалне запослености за 0,5 п. п., на 12% у 2024. години).

Поред наведеног, забележена су и одређена структурна побољшања на тржишту рада, у смислу повећања броја запослених жена за 30,9 хиљада, као и пада стопе дугорочне незапослености за 0,3 п. п., на 3,9% у 2024. години.

Међутим, и поред побољшања показатеља на тржишту рада, они су и даље неповољнији него у ЕУ. Стопа незапослености у Републици Србији је виша (5,9% у ЕУ 2024. године), док је стопа запослености нижа него у ЕУ (70,8% у ЕУ 2024. године).

15.8. СТОПА АКТИВНОСТИ СТАНОВНИШТВА УЗРАСТА 15–64 ГОДИНЕ (РЕФЕРЕНТНА ВРЕДНОСТ ОД -0,2 П. П. КОД ТРОГОДИШЊЕ ПРОМЕНЕ У П. П.)

Динамика стопе активности омогућава праћење преласка радне снаге из статуса активних лица у неактивност (становништво ван радне снаге)²² – што укључује лица која одлазе у пензију, „обесхрабрену“ радну снагу, која одустаје од налажења посла, и „нову радну снагу“, која улази на тржиште рада. Стопа активности је такође релевантна при анализи утицаја на потенцијални аутпут, односно БДП, будући да ниска активност имплицира редуковану понуду рада, а тиме и неискоришћен производни капацитет у економији земље. Референтна вредност за овај показатељ износи -0,2 п. п. код трогодишње промене.

У периоду 2013–2024. године, Република Србија је премашивала референтну вредност за показатељ стопе активности становништва узраста 15–64 године у оквиру МП-а. У 2024. години, трогодишња промена у стопи активности становништва узраста 15–64 године са вредности од 0,04%, бележи пад од 0,05 п. п. Стопа активности се показала прилично отпорном на успоравање које је започело пре пандемије.

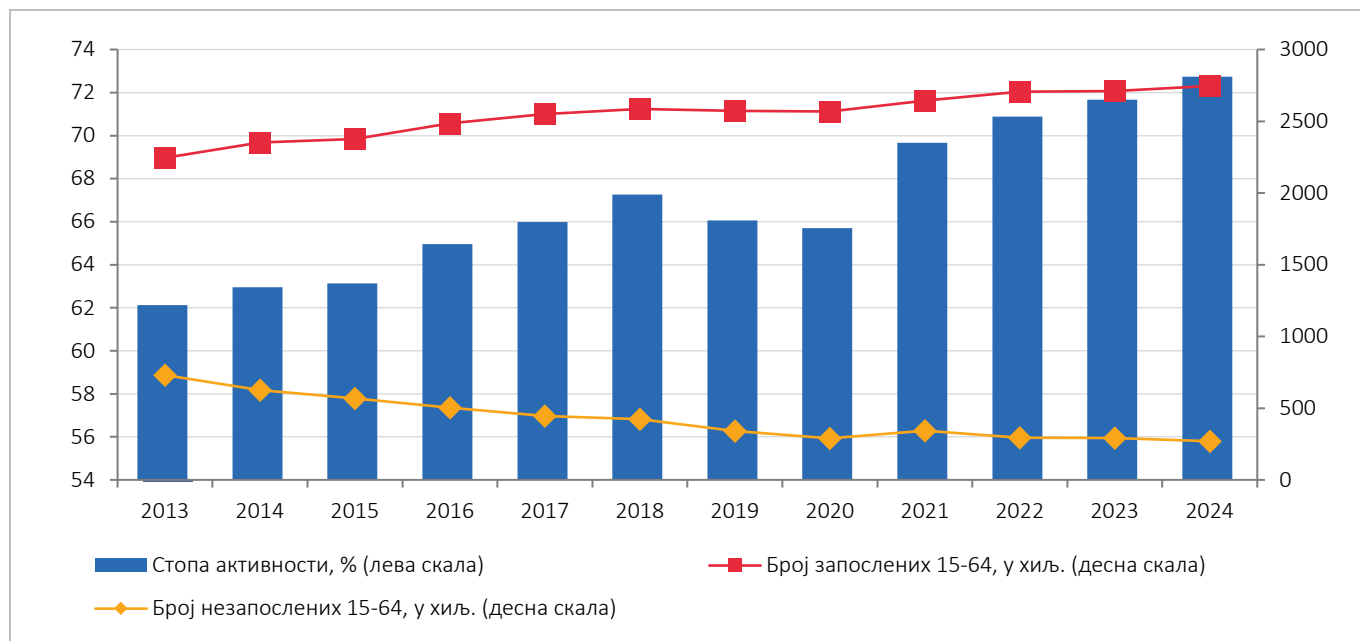
Графикон 15.7. Стопа активности становништва узраста 15–64 године, трогодишњи покретни просек, 2013–2024.

Стопа активности или стопа партиципације радне снаге показује степен активности радне снаге на тржишту рада. То значи да је у Републици Србији у 2024. години било доступно 72,7% радно способних становника који би могли да се укључе у производњу робе и услуга.

²² Према Анкети о радној снази, становништво ван радне снаге чине сва лица стар 15 и више година која нису сврстана у запослено или незапослено становништво.

Графикон 15.8. Стопа активности становништва узраста 15–64 године, 2013–2024.

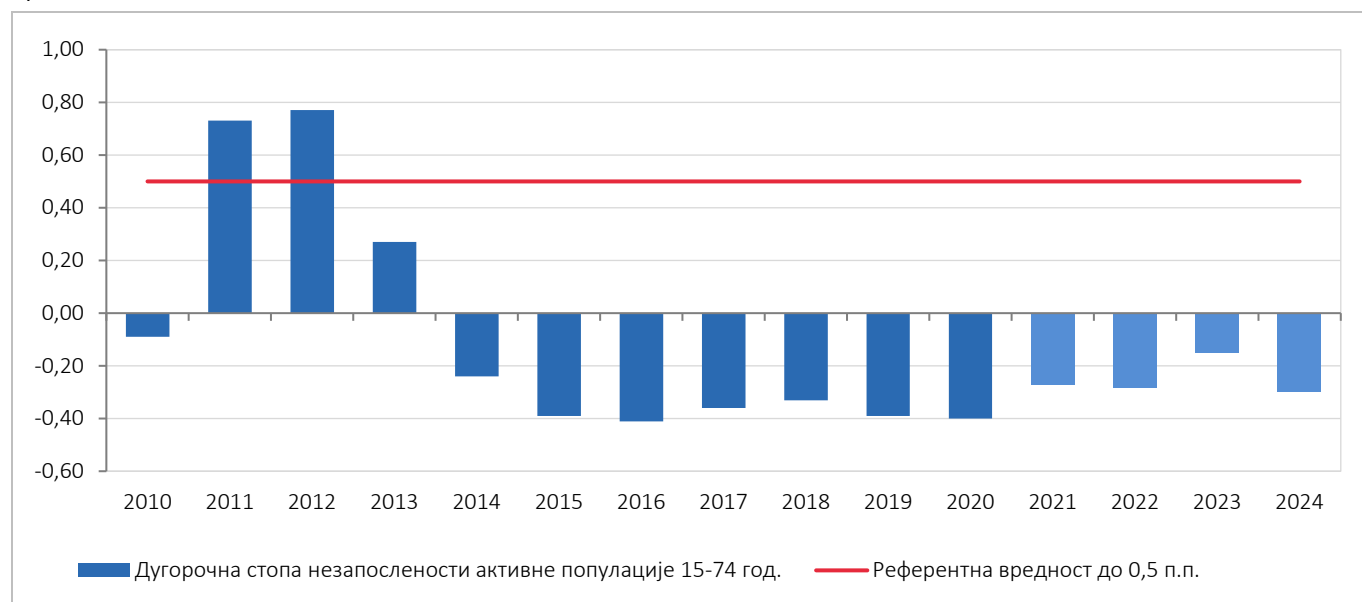
15.9. СТОПА ДУГОРОЧНЕ НЕЗАПОСЛЕНОСТИ АКТИВНЕ ПОПУЛАЦИЈЕ СТАРОСТИ 15–74 ГОДИНЕ (РЕФЕРЕНТНА ВРЕДНОСТ ОД 0,5 П. П. КОД ТРОГОДИШЊЕ ПРОМЕНЕ У П. П.)

Стопа дугорочне незапослености (стање незапослености дуже од године дана) представља процентуално учешће дугорочно незапослених у активном становништву. Праћење дугорочне незапослености помаже у процени кретања запослености, будући да дуже стање незапослености знатно смањује изгледе за поновно запослење. Смањење изгледа за поновно запошљавање повезано је и са психолошким моментима обесхрабрености и својеврсне стигматизације те губљењем стечених вештина. Такође, социјална цена дуготрајне незапослености је висока, а плаћа се у сиромаштву, расту социјалне искључености, порасту трошкова здравственог осигурања и стварању услова за појаву негативних облика друштвеног понашања (насиље, криминал и сл.). Референтна вредност за овај показатељ износи 0,5 п. п. код трогодишње промене.

Република Србија је, према овом показатељу, била у неравнотежи 2011. и 2012, а након тога бележи вредности стопе у границама референтних. Иако је од 2014. године присутан тренд смањења стопе дугорочне незапослености, удео дугорочно незапослених у укупној незапослености (15–74) у Републици Србији је још висок, и у 2020. години ово учешће износи 54,8%. У складу са новом методологијом, која се примењује почев од 2021. године, стопа дугорочне незапослености бележи вредност од 45,2% у 2024. години.

Високе стопе дугорочне незапослености указују на недовољно добро функционисање тржишта рада, које се огледа у постојању извесних препрека које онемогућавају онима који први пут траже посао да започну радни однос или онима који су били запослени да се поново запосле. Поред тога, дуготрајну незапосленост треба посматрати као један од кључних извора пораста структурне незапослености (поред високе незапослености младих и високог учешћа лица која рано напуштају школовање).

Графикон 15.9. Стопа дугорочне незапослености активне популације старости 15–74 године, трогодишњи покретни просек, 2010–2024.²³

15.10. СТОПА НЕЗАПОСЛЕНОСТИ МЛАДИХ УЗРАСТА 15–24 ГОДИНЕ (РЕФЕРЕНТНА ВРЕДНОСТ ОД 2 П. П. КОД ТРОГОДИШЊЕ ПРОМЕНЕ У П. П.)

Стопа незапослености младих, односно економски активног становништва узраста 15–24 године, представља индикатор за рано упозоравање на погоршање стања на тржишту рада. Њиме се заправо сигнализира снижени потенцијални аутпут због пропадања стечених вештина и изгубљене зараде у будућности, са вишеструким социјалним последицама и растом социјалне искључености. Референтна вредност која је у Извештају о механизму раног упозоравања (енг. Alert Mechanism Report – AMR) одређена за овај показатељ јесте раст стопе незапослености младих у последње три године за највише 2 п. п.

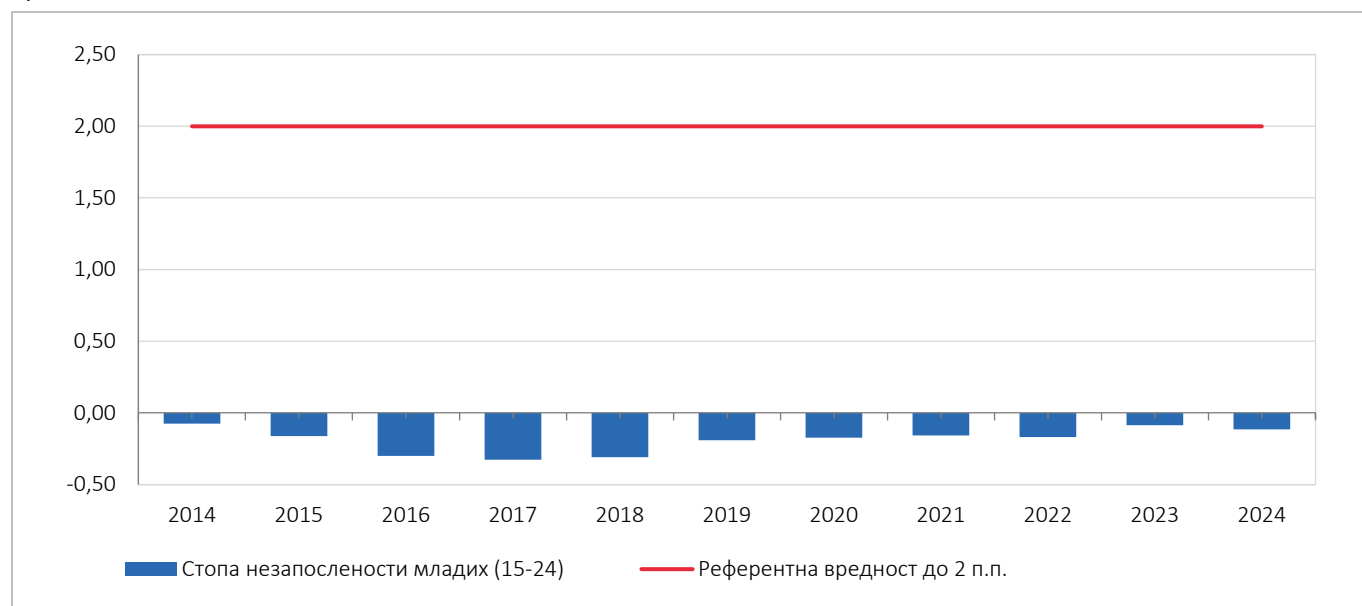
Република Србија је, према овом показатељу, била у равнотежи у целокупном посматраном периоду. Након забележене највише стопе незапослености младих од 52% у 2013. години, следи период континуираног смањења ове стопе, да би у 2024. години она пала на 23%. Међутим, иако је положај младих на тржишту рада побољшан, он је и даље лошији у односу на остале старосне групе. Стопа незапослености младих је и даље знатно виша од укупне стопе незапослености.

Стопа незапослености младих (15–24), која износи 23% у 2024. години, показатељ је по коме се млади у Републици Србији налазе у најнеповољнијем положају у односу на младе у ЕУ, односно ова стопа је виша за 8,1 п. п. од стопе незапослености младих у ЕУ (14,9%).

И поред оствареног економског раста и позитивних кретања основних показатеља тржишта рада у Републици Србији, положај младих на тржишту рада изискује потребу за системском интервенцијом у циљу уклањања баријера са којима се суочавају млади на тржишту рада.

²³ Индикатори тржишта рада – стопа запослености и стопа незапослености, креирани су према новој, редизајнираној методологији Евростата, коју Републички завод за статистику спроводи у оквиру истраживања Анкета о радној снази од 2021. године. С обзиром на то да се ревизија података ради само за основне индикаторе и да је скуп прикупљених података из пилот-истраживања ограниченог обима, изостаје могућност дубље и прецизније структурне анализе промена, те се, у складу с тим, стопе дугорочне незапослености могу поредити до 2020. године. Од 2021. године стопе дугорочне незапослености ревидиране су у складу са новом методологијом и нису упоредиве са претходним годинама.

Графикон 17.10. Стопа незапослености активне популације узраста 15–24 године, трогодишњи покретни просек, 2014–2024.

Током 2024. године економија ЕУ ушла је у фазу умереног опоравка, обележену смиривањем инфлације, очувањем стабилности тржишта рада и умереним растом БДП-а. Иако су одређени ризици, као што су глобалне трговинске тензије и фискални изазови, и даље били присутни, укупна кретања указују на постепену консолидацију економских прилика након вишегодишњих поремећаја и шокова.

Поред изазовног глобалног и регионалног окружења, привреда Републике Србије је показала значајну отпорност, о чему сведоче раст БДП-а, рекордни прилив СДИ, висок ниво девизних резерви, пад инфлације, као и позитивни трендови на тржишту рада.

Креаторима економске политике у Републици Србији намеће се као императив подстицање извозних капацитета, што би неоспорно ублажило како спољнотрговински, тако и текући дефицит, али и стимулисало раст националне економије.

Одсек за комуникацију и информисање
Тел.: 011/24-01-284
Имејл: stat@stat.gov.rs

Библиотека
Тел.: 011/24-12-922, лок. 251
Имејл: biblioteka@stat.gov.rs

Број страна: 90
Тираж: 20
Периодика излажења: квартална

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

311

ТРЕНДОВИ / Републички завод за статистику ;
одговара Бранко Јосиповић ; уредник Катарина Станчић. -
2004 (март)- . - Београд : Републички завод за статистику,
2004- (Београд : Републички завод за статистику). - 27 cm

Тромесечно.

Доступно и на: <https://www.stat.gov.rs/sr-cyrl/publikacije/?d=8&r=>

Је наставак: Ekonomski trend = ISSN 0354-1401

ISSN 1820-1148 = Трендови - Република Србија. Републички завод за
статистику

COBISS.SR-ID 114642700

ТРЕНДОВИ

БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД
ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА
ГРАЂЕВИНАРСТВО
СПОЉНА ТРГОВИНА
УНУТРАШЊА ТРГОВИНА
ЦЕНЕ
ТРЖИШТЕ РАДА
ЗАРАДЕ
ТУРИЗАМ
ИНДЕКС ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ
РЕГИОНАЛНЕ ЕКОНОМСКЕ АСИМЕТРИЧНОСТИ
ПОЉОПРИВРЕДА
ПОСЛОВНЕ УСЛУГЕ
САОБРАЋАЈ И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ
ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ
МАКРОЕКОНОМСКИХ НЕРАВНОТЕЖА
У ЕУ - РЕЗУЛТАТИ ЗА СРБИЈУ

Q3

• • • Трендови 2025 - III квартал